

Hermasz: A Pásztor (fordította: Ladocsi Gáspár)

Hermasz Pásztor a ránk maradt korakeresztény egyházi iratok között a legnagyobb terjedelmű, és legösszetettebb munka. Az apostoli kort követő két nemzedék egyházának életével és tanításával kapcsolatban egyaránt jelentős forrásanyagot tartalmaz mindazok számára, akik ez első kereszténynemzedékek hitével és problémáival foglalkoznak.

A Pásztor – mint a zsidó–keresztény iratok általában –, nem tartozik az irodalmi szempontból elsőrendű alkotások közé. Nyelvezete köznapi, messze lemarad korának gondosan csiszolt remekeitől, stílusa terjengős, tele ismétlésekkel, sokszor nemcsak gondolati, hanem még nyelvtani következetlenségekkel is. Irodalmi tehetsége valóban nem nagy. Minden stilisztikai hiányossága ellenére a keresztény irodalom történetében mégis kiemelkedő jelentőséggel bír, mert egyike azoknak a ritka szövegeknek, amelyek megfogalmazásukban a kezdeti, nem irodalmi, köznapi stílusban megírt munkák, és a későbbi, irodalmi szabályok szerint megírt munkák között az átmenetet jelentik.

Megnyilatkozásai mögött ott lappang az apostoli atyák korának alapvető irodalmi problematikája, az történetesen, hogy ezek az írók anyanyelvük és teologikus gondolkodásuk révén a zsidóságban gyökereznek, és a görög nyelv köznapi vagy hiányos ismerete ellenére, mára görög–római világban, ilyen kultúrával rendelkező emberek számára igyekeznek a keresztény tanítást továbbadni, annak egyes tételeit kibontani, illetve a felmerülő nehézségekre válaszolni. A nyelvezetében kiütköző fogyatékoságok, és az idegen vallási műveltség adta korlátok mellett harmadikként számolnunk kell azzal, hogy a benne található tradícióanyag igen sokrétű, szinte kibogozhatatlanul szerteágazó, de ugyanakkor hiányosan árnyalt is, éppen ezért már a század elején M. Dibelius egy „tradíciókritikai tanulmány” szükségességét hangsúlyozta, amely egymástól elkülöníti és nyomon követi a különféle, és gyakran ellentétben álló tradíciószálakat, amelyek a Pásztorban összefolynak³³². A benne fellelhető tradícióanyag adta problémák mellett még bizonyos szerkesztési hibákat is találhatunk Hermasz egyes teológiai képeinek megfogalmazásában, ahogyan ezt J. Barbel például Hermasz „Isten Fia” képével kapcsolatban hangsúlyozza³³³.

E négy alapvető nehézség mellett a Pásztor szövegének olvasásakor szemünk előtt kell tartanunk az ötödiket, hogy a kezünkben levő szöveganyag nem egységes mű. Az egyes kódexekben vagy papiruszlapokon megtalált részletek, illetve töredékek ezt igazolják, amit aztán erőteljesen alátámasztanak magában a szövegben megmutatkozó ilyen jellegű nehézségek is; az összetettsége mellett szóló szövegtani érveken túl nem elhanyagolhatók a Hermasz személyéhez kapcsolódó vélekedések, amelyek némiképpen megvilágítják az összetettségéből fakadó nehézségeket.

A Hermasz Pásztor körül kibontakozott teológiai irodalomban általában elfogadott vélemény, hogy a kezünkben levő irat legalább három fejlődési szakaszon ment át. Így a legkorábbi része, mely az első négy látomást foglalja magában, az apostoli iratokkal egyidős – néhányan még korábbi, zsidó eredetűnek mondják –, Órigenész nyomán³³⁴ ennek szerzőjéül a Római levélben említett Hermaszt (vö.: Róm 16,14) jelölik meg; ehhez aztán a második század második negyedében valaki hozzácsatolta a III. Látomásban megígért (vö.: Past. 20,3) IX. Példázatot; lehetséges, hogy ő volt Pius pápa testvére, akit a Muratori–töredék említ szerzőjének³³⁵; a parancsolatot és a többi példázatot pedig a „pszeudo–Pásztor” illesztette

³³² M. Dibelius: Der Hirt des Hermas, Tübingen, 1923, 420. o.

³³³ J. Barber: Christos Angelos, Theophania 3, Bonn, 1941, 49. o.

³³⁴ Origenes: Comm. in Rom. 16,14; X,31.

³³⁵ Fragm. Murat. 73–75.

hozzá, de még Antoninus Pius császár uralkodása idejében (vö.: Kr. u. 138–161). A kérdést ilyenképpen válaszolja meg Stanislav Giet³³⁶, hogy három szerzőt mondhatunk a kezünkben levő szöveg írójának. R. Joly véleménye annyiban tér el Giet véleményétől, hogy ő ezt a hármas rétegződést egyetlen szerző hármas átdolgozásának tartja³³⁷. A hermaszi szerzőség körülötte egymással szembenálló vélemények között talán a legkiegyensúlyozottabb Jean Daniélou-é, aki szerint a Pásztor szövege Kr. u. 90 és 150 között több redakción ment át³³⁸.

Az irat szerzője – vagy talán szerzői –, többnyire elfogadott vélemény alapján Rómában élő zsidó–keresztény családban született, J.–P. Audet szerint a szülei Palesztinából Rómába vándorló esszénus közösség tagjai lehettek³³⁹. Zsidó–keresztény szerzőről feltételezhető, hogy elég jól ismerte a főváros népi vallásos világát és ugyanúgy a közművelődés egyes irodalmi irányait.

Mindezek alapján jogosan merül fel bennünk a kérdés, hogy ilyen összetettség mögött mi lehetett az a vezérlő gondolat, ami ezeket a szövegelemeket egybefűzte; ami azután magyarázatot ad arra is, hogy ez az apokaliptikus irat, csak egyes részleteiben, és bizonyos szempontok szerint mondható proféciónak – Hermasz magát nem tartja ilyennek –, inkább morális tanításnak. A Hermasznak átadott kinyilatkoztatás az, ami egységbe fűzi ezt az ókeresztény irodalmi emléket. A közeli második eljövétel lázában élő korai keresztény közösségek legégetőbb problémájára akar megoldást nyújtani: a hittagadás vagy bűnös élet következtében elbukott keresztények visszafogadhatók-e Isten élő egyházába. Hermasz korában, úgy tűnik, mintha ez lehetetlen lenne, mivelhogy az Úr eljövetele itt van a kapuban (vö.: Zsid 6,4); Hermasznak átadott kinyilatkoztatása éppen ezt akarta feloldani.

Megesküdtötte ugyanis az Úr saját dicsőségére a választottjainak, hogy ezen esküvés napján túl, ha valaki még vétkezne, az már nem nyeri el az üdvösséget. A szentek számára már beteltek a megtérés napjai, a pogányok számára pedig egészen az utolsó napig tart a megtérés (6,5) ... az épülőfélben levő torony (Egyház) el fog készülni, megvan annak a határídeje. Hamarosan megépül ... ez a figyelmeztetés elég neked, és elég a szenteknek is, hogy lelketek megújulását szolgálja (16,9).

Minden más látomás, parancsolat és példázat valamiképpen ezt a kinyilatkoztatást akarja erősíteni; ennek az üzenetnek a súlya miatt adja a Pásztor, a megtérés angyala, Hermasznak a gyakorlati életre vonatkozó parancsokat, az emberek megszentelődését elősegítő, példázatokban elmondott tanításokat. Ennek a nagy „amnesziának” a földi egyház keretén belül történő megvalósításában a Pásztor már nem ad egységes eligazítást, a szövegrétegződések egymásutániségének megfelelően enyhül írójának szigorúsága.

1. Van megtérés azoknak, akik a kinyilatkoztatás előtt vétkeztek, de a toronyba (= Egyház) már nem juthatnak vissza, hanem ennél „sokkal kisebb helyre”, így ezek megtérése nem hiábavaló (vö.: Past. 15,6).
2. Van megtérés azoknak, akik a kinyilatkoztatás előtt vétkeztek, és ha a bűneikért kirótt vezeklést még a torony megépülése előtt letöltik, lesz még ott hely számukra, így legalábbis egy részükben, de visszajuthatnak a toronyépületbe (vö.: Past. 13,5).
3. Van megtérés azoknak, akik a kinyilatkoztatás előtt vétkeztek, és mindannyian visszajuthatnak a toronyba, ha őszinte bűnbánatot tartottak (vö.: Past. 86,6).

³³⁶ St. Giet: *Hermas et les Pasteurs*, Paris, 1963.

³³⁷ R. Joly: *Hermas le Pasteur*, SCh 53, Paris, 1968.

³³⁸ J. Daniélou: *Théologie du judéo-christianisme*, Tournai, 1985.

³³⁹ J.–P. Audet: *Affinités littéraires et doctrinales du Manuel de Discipline*, RB, 1953. p: 43–82.

4. Van megtérés, amit a kinyilatkoztatás után is elnyerhet mindenki, aki egyszer vétkezett, de ha ez már több alkalommal megismétlődik, az „nehezen fog élni” (Past. 31,6).

Hacsak ezeket az alapvető nehézségeket vesszük figyelembe a Pásztor valóban igen sokrétűen összetett. Irodalmi szempontból kifogásolható nyelvezete mégis értékesebb számunkra, mivel így tudta megőrizni eredetibb formában az egyes tradíciórétegeket, így tükrözi az Egyháznak azt a valóban nehéz küzdelmét, amellyel az annyira népszerű és elterjedt apokaliptikus várakozásból tagjait fokozatosan átlendíti történelmi küldetésének tudatosítására.

A Pásztor kinyilatkoztatásának a kezdeti időkben sugalmazott könyv tekintélye volt, így idézi Ireneusz, a katolikus Tertullianus, Kelemen és Órigenész. Kánoni tekintélyét keleten a IV. századig megőrizte, nyugaton a Muratori–töredék már kirekeszti az egyház sugalmazott könyvei közül, Jeromos korában szinte ismeretlen. Tekintélyének köszönhető, hogy szövegét a szent iratok tartalmazó kódexek is megőrizték, köztük a Sinai kódex. Ha az Egyház nem is vette fel szent könyveinek kánonjába, mégis kiemelt tekintélynek örvendett – Harnack szerint Alexandriai Kelemen ennek gondolatvilágában élt, munkáit egészen átjárta annak szelleme³⁴⁰, Órigenész így nyilatkozik róla: „valde utilis mihi videtur”³⁴¹, hozzá hasonlóan századunk azon teológusai is, akik a kereszténység első századának problémavilágával foglalkoznak.

A Pásztor szövegének fordításához a Sources Chrétiennes patrisztikus sorozat 53. kötete szolgált alapul, a szövegkiadás és fordítása R. Joly munkája. A fordításban Hermasz Pásztorának régi és új számozása egyaránt megtalálható, mivel az irat idézése mindkét formában elterjedt. A régi számozás szerint az egyes Látomások, Parancsolatok és Példázatok latin megfelelőinek rövidítése (vö.: Vis. = Visio; Mand. = Mandatum; Sim. = Similitudo) után ennek sorszáma következik római számmal jelölve, majd az adott fejezetszám, és a fejezetszámon belüli sorszám arab számokkal feltüntetve; az új számozásban az egész Pásztor egyes fejezeteit tekintik alapnak, jelölésben a „Pastor” szó – vagy ennek rövidítése – után az adott fejezet és a vers egyaránt arab számmal szerepel.

I–V. látomások

I. látomás

1.

I. 1. Gondviselőm eladott engem egy Ródé nevű asszonynak Rómába. Sok esztendő elteltével viszontláttam őt, és kezdtem úgy szeretni, mintha csak a nővérem lenne.³⁴² 2. Bizonyos idő múltán a Tiberis folyóban láttam fürödni, kezemet nyújtottam feléje, és kivezettem a folyóból. Szépsége láttán a szívemben ilyenképpen gondolkodtam: Boldog lennék, ha a feleségem szépségében és viselkedésében hozzá hasonló lenne. Egyedül erre gondoltam, semmi másra.³⁴³ 3. Bizonyos idő múltán Cumaeba mentem³⁴⁴, dicsőítettem az

³⁴⁰ Strm. I, 29 = Vis., III, 4; Strm. II, 9 = Sim. IX, 16.

³⁴¹ De princ., III, 2; IV, 2; Hom. 8. in Num.; In Rom. Comm. 31 (PG 14; 1282 B)

³⁴² 251. old. I, I. „Rómában” – azaz a város környékére. A keresztény szeretet kifejeződése, hogy Hermasz Úrnőjét „nővéreként” szerette.

³⁴³ A fürdőző képe lehet utalás a keresztségre, mindenesetre Hermaszban kifogásolható képzeteket támaszt, amit ő itt kifejezetten tagad, de a későbbi látomások megerősítenek.

Isten teremtményeit, mivel azok oly nagyok, kiválóak meg erősek, és a sétálgatás közben elaludtam. A Lélek megragadott engemet³⁴⁵, majd olyan helyen vitt keresztül, amely úttalan volt, ahol ember még sohasem járhatott; szakadékos vízmosta terület volt az. Átkelvén a folyón, egy sík vidékre érkeztem, ott letérdeltem, az Úrhoz kezdtem imádkozni, és megvallottam bűneimet. 4. Imáim közben megnyílt az ég, és láttam azt az asszonyt, aki után vágyódtam³⁴⁶, az égből köszöntött ezekkel a szavakkal: Üdvözöllek, Hermasz. 5. Rátékittem és így szóltam hozzá: Úrnőm, mit csinálsz te ott? Ő pedig így válaszolt: Azért vétettem fel ide, hogy az Úr előtt bűneidért vádoljalak téged.³⁴⁷ 6. Azt mondtam neki: És most te a vádlóm vagy? Nem, – válaszolta – de hallgasd meg szavaimat, amelyeket neked akarok elmondani. Az Isten, aki az egekben lakozik (Zsolt 2,4; 122,1), a nem létezőkből a létezőket megteremtette, majd megsokasította és megnövelte azokat (Ter 1,28; 8,17; stb.) az ő szent Egyházáért³⁴⁸, megharagudott rád, mivel te vétkezted ellenem. 7. Ezt válaszoltam neki: Vétkeztem ellened? Hogyan? Mikor szóltam hozzád akár egy illetlen szóval is? Nem tartottalak mindenkor istennőnek? Nem úgy viselkedtem veled szemben minden esetben, mintha csak a nővérem lennél? Hogyan is hazudhattál rólam, ó, asszony, ilyen gonosz és tisztátalan dolgokat? 8. Erre ő elmosolyodott és így szólt: Szívedben támadt fel a gonosztól eredő vágyódás. Vagy talán te nem úgy látod, hogy az igaz ember számára gonosz cselekedet az, ha a rossz utáni vágyódás támad fel a szívedben? Bizony ez bűn – mondotta. Mert az igaz ember az igazság szerint gondolkodik, és aki az igazság szerint gondolkodik, annak dicsősége eléri az egeket, és minden tetteivel könnyen megengeszteli az Urat. Aki pedig a szívében gonoszságot forgat, halált és fogságot szerez magának, kiváltképpen, akik ezen világot akarják megnyerni, gazdagságukkal büszkélkednek és nem ragaszkodnak az eljövendő javakhoz. 9. Lelkük bűnbánatot fog tartani; azok akiknek nincsen már reményük, akik maguk miatt és az életük miatt reménytelenségben élnek. Te csak könyöröggél az Istenhez, ő pedig meggyógyítja bűneiteket (MTörv 30,3), a tiédet, egész házadét, valamint az összes szentekét.

2.

II. 1. Amint elmondotta ezeket a szavakat, bezárultak az egek. Egészen megrémültem és elszomorodtam. Azt mondtam magamban: Ha még ezt is mint bűnömet jegyzi fel³⁴⁹, egyáltalán hogyan üdvözülhetek? Hogyan tekintek az Istenre elkövetett bűneim miatt? Milyen szavakkal fogom kérlelni az Urat, hogy irgalmas legyen hozzám? 2. Amíg ezeken töprengtem, és a szívemben fontolgattam, magam előtt láttam egy nagy fénylő karosszéket, amely hófehér gyolccsal volt letakarva. Majd megjelent ott egy agg asszony ragyogó öltözetben, egy kis könyvvel a kezében, leült egymagában és köszöntött engem: Hermasz, üdvözöllek! Én pedig elszomorodtam és sírva szólaltam meg: Üdvözlény, Úrnőm.³⁵⁰ 3. Erre ő megkérdezte tőlem: – Miért vagy olyan szomorú, Hermasz? Te, aki olyan türelmes, nyugodt

³⁴⁴ A helységnév a kéziratokban bizonytalan. Az etióp fordító „eisz kómasz”-t olvasott görög szövegében, a modern kritikai kiadások Cumae-t, a Rómától kb. 200 km-re fekvő neves jóshelyet. A szibillára való utalás biztos nem jelentéktelen Hermasz számára.

³⁴⁵ „A Lélek megragadott engem” vö.: Ez 8,3; Hénoch 52,1; Héberék szerinti ev. 5. töredék (Óker. írók 2,284. old.).

³⁴⁶ Az Úrnő azonos a Tiberisben fürdőzni látott asszonnyal.

³⁴⁷ Az égen megjelenő Úrnő azt a gondolatot is sugallhatta Hermasznak, hogy meghalt. Azért jelenik meg azonban az égen, mert le kell lepleznie Hermasz benső világát. A benső világ leplezése prófétai adomány, vö. 1Kor 14,23-25.

³⁴⁸ A gondolat, hogy Isten mindent népéért teremtett, jól ismert zsidó írásokban, vö.: Ezdrás 6,55 és 59; 7,11; Assumptio Mosis 1,13; Jubileumok könyve 2,19.

³⁴⁹ II,1. Zsidó felfogás, miszerint az emberek cselekedeteit felírják a mennyei könyvbe, vö. Hénoch 47,2 és 89,2.

³⁵⁰ Az időse asszony is ugyanaz, akit a Tiberisben fürdőni látott Hermasz.

és mindenkor vidám voltál; miért vált hát szomorúvá az arcod, és nem örömteli? Ezt válaszoltam neki: – Mert az az asszony, aki a legméltóbb a szeretetre, azt mondta nekem, hogy vétkeztem ellene. 4. Erre ő így szólt: Semmiképpen sem történt így Isten szolgálójával, de szívedben vágyódás ébredt utána. Az ilyen gondolat Isten szolgálójának bűnt hordoz magával. Maga az a szándék, hogy gonosz dolgok után vágyódjon, rossz és utálatos egy ilyen nemes és megpróbált lélek számára; elsősorban pedig Hermasz számára, aki önmegtartóztató, aki minden rossz utáni vágyódástól távol tartja magát, teljesen egyszerű és egészen ártatlan.

3.

III. 1. De nem is azért támadt fel az Isten haragja ellened, hanem mert elvárja tőled, hogy visszatérítsd házadat, amely vétkezett az Isten ellen, és ellenetek, a szülők ellen. Gyermeked iránti szeretetedben nem intetted meg házad népét, hanem hagytad azokat rettenetes romlásba jutni, és ezért haragudott meg rád az Úr, de meg fog gyógyítani minden elkövetett gonosztságot, ami csak a házadban történt! Bűneik és a törvénnyel ellenkező tetteik miatt romlottak le a mindennapi ügyeid is! 2. De az Úr nagy irgalma megkönyörült rajtad és házadon, erőssé tesz tégedet és dicsőségben megszilárdít! Te pedig ne legyél könnyelmű, légy inkább kitartó, és tedd erőssé a házadat! Mert ahogyan a kovács kalapácsütésekkel alakítja ki a munkáját azzá, amivé ő akarja, ugyanúgy a mindennap igaz Ige is legyőzi az összes gonosztságot. Ezért ne szűnjél meg figyelmeztetni gyermekeidet³⁵¹, mivel tudod, hogyha ők teljes szívükből megtérnek, akkor feliratnak az élet könyvébe együtt a szentekkel. 3. Ezen szavainak befejeztével így szólt hozzám: Szeretnéd meghallgatni azt, amit felolvasok? Én azt válaszoltam rá: – Igen, Úrnóm. – Mire ő ezt mondta: Legyél hát figyelmes – és hallgasd az Isten dicsőségét. Mindazt amit hallottam egyszerű volt és csodálatos; nem is tudtam megjegyezni. Minden szava súlyos volt, úgy hogy ember azt nem tudja befogadni, de a végső szavait már megjegyeztem, ezek hasznosak voltak és vidámmá tettek.

Íme a hatalmasságok Istene (Zsolt 58,6; stb.)
 láthatatlan erejével,
 hatalmával és nagy értelmével
 megteremtette a világot,
 és dicsőséges tervében
 elrendezte alkotását,
 erős szavával kifeszítette az eget
 és megszilárdította a földet a vizek felett.
 Bölcsességében és gondviselésében
 megteremtette szent Egyházát,
 majd megáldotta azt;
 íme, áthelyezi az egeket,
 a hegyeket és a halmokat,
 valamint a tengereket
 és minden síkká lesz választottjai előtt,
 hogy megadja nekik az ígéretet,
 amit megígért sok dicsőséggel
 és örömmel együtt,
 ha megtartják a törvényeit,

³⁵¹ Az állandó figyelmeztetés motívuma megtalálható pogány szerzőknél is (Cicero De oratore II,162; Juvenalis Sat., XIV, 116. kk; Ammianus Marcellinus Hist. Rom. XXVIII, 4,26 régi mondást idéz).

amelyeket ők nagy hitben fogadtak el.³⁵²

4.

1. Ezzel befejezte a felolvasást és fölkelte a karosszékből. Majd négy ifjú jött oda, megfogták a karosszéket és elvitték kelet felé.³⁵³ 2. Engem pedig magához intett, megérintette a mellemet³⁵⁴ és ezeket mondotta: Tetszett neked amit felolvastam? Így válaszoltam: Úrnőm, az utolsó szavak tetszettek, de az előbbiek nehezek és kemények voltak. Ezt mondotta rá: Ez utóbbiak az igazak számára, az előbbiek pedig a pogányoké és a hitehagyottaké. 3. Amíg velem beszélt, két férfi jelent meg, karjukra emelték és kelet felé vitték, amerre a karosszéket. Vidáman távozott, miközben odaszólt hozzám: Embereld meg magadat, Hermasz!

II. látomás

5.

I. 1. Abban az időben Cumaeba mentem, ugyanúgy, mint az előző esztendőben; sétálgatás közben eszembe jutott az előbbi látomásom, és ismét megragadott a Lélek, elvitt ugyanarra a helyre, mint az előző alkalommal.³⁵⁵ 2. Amikor megérkeztem arra a helyre, letérdeltem és imádkozni kezdtem az Úrhoz³⁵⁶; dicsőítettem az ő nevét (Zsolt 85,9. 12; Iz 24,5; Tessz 1,12), mert arra méltatott, hogy megismertesse velem korábbi vétkeimet. 3. Amint az imádkozásból felálltam, magam előtt találtam azt az agg asszonyt, akit már azelőtt is láttam; sétálgatott és egy kis könyvet olvasgatott³⁵⁷, majd így szólt hozzám: Tudnád-e hirdetni mindezt az Isten választottainak? Azt válaszoltam rá: Úrnőm, ilyen sokat nem tudok megjegyezni. Add ide nekem a kis könyvet, hogy lemásolhassam! Fogd hát – mondotta –, de majd add is vissza nékem! 4. Én akkor átvettem és félrevonultam a szántó föld egyik részére, majd betűről betűre lemásoltam az egészet. Tagolást nem találtam benne. Amint befejeztem a kis könyv utolsó betűjének a leírását is, valaki kiragadta azt a kezeim közül; hogy ki tehette, nem láttam.³⁵⁸

³⁵² Az Úrnő felolvassa a „mennyei levelet”. A mennyei levél apokaliptikus motívum. A „felolvasás”, „anagnószisz” már liturgikus nyelvhasználatot is tükrözhet. A himnuszok is számos liturgikus eleme van, mint a Jelenések könyvének liturgikus himnuszai bizonyítják. A zsidó imádságokból vett kifejezés a „hatalmasságok Istene”, amely a hellenista-zsidó nyelvhasználatban sajátos jelentésárnyalatot kapott, amennyiben a „hatalmasságok” az angyali seregeket, az égi, szellemi erősségeket jelentették. A mennyei hatalmasságok, angyali erők már Philónnál (De spec. leg. I,46) a teremtő ideákat jelentik. A himnusz gondolatai hasonlóak az 1 Kelemen-levéli XXXIII, 2 kk gondolataihoz.

Az Egyház megteremtése itt – a teremtés egyes mozzanatainak figyelembevételével – az ember (Ádám és Éva) megalkotásával azonosított isteni tett. Az egyház jelzője a „szent”, mint a 140 körülre datált Symbolum Romanumban.

³⁵³ A négy ifjú megfelel a négy égtájnak. – Kelet felé viszik, mert kelet a világosság hona, ahonnan jön az üdvösség.

³⁵⁴ A mell megérintése a bátorítás, a megerősítés gesztusa.

³⁵⁵ Az „összejönni ugyanarra a helyre”, „egy helyen összegyűlni” szakkifejezés az eukharisztikus közösségre. Ennek az „pneumatikus” jelentősége, hogy az egy helyen összegyűlekezett egyháztagok izoláltsága megszűnik, egy „lélekké”, egy testté válnak.

³⁵⁶ Hermasz mindig ima és böjt közben kapja a kinyilatkoztatást.

³⁵⁷ A „kis könyv” (biblidion) tulajdonképpen „levél”, ez a „mennyei levél”, amelyet az Úrnő felolvas.

³⁵⁸ Lemásolja ugyan az írást, de nem érti. A kibetűzés ugyanis későbbre marad. Az ókori kéziratokban a szavak között nem hagytak közt! Itt azonban nem csupán ezért nem érti még Hermasz az írást, hanem mert az apokaliptikában így „illik”, a magyarázata is mennyei!

6.

II. 1. Tizenöt napig böjtöltem, és igen sokáig kérleltem az Urat, amíg az írás értelme feltárult előttem.³⁵⁹ Ezek voltak benne leírva: 2. A te magvad, Hermasz, elpártolt az Istentől, káromolták az Urat, és szüleiket is kiszolgáltatták nagy gonoszsággal, hallgattak azokra, akik elárulták a szüleiket, de ez nem vált az árulók javára, hanem a bűneiket még csak növelték a kicsapongásokkal, meg mindenféle gonoszsággal, és így betelt romlottságuk mértéke! 3. Ezen szavakat mondd el majd minden gyermekednek és a feleségednek is, aki ezután már a nővéred lesz! Bár ő most még nem fékezi meg a nyelvét, és így gonoszságot művel vele. Ám ha ezeket a szavakat meghallja, abba hagyja, és irgalmat fog nyerni. 4. Akkor, ha már te megismertted ezen szavakat velük, amelyekkel kapcsolatban megparancsolta nekem az Úr, hogy feltárja előtted, bocsánatot nyernek a korábban elkövetett összes bűneik, és mindazon szenteké is, akik a mai napig bünt követek el³⁶⁰, feltéve, ha teljes szívükből megtérnek, és kivetik szívükből a kételkedést. 5. Megesküdött ugyanis az Úr saját dicsőségére a választottjainak, hogy ezen esküvés napján túl, ha valaki még vétkezne, az már nem nyeri el az üdvösséget. A szentek számára már beteltek a megtérés napjai, a pogányok számára pedig egészen az utolsó napig tart a megtérés.³⁶¹ 6. Mondd meg tehát az Egyház elöljáróinak, útjaikat javítsák meg az igazságban, hogy sok dicsőséggel részesedjenek az ígéretek teljességéből. 7. Legyetek tehát állhatatosak, ti, akik az igazság szerint cselekedtek (vö.: Zsolt 14,2; Zsid 2,33), és nem kételkedtek abban, hogy az utatok közös a szent angyalokéval!³⁶² Boldogok vagytok ti, akik az eljövendő nagy szenvedésben helytálltok, és nem tagadják meg az életeteket. 8. Mert Fiára esküdött meg az Úr, hogy mindazok életét elveti, akik megtagadják az Urukot, akik a most elközelgő napokban elárulják őt. Azok iránt meg, akik bár ezideig megtagadták, nagy irgalmasságában könyörületes lesz.

7.

III. 1. Te pedig Hermasz, ne emlékezzél meg többé gyermekeid gonoszságáról! Nővéredet se küldd el magadtól, hogy így megtisztulhasson korábbi vétkeitől! Az igaz fenyítéssel neveled őket, ha nem emlékezel meg gonoszságaikról.³⁶³ A gonoszságról való megemlékezés a halált eredményezi. Háza bűnei miatt nagy szorongatásokban lesz majd részed, Hermasz, mert nem viselted gondjukat, elhanyagoltad őket, sőt még gonosz cselekedetekbe is belekeveredtél. 2. Mentségedre szolgál ugyan, hogy nem fordultál el az élő Istentől (vö.: Zsid 3,12), hasonlóképpen egyszerűség és nagyfokú önmegtartóztatásod is. Ha megmaradsz bennük, ezek fognak majd megmenteni; és ez menti meg majd mindazokat, akik ugyanígy élnek, akik ártatlanságban és egyszerűségben járnak; legyőznek ők minden rosszat és megmaradnak az örök életre. 3. Boldogok mindazok, akik az igazság szerint cselekednek (vö.: Zsolt 105,3), mert nem pusztulnak el sohasem. Mondd meg Maximusnak: Íme, elközelgett a szorongatás, ha úgy látod, tagadj ismét. A megtérőkhöz pedig közel van

³⁵⁹ Két hét böjt és ima után fejt meg Hermasz a szöveg értelmét. Vö.: Clemens Alexandrinus Strm VI,131,3, ahol mindez a gnóosztikus írásmagyarázatra vonatkozik. Az olvasás és megértés közötti különbséget a gnóosztikusok mesterségesen növelték.

³⁶⁰ A „szentek” a megkereszteltek.

³⁶¹ A kinyilatkoztatásoknak ez a legfontosabb mondanivalója.

³⁶² „Utatok közös a szent angyalokéval” ... vö. Példázat IX,25 és Szent Polükarposz vértanúsága 2,3 (Óker. írók 7,46 old.) szerint az igazak a halál után angyalokká változnak?

³⁶³ Nem végleges kiközösítést, hanem folyamatos fenyítést ajánl.

az Úr, ahogyan ez Eldádnál és Modátnál írva van, ők azok, akik a pusztában prófétáltak a népnek.³⁶⁴

8.

IV. 1. Álomban, testvérek, egy szépséges ifjú kinyilatkoztatást adott át nekem; így szólt hozzám: Mit gondolsz, ki lehet az az agg asszony, akitől a kis könyvet kaptad? Szibilla – válaszoltam rá.³⁶⁵ Tévedsz – mondotta erre –, nem az. Akkor hát ki ő? – kérdeztem. Az Egyház – válaszolta. Miért olyan öreg? – kérdeztem tőle. Mert, mindenek előtt teremtetett, ezért olyan koros ő – válaszolta –, és a világmindenség érte állíttatott fel.³⁶⁶ Majd a házamban láttam egy látomást. 2. Eljött hozzám az agg asszony és megkérdezte, hogy a kis könyvet odaadtam-e már a presbitereknek. Azt feleltem, hogy még nem. Helyesen tetted – válaszolta –, mert van még néhány ige, amit hozzá akarok tenni. Ha majd befejeztem minden egyes beszédet, te fogod megismertetni azt minden választottal. 3. Két könyvecskét fogsz majd megírni, az egyiket elküldöd Klémésznek³⁶⁷, a másikat pedig Grapténak³⁶⁸. Klémész a városon kívülre fogja azt eljuttatni, neki az a megbízatása; Grapté az özvegyeket és árvákat fogja inteni; te pedig ebben a városban olvasod majd fel az egyház élén álló presbiterekkel együtt.

III. látomás

9.

I. 1. Amit láttam, testvérek, ez volt. 2. Miután oly sokat böjtöltem és kérleltem az Urat, hogy tárja fel előttem azok kinyilatkoztatását, amit az agg asszony által megígért, hogy megmutatja nekem, azon az éjszakán megjelent előttem az agg asszony és ezt mondta: – Mivel szorgalmasan kérdezzetsz azért, hogy mindent megismerjél, gyere ki hát arra a szántóföldre, amit bevetettél, és az ötödik óra tájban megjelenek előtted, megmutatom neked mindazt, amit látnod kell. 3. Úrnöm, a föld melyik részén? – kérdeztem tőle. – Ahol te akarod – válaszolta. Kiválasztottam egy szép, magányos területet, de mielőtt még megmondtam volna neki ezt a helyet, így szólt: – Oda megyek majd, ahová te akarod. 4. Kimentem tehát, testvéreim, a szántóföldre, megnéztem az időt, és arra a helyre mentem, ahol szerettem volna, hogy ő megjelenjen nekem; és láttam ott egy elefántcsontból készült bírói széket, rajta egy lenből készült párna feküdt, felette pedig egy finom lenszöttes volt. 5. Amikor mindezt észrevettem, még senki sem volt ott, ezért nagyon meglepődtem, remegés fogott el, hajszálaim az égnek meredtek, és félelem szállt belém, mert egyedül voltam. Mikor végre magamhoz tértem, megemlékeztem az Úr dicsőségéről, bátorság szállt belém, majd térdre estem, és ismételten megvallottam bűneimet az Úrnak, éppen úgy mint azelőtt. 6. Akkor ő megérkezett azzal a hat ifjúval, akiket már azelőtt is láttam; odaállt mellém, meghallgatta könyörgéseimet, az Úrnak tett bűnvallomásomat, majd megérintett és így szólt: – Hermasz, hagyd abba már a bűneid miatt való örökös könyörgéseidet, könyörögj inkább az

³⁶⁴ Maximus hitehagyó lehetett az üldözés idején. Eldad és Modad könyve zsidó apokrif, nem maradt ránk. Nikephorosz sztikhometriája szerint terjedelme 400 vers volt. Ebből idéz a 2 Kelemen-levél XI,2 is.

³⁶⁵ 8,IV,1-3 Utólagos látomás, amely magyarázza az előzőt. Halikarnasszoszi Dionüsziosz szerint (Antiquitates IV, XLII) a cumaeai szibilla kilenc könyvből álló gyűjteményét elküldte Rómába.

³⁶⁶ Az egyháznak itt is kozmikus jellemvonásai vannak, vö. 2 Kelemen-levél XIV.1; Ezdrás 8,52; szír Bárukh apokalipszis IV,2.

³⁶⁷ Klémész azonos Római Szent Kelemennel, akiről mint ismert személyről beszél Hermasz.

³⁶⁸ Grapté esetleg az özvegyek és árvák gondozásával megbízott diakonissza lehetett?

igazságosságért, hogy abból a házadba visszakapjál valamennyit! 7. Kezemnél fogva felemelt engemet és a bírói székhez vezetett, az ifjaknak pedig ezt mondta: – Menjetez és építkezettek! 8. Az ifjak eltávozása után egyedül maradtunk ott, és így szólt hozzám: – Ül le ide! Azt mondtam neki: Úrnóm, engedd, hogy előbb a presbiterek üljenek le! – Neked mondtam, hogy üljél le! – felelte rá.³⁶⁹ 9. A jobb felőli oldalra akartam leülni, de azt nem engedte meg, hanem intett a kezével, hogy a bal oldalára üljek le. Elgondolkodtam rajta és elszomorodtam, mert nem engedte meg, hogy a jobbán foglaljak helyet. De ő így szólott hozzám: – Elszomorodtál, Hermasz? A jobb oldali hely másoké; azoké, akik elnyerték az Isten tetszését, mivel szenvedtek az ő nevéért. Sok minden hiányzik még nálad ahhoz, hogy velük egy helyre ülhess, de hogyha továbbra is megmaradsz az egyszerűségben – maradj is meg –, együtt ülhetsz velük te is, és mindazok akik hozzájuk hasonlóan cselekednek, és ugyanazt szenvedik végig, amit ők elviseltek.

10.

II. 1. Mit kellett elviselniük? – kérdeztem. Halljad hát – mondotta – nevéért megostorozásokat, börtönt, kínzásokat, keresztek, vadállatokat; és ezért az övéké a megszentelt jobbfelőli hely; tehát mindazoké, akik az ő nevéért szenvedtek. A többiek helye bal oldalon van, de mind a bal, mind a jobb oldalon ülőket ugyanaz az adomány és ígélet illeti meg, egyedül a jobb oldalon levők részesednek ezenfelül még valamiféle dicsőségben. 2. Te ugyan arra törekszel, hogy a jobb oldalon levőkkel ülhess együtt, bár még nagyon sok hiányosságod van. Majd megtisztulsz ezektől a hiányosságaidtól, és mindenki meg fog tisztulni egészen a mai napig elkövetett minden bűnétől, a kételkedők kivételével. 3. Ahogy ezeket elmondotta, távozni akart. Lábaihoz estem, úgy kérleltem őt az Úrra, hogy mutassa meg nekem a megígért látomást. 4. Ismét megfogta a kezem, felállított, majd leültetett a bírói szék bal oldalára, ő pedig a jobb oldalon foglalt helyet. Ezek után egy fényes vesszőt emelt fel és így szólott hozzám: – Látsz valami egészen nagy dolgot? Azt mondtam neki: – Úrnóm, semmit se látok. Majd így folytatta: – Nem látod, ott veled szemben, a vizek fölött, négyszögletű, fényes kövekből épülő nagy tornyot? 5. Ezt a tornyot négyszögletű alapra építette az a hat ifjú, akik vele jöttek.³⁷⁰ Tízezrekre menő számú ember hordta oda a köveket, voltak akik a (vizek) mélységéből, voltak akik földből, majd átadták ezeket a hat ifjúnak. Ők pedig az építkezésnél felhasználták a köveket. 6. A vizek mélyéből kiemelt köveket mind belerakták az épületbe, ezek kivétel nélkül jó formájúak voltak, és a többi kövekkel egységbe lehetett foglalni; úgy kapcsolódtak egymáshoz, hogy az egybeillesztés nyomai nem is látszóttak, és a toronyépítmény olyannak tűnt, mintha egyetlen kőből épült volna fel. 7. Más köveket is hordtak oda, ezek a szárazföldből kerültek ki, közöttük volt olyan, amit félredobtak; és volt olyan, amit az épületbe raktak. Más köveket összetörtek, és a toronytól messzire elhajították. 8. Sok más kődarab feküdt a torony körül, ezek nem voltak megfelelőek ahhoz, hogy az építkezésnél felhasználják. Voltak közöttük érdes felületűek, repedtek, megcsonkítottak, fehérek, de lekerekítettek, és ezek nem illettek bele az építménybe. 9.

³⁶⁹ Az ülésrend liturgikus szokást tükröz.

³⁷⁰ Kérdés, mennyire azonosítható ez a „torony” a mennyei Jeruzsálemmel (vö. Ez 40; Tób 13,16; IV. Ezdrás 10,27; Oracula Sibyll., V,247 kk; Zsid 11,10; 12,22; 13,14; Jel 21,10-22,5). A torony lehetett gazdasági épület is, pl. raktár, magtár. Ez a „torony” négyszögletes, megfelel az ég formájáról vallott ókori elképzelésnek. Az ég ugyanis olyan széles, amilyen hosszú. A kocka továbbá a mindenség alapja (Galenos Protrept., III,5; Tabula Cebetis 18).

A „torony” a „vízre” épül, ami utalás a keresztségre, vagy az ösvízre a Teremtés könyvében, ha Hermasz az egyház ösiségére céloz. Az ifjak száma hat. A szám értelmezés itt nehéz. Talán megfelel a teremtés hat napjának, a teremtés napjai pedig évezredek jelentenek, így célzás rejlik benne, hogy a torony az idők végéig épül? Lehet.

Láttam ott más köveket is, amelyeket a toronytól messzire elvetettek, és az úton még messzebbre gördültek, de nem maradtak meg az úttesten, hanem legurultak onnan az úttalan területekre; akadtak olyanok, amelyek a tűzbe estek és égtek, míg mások a víz mellé estek, és nem tudtak belefordulni a vízbe, bár a vízbe szerettek volna belefordulni.

11.

III. 1. Amikor megmutatta ezeket, el akart menni. Így szóltam hozzá: – Úrnöm, mi hasznom van abból, ha láttam mindezt, de nem tudom, hogy mit jelent? Erre ő így válaszolt: – Kíváncsi ember vagy, amikor a toronnyal kapcsolatos dolgokat szeretnéd megismerni. – Valóban, Úrnöm – mondtam –, de azért, hogy a testvéreimnek hírül adhassam, ők ezeket hallván örvendezzenek, és nagy dicsőségben ismerjék meg az Urat. 2. Sokan fogják hallani – válaszolta erre –, de azok közül, akik hallották, lesznek akik örvendezni fognak, de lesznek olyanok is akik majd sírnak; ha ők ezeket hallván megtérnek, örvendezni fognak. Halljad hát a torony példázatát! Kinyilatkoztatok néked mindent, de ne alkalmatlankodjál tovább mindezek feltárásáért, mert e dolgok feltárásának megvan a határa, ezeknek ugyanis már megvan a bevégződése. De te azért mégsem szűnjél meg kérni a kinyilatkoztatásokat, mivelhogy még nem tudsz eleget. 3. A torony, amelyet épülni látsz, én vagyok³⁷¹, az Egyház, aki neked most, meg az előzőekben is, megjelentem. Amit csak kérdezni akarsz a toronnyal kapcsolatban, mind feltárom előtted, hogy a szentekkel együtt örvendezzel. 4. Én pedig kérleltem őt: – Ha egyedül engemet méltattál arra, hogy mindent feltárj előttem – tedd meg! Ő meg azt válaszolta: – Minden, ami csak kinyilatkoztható számodra, feltárul előtted, de a szíved az Istennél legyen, és ne kételkedjél abban amit majd látni fogsz. 5. Megkérdeztem tőle: – Miért a vizek fölött épül a torony, Úrnöm? Mondtam már előbb is neked, hogy szorgalmasan kérdezz az Írások felől, és kitaróan keresel; ha pedig szorgalmasan keresed, akkor meg is találod az igazságot – válaszolta rá. Hogy miért épült a torony a vizek fölé, halljad! Mert a ti életeteket a víz mentette meg, és az is fogja megmenteni. A mindenható és dicsőséges Név szava által rakta le a torony alapját és az Úr láthatatlan ereje tartja fenn.

12.

IV. 1. Ezt válaszoltam neki: – Nagyszerű és csodálatos az ő műve, Úrnöm, és az a hat ifjú, akik építették, kik lennének Úrnöm? Az Isten szent angyalai ők, első teremtményei³⁷²; ha befejeződik a torony építése, mindnyájan örvendezni fognak a torony körül és dicsőítik az Istent, mert a torony építése befejeződött. Az Úr rájuk bízta az egész teremtést, hogy gyarapítsák, építsék, uralkodjanak rajta. Ők fejezik be a torony építését. 2. Kik a többiek, akik köveket hordanak? Azok is Isten szent angyalai, de többen vannak mint hatan. 3. Megkérdeztem tőle: –Úrnöm, szeretném tudni, mi történik a kövekkel, és mi azoknak a sorsa? Erre ő így válaszolt: Nem mintha mindenkinél méltóbb lennél arra, hogy ez feltáruljon előtted, mert vannak mások is, akik náladnál különbek, és jobbak is mint te, és nekik kellett volna megmutatni ezeket a látomásokat, de hogy az Isten neve megdicsőüljön, néked tárul fel, és fog feltárulni a kételkedők miatt, kik szívükben kétségbe vonják, hogy mindezek léteznek-e vagy sem. Mondd meg nekik: – Mindez igaz, és ezenkívül nincsen más igazság, minden erős, hatalmas és megalapozott.

³⁷¹ Az úrnő azonos az épülő toronnyal, hasonló eszme a IV. Ezdrás 10,27-ben, ahol Sion először siránkozó öregasszony, majd a mennyei város képében tűnik fel.

³⁷² Itt úgy tűnik, a hat ifjú a népek angyalait jelenti, mint Hénokh 20,1 kkk-ben.

13.

V. 1. Halljál hát azokról a kövekről, amelyek bejutottak az épületbe. Azok a kövek, amelyek négyszögletűek, fehérek, és az összeilleszkedésük olyan pontos, ezek az apostolok³⁷³, püspökök, tanítók és diakónusok. Ők az Isten szentsége szerint jártak, felügyelték, tanították és szolgálták az Isten választottjait, tisztán és szentül. Egyesek már elhunytak, mások még élnek, de minden időben egyetértésben voltak egymással, békesség volt közöttük, az egyik hallgatott a másikra; és ezért egységes az épületben való összekapcsolódásuk. 2. Kiket jelölnek azok, amelyeket a mélyből hoztak elő, majd az épületbe rakták, meg azokkal is, amelyeket már beépítettek? Ők azok, akik az Úr nevéért szenvedtek.³⁷⁴ – 3. Szeretném tudni, Úrnőm, azt is, hogy kik azok a kövek, amelyeket a szárazföldből hoztak elő! Ezt válaszolta: – Azok a kövek, amelyek bekerültek az épületbe úgy, hogy nem kellett megmunkálni, azok, akiket az Úr megpróbált, és ők az Úr igazsága szerint jártak, követték annak parancsolatait. 4. És amelyeket idehozta, majd az épületbe rakták, kik lennének? – A hűségesek ők, akik újonnan lettek hívőkké. Az angyalok a jóra intik őket, és gonoszságot nem lehet találni bennük. 5. És azok, amelyeket elvetettek, sőt kidobtak, kik lennének? – Ők azok akik vétkeztek, és szándékukban volt, hogy megtérjenek, és ezért nem dobták őket messze a toronytól, mert ha valóban megtérnek, még alkalmasak lesznek az épületbe. Azok ugyanis, akiknek szándékukban áll megtérni, vagy már ezt meg is tették, megerősödnek a hitben, ha eljutnak a megtéréshez, míg a torony még épülőben van; de ha az építkezés befejeződik, akkor már nem marad ott hely számukra, és így kidobják őket. Csupán azt érik el, hogy a torony közelében maradhatnak.

14.

VI. 1. A széttört és a toronytól messzire eldobott kövek jelentését is ismerni akarsz? Ők a bűn fiai. Színlelve lettek hívőkké, de egyetlen gonoszság sem hiányzott belőlük. Nincs mélység számukra, gonoszságuk miatt az épületbe alkalmatlanok, ezért összetörték őket, és az Úr haragja miatt messzire dobták. 2. Sok más követ is láttál ott heverni, amelyek nem kerültek be az épületbe. Vannak közöttük érdekesek, ők azok, akik megismerték az igazságot, de nem maradtak meg benne, a szentekhez sem kapcsolódtak, ezért használhatatlanná is váltak. 3. És azok a repedtek kik lennének? – Ők azok, akiknek a szívében egymás ellen van valami, és nem békülnek meg egymással (vö.: 1Tessz. 5,13; Mk 9,50). Ha együtt vannak, akkor békességet mutatnak, de ha elválnak egymástól, a gonoszság marad meg a szívében; és ezt jelzik a köveken lévő repedések. 4. A megcsonkított kövek pedig azok, akik hittek, és nagyobb részben az igazságosság szerint éltek, de bizonyos részben bűnökben, ezért csonkák ők, és nem épek. 5. A fehér és kerek alakúak, amelyek nem illenek bele az építménybe, kik lennének, Úrnőm? – Ezt válaszolta nekem: – Ugyan meddig maradsz még balga és esztelen, hogy mindezt megkérdézed, és semmit sem értesz meg? Ők azok, akikben ugyan megtalálható a hit, de ennek a világnak a gazdagsága is az övéké. Amikor majd üldözés támad, gazdagságuk és a különféle ügyeik miatt megtagadják az Urukat. 6. Majd megkérdéztem tőle: Úrnőm, mikor lesznek ők alkalmasak ebbe az épületbe? – Ha a gazdagságukat lefaragják róluk, mely most a lelküket irányítja, – mondotta – akkor majd az Isten számára is hasznosakká válnak. Ahogyan a kerek köveket, ha nem faragják meg, és így nem vetnek el belőlük semmit, sohasem lesznek négyszögletűvé, ugyanúgy azok, akik ebben a világban gazdagok, ha nem faragják le a gazdagságukat, nem lesznek hasznosakká az Úr

³⁷³ Az első rétegben az apostolok jelenthetik a történelmi értelemben vett apostolokat, de ugyanúgy a vándorapostolokat, a karizmatikusokat is. A történelmi értelemben vett apostolokról Herasz keveset szól.

³⁷⁴ Ezek a vértanúk.

előtt. 7. Legelőször is magadból kiindulva értsd meg! Amikor még gazdag voltál, nem voltál hasznos, de most hasznos és alkalmas vagy az életre. Legyetek ti is hasznosak az Isten számára, mert magad is egy voltál ezen kövek között.

15.

VII. 1. Más köveket is láttál, amelyeket a toronytól messze elvetettek és az útra estek, de az útról legurultak az úttalan helyre. Ők azok, akik hittek, de a kételkedésük miatt az igaz utat elhagyták, azt gondolván, hogy majd jobb útra fognak találni³⁷⁵, de tévednek, mert úttalan helyeken járkálva gyötrődnek. 2. Amelyek pedig a tűzbe estek és égnek, ők azok, akik végképp elszakadtak az élő Istentől (vö.: Zsid 3,12), szívükben sohasem támadt fel a megtérés gondolata, a kicsapongás utáni vágyaik és az elkövetett gonoszságaik miatt.³⁷⁶ 3. Akarod tudni, hogy kik azok a kövek, akik a vízhez közel estek, de nem képesek a vízbe belefordulni? Ők azok, akik az Igét hallgatták (vö.: Mk 4,18; Mt 13,20.22), szándékukban állt az Úr nevére megkeresztelkedni (vö.: ApCsel 9.5; 2,38; 10,48), de akkor eszükbe jutott az igazsággal járó tisztaság, elpártoltak, és ismét vágyódásaik, meg a gonoszságaik után jártak. 4. Ezzel befejezte a torony magyarázatát. 5. De én tovább zaklattam és kérdeztem őt, hogy mindazon köveknek, amelyek elvetettek, és nem illettek bele a toronyépületbe, van-e számukra megtérés, és van-e még helyük a toronyban? 6. – Van számukra megtérés, de ebbe a toronyba már nem illenek bele. Más, sokkal kisebb helyre illenek ők, de csak azután, hogy gyötrődtek, ha a bűneikért járó napok már beteltek. Áthordják őket, mivel az igaz igéknek részesei voltak. Akkor sikerül majd kijutni a szenvedések közül, ha elhagyta szívüket minden gonosz cselekedet, amit ők elkövettek; de ha nem hagyja el szívüket, keményszívűségük miatt nem fognak megmenekülni.³⁷⁷

16.

VIII. 1. Miután ezekkel a dolgokkal kapcsolatos kérdezgetést már abbahagytam, így szólt hozzám: – Szeretnél-e még valami mást is látni?³⁷⁸ Nagyon vágytam arra, hogy láthassak valamit, és örültem annak, hogy még látni is fogok. 2. Rám tekintett, majd elnevette magát, és azt mondta: Látod azt a hét asszonyt a torony körül? Látom, Úrnöm – válaszoltam. Ezt a tornyot ők hordozzák, az Úr parancsának megfelelően. Halld hát mostan ezeknek erejét. 3. Közülük az elsőt, akinek olyan erős kezei vannak, Hítnek hívják, általa üdvözülnek Isten választottai. 4. A másodikat pedig, aki olyan erőteljes, és felövezte magát, Önmegtartóztatásnak nevezik. Ő a Hit leánya. Mindaz, aki Őt követi, életében boldog lesz, mert minden gonoszság kerülni fogja, és ha még a gonosz vágyaktól is távol tartja magát, az örök élet lesz az öröksége. 5. A többiek, Úrnöm, kik lennének? – Egyik a másíknak leánya. Nevük: Egyszerűség, Tudás, Ártatlanság, Tisztaság és Szeretet³⁷⁹; hogyha az anyjuk szerint

³⁷⁵ „azt gondolván ... jobb útra fognak találni”... azaz a kereszténységénél jobb vallás jelenti majd az üdvösségüket. A gnósztikusokhoz átpártoló keresztényekre gondolhat a szerző.

³⁷⁶ Nem megkereszteltekről beszél, nyilván olyanokról, akik a katekumenátus hosszabb ideje alatt teljesen elbuktak. Ezeknek egy másik csoportját ecseteli az 5. szakaszban.

³⁷⁷ Valamelyest mérsékli az előző sorok rigorizmusát. Nehéz volna azonban megmondani, mit ért ezen a megtérési lehetőségen. Talán az 1Pét 3,18-21-re utal, amely szerint Krisztus az alvilágban prédikált. Hermasz azonban földi bánattartásra gondol inkább.

³⁷⁸ 16,VIII,1 kk. Erénykatalógussal egészíti ki a toronyépítés látomását.

³⁷⁹ Az erények sorrendje nem minden kéziratban azonos. Számuk sem mindig ugyanaz, a Példázat IX,15,2-ben tizenkét erényt sorol fel. Alexandriai Kelemen (Strm II,55,3) idézi a helyet, itt az erények sorrendje a Sinai-kódex sorrendjének felel meg. Ilyen erénylánc található az 1Pét 1,5-7-ben. Az erények megszemélyesítésére példa a Tabula Cebetis 20,3. Philón (De cherubim 43) szerint Isten és az erények kapcsolatát az ószövetségi

cselekszel, akkor majd képes leszel az életre. 6. Szeretném tudni Úrnóm, hogy miben is áll ezek ereje? – Halljál hát az erejükről – mondotta. 7. Az erők egymástól függenek, kötik egymást, mégpedig abban a sorrendben, ahogyan megszülettek. A Hitből született meg az Önmegtartóztatás, az Önmegtartóztatásból az Egyszerűség, az Egyszerűségből az Ártatlanság, az Ártatlanságból a Tisztaság, a Tisztaságból a Tudás, a Tudásból pedig a Szeretet. Mindegyiknek a cselekedete tiszta, szent és isteni. 8. Mindaz, aki szolgálja őket, cselekedeteik szerint él, ezért a toronyban lesz majd lakása a szentekkel együtt. 9. Ezután az idővel kapcsolatban megkérdeztem tőle, hogy a befejezés ideje már itt van-e? Ő erre hangos kiáltással válaszolt: – Esztelen ember, nem látod azt, hogy a torony még épülőben van? A vég akkor lesz, ha az épülőfélben levő torony elkészül. Hamarosan megépül. Többé már ne kérdezzél semmit se tőlem, ez a figyelmeztetés elég neked, és elég a szenteknek is, hogy lelketek megújulását szolgálja. 10. De nemcsak egyedül neked nyilatkoztattatott ki mindez, hanem hogy ismertesd meg mindenkivel ezt három nap elteltével. 11. Előbb ugyanis neked, magadnak kell megértened. Legelőször azt parancsolom meg Hermasz, azokat a szavakat, amelyeket majd mondani fogok néked, mindegyiket mondd a szentek fülébe. Mert ha majd meghallják ezeket, és követni fogják, minden gonoszságaikból megtisztulnak, és velük együtt te is megtisztulsz.

17.

IX. 1. Hallgassatok rám, gyermekeim! Fölneveltek benneteket igen nagy egyszerűségben, ártatlanságban és tisztaságban Isten irgalmából, ki az igazságot rátok hintette, hogy így gonoszságaitokból minden tévelygésetekből megigazuljatok és megszentelődjete, ám ti nem akarjátok elhagyni gonoszságaitokat. 2. Most már hallgassatok reám, béküljete meg egymással (vö.: 1Tessz 5,13), legyen gondotok egymásra (vö.: ApCsel 20,25), fogadjatek el egymást, és az Isten teremtményeit ne csak magatok élvezzétek, hanem adjatek belőle a rászorulóknak is. 3. Egyesek a sok evés miatt betegséget szereznek testük számára, míg másoknak ennivaló sem jut, és a testük ezért gyengül el; mivel nincs meg még a szükséges táplálékuk sem, a testük tönkremegy. 4. Az ilyen mértéktelenség káros nektek, akik bár bővelkedtek, de mégsem adtok a rászorulóknak. 5. Vegyétek figyelembe az eljövendő ítéletet! Ezért ti, akik bővelkedtek, addig keressétek fel a rászorulókat, amíg a torony építése be nem fejeződik, mert ha már befejeződött a toronyépítés, hiába akartok jót tenni, nem lesz helyetek abban. 6. Vigyázzatok hát, ti, akik tobzódtok a gazdagságban, nehogy siránkozzanak a szegények (vö.: Jak 5,4), mert ha ezek jajszavai feljutnak az Úrhoz, javaitokkal együtt kirekesztenek benneteket is a torony kapujából. 7. Most hát azt mondom néktek, az egyház előjáróinak, ne legyetek olyanok, mint a méregkeverők! A méregkeverők szelencékben hordozzák a mérgeiket, ti pedig mérgeiteket és varázsszereiteket a szívetekben.³⁸⁰ 8. Megkövesedtetek, és nem akarjátok megtisztítani a szíveteket, sem az elméteket a szívetekkel egyesíteni annak érdekében, hogy a nagy királytól irgalmat nyerjete (vö.: Zsolt 46,3) 9. Vigyázzatok tehát, gyermekeim, a széthúzástok elragadja tőletek az életeteket! 10. Hogyan is akarjátok ti az Isten választottjait nevelni, ha bennetek nincs meg ez a fegyelem? Intsétek egymást, és legyetek békességesek egymás között. (vö.: 1Tessz 5,13), hogy én vidáman állhassak meg az Atya előtt, és az Úrnak számot tudjak adni mindnyájatokról.

---

szent asszonyok házasságkötései illusztrálják. A Corpus Hermeticum szerint (13,8) az erények Isten erői (dünameisz theu). Az erények hetes száma megfelel a toronyépítő angyalok számának.

³⁸⁰ Vö. Ps-Lukianos, Lucius 9,9 kk.

18.

X. 1. Amint befejezte a hozzám intézett szavait, odajött hozzám az a hat ifjú, akik építkeztek, és a toronyhoz vezették őt, majd másik négy ifjú felemelte a bírói széket és a toronyhoz vitték. Ezeknek az arcát nem láttam, mert elfordultak tőlem. Távoztakor arra kértem, hogy tárja fel előttem a három alakban való megjelenésének a jelentését. Ezt válaszolta: – Ezekről majd mást kell megkérdezned ahhoz, hogy feltáruljon előtted. 3. Mert én az első, az egy évvel ezelőtti látomásomban úgy láttam őt, testvéreim, mint aki már igen előregedett, és a karosszékben ült. 4. A másik látomásomban az arca már fiatalabb volt, de a teste és a haja mint az aggoké, állva beszélt hozzám, és akkor már vidámabb volt, mint azelőtt. 5. A harmadik látomásomban egészen szépnek és fiatalnak mutatkozott, egyedül a haja volt olyan, mint az öregeké, egészen vidám volt, és a bírói széken ült. 6. Így egészen szomorúvá lettem amiatt, hogy ezt a kinyilatkoztatást megismertem. Majd éjszakai látomásomban láttam őt, és ezt mondotta: – Minden kérdésed alázatosságot követel. Bőjtölj tehát, hogy megkapd az Úrtól azt, amit kérsz tőle! 7. Egy álló napon keresztül bőjtöltem, és megjelent előttem azon az éjszakán egy ifjú, és így szólt hozzám: – Miért kéred könnyörgéseidben a kinyilatkoztatást olyan hamar? Vigyázz, nehogy a tested kárt szenvedjen, mivel sokat kérdegetsz! 8. Elég neked az eddigi kinyilatkoztatás. Vajon képes lennél-e annál is hatalmasabb kinyilatkoztatásokat meglátni, mint amilyeneket már láttál? 9. Ezt válaszoltam rá: – Uram, csak egyet szeretnék, az agg asszony három alakjáról szólót, hogy a kinyilatkoztatás teljes legyen. Erre ő azt mondotta: – Ugyan meddig leszel még oktalan? A kételkedéseitek ugyanis esztelenné tesznek benneteket, és így a szívetek nincsen ott az Úrnál.³⁸¹ 10. Majd újra válaszoltam szavaira: – Tőled, Uram, pontosabban megtudhatjuk ezeket.

19.

XI. 1. Halljál hát arról a három alakról, amelyeket annyira szeretnél megismerni. 2. Hogy az első látomásban miért láttad őt olyan aggnak, és miért ült ő a karosszékben? Mert a ti lelketek is öreg, és már olyan megfáradt, nincsen benne erő elpuhultságtok és kételkedéseitek miatt. 3. Ahogyan a koros emberek nem reménykednek megfiatalodásban, és már semmi mást nem várnak, mint az elszenderedésüket, ugyanúgy ti is elerőtlenedtek a világ dolgaiban, átadtátok magatokat az elpuhultságnak, és nem hagytátok az Úrra aggódásaitokat (vö.: Zsolt 44,23; 1Pét 5,7), ezért az értelmetek eltompult, szomorkodásaitok miatt pedig már megvénültetek. – Szeretném tudni, Uram, miért ült ő karosszékben? 4. – Mert minden elgyengült ember a gyengesége miatt karosszékben ül, mivel visszatartja őt testének erőtlensége. Íme most már tiéd az első látomás magyarázata.

20.

XII. 1. – A második látomásban már állva láttad őt³⁸², fiatalabb és vidámabb volt az arca az előbbinél, de a teste meg a haja olyan volt, akár az aggoké. Halljál most tehát erről a példázatról is. 2. Amikor már valaki öreg, reménytelenül lesz gyöngesége és szegénysége miatt, semmi mást nem vár, mint az élete végső napjait; de ha egyszer, úgy váratlanul, valami örökséget hagynak rá, meghallván ezt, nagyon megörül, erőre kap, és már nem fekszik többé, hanem talpraáll, a lelke megújul – mely már leromlott az előbbi dolgok miatt –, többé már

---

³⁸¹

³⁸² „szívetek nincsen ott az Úrnál”... szavak lehetnek liturgikus eredetűek (Sursum corda! Habemus ad Dominum!).

nem ül, mivel erőteljessé lett. Így lesz majd veletek is, ha meghalljátok a kinyilatkoztatást, amit az Úr feltár előttetek. 3. Mert ő megkönyörül rajtatok, és a lelketek ezáltal megújul. Vessétek le tehát gyöngeségeiteket, hogy eljuthasson hozzátok az erősség, öltsetek magatokra a hitet, és így az Úr meglátja a ti erősségeket, igen megörül annak. Ezért tárult fel előttetek a torony építése, és még más is feltárul majd, ha teljes szívetekből megbékültök egymással (1Tessz 5,13).

21.

XIII. 1. A harmadik látomásban úgy láttad őt, mint aki fiatal, szép és vidám, akinek megjelenése egészen széppé vált. Ahogyan egy szomorkodóhoz eljut valami jó hír, gyorsan elmúlik szomorúsága, és többé már nem is figyel másra, mint a hallott örömhíre, majd a jóban megerősödik, lelke pedig megújul a kapott örömtől. Ugyanígy ti is megkaptátok lelketek megújulását, mivel ezeket a jó dolgokat láttátok. 3. És hogy bírói széken ülve láttad őt? Mert igen erőteljessé vált az ő állapota. A bírói székeknek négy lába van, és ezáltal szilárdan áll, mint ahogyan a világ is négy alapelemből tevődik össze. 4. Akik megtérnek teljes egészében megfiatalodnak, és szilárdakká válnak, azok teljes szívéből megtérnek; és ezzel megkaptad a teljes kinyilatkoztatást, többé már semmit se kérdezzél a kinyilatkoztatás felől; ha valamire pedig még szükséged lenne, fel fog tárulni előtted!

IV. látomás

22.

I. 1. Amelyet, testvéreim, húsz nappal az előző látomásom után láttam³⁸³, az eljövendő szorongattatás előképeként. 2. A Via Canpanián mentem ki a szántóföldre, ez a köztúttól mintegy tíz stadionnyira van, és eléggé elhagyatott hely.³⁸⁴ 3. Egyedül sétálgatva arra kértem az Urat, hogy tegye teljessé a szent Egyház által nekem megmutatott kinyilatkoztatásokat és látomásokat, erősítsen meg engemet, és adja meg a megtérést azon szolgálóknak, akik botrányokba sodródtak, hogy ezáltal megdicsőüljön az ő nagy és dicsőséges Neve (vö.: Zsolt 85,9.12; 98,3), mivel engem arra méltatott, hogy csodálatos tettei feltáruljanak előttem. 4. Amíg őt dicsőítettem és néki hálát adtam, mintha egy hang szólott volna hozzám: – Ne kételkedjél, Hermasz! Töprengeni kezdtem magamban, és azt mondtam: – Mi kételkedni valóm volna, hiszen az Úr annyira megszilárdított, és aki olyan dicsőséges dolgokat láttam?! 5. Kicsit előbbre mentem, testvéreim, és íme, egy szinte égis éró porfelleget láttam. Arra gondoltam magamban, talán valami barmok jönnek, és azok verik fel ezt a porfelleget. Ez mintegy mérföldnyire volt tőlem. 6. A porfelleget egyre nagyobb és nagyobb lett, úgyhogy már valami istenire gondoltam. Majd egy kissé kiviláglott a Nap, és íme, egy hatalmas vadállatot láttam ott, olyan volt mint egy nagy cethal, a szájából tüzes sáskák törtek elő. A vadállat hosszúsága mintegy tíz láb volt, a feje pedig mintha agyagból lett volna.³⁸⁵ 7. Sírnivaló kezdtem,

³⁸³ A torony-látomás és az Úrnő-látomás megfelelnek egymásnak. A toronyépítés az egyház ideális képét nyújtja, az Úrnő-látomás az empirikus egyházképnek felel meg. Ez utóbbi szépsége az egyes egyháztagok bűnbánati készségétől függ.

³⁸⁴ A Via Campana-nak nincs semmi köze Cumaehoz, mert dél-nyugati irányba a tenger felé visz. Irodalmi emlékekben csak Suetonius, Augustus 94,7-ben tesz róla említést. Közútnak számított. Tíz „stadium” – 1,85 km.

³⁸⁵ A „cet” (kétosz) Jónás könyvéből (és Mt 12,40) azonosul a Jób 9,13 és 26,12 kk-ben említett tengeri szörnyeteggel (vö. továbbá Dán 7,3; IV, Ezdrás 11,1; Jel 11,7; 13,1). Az apokaliptikusok előtt az ősidő szörnyetege a tengerből merül fel a végső időben. Hossza 10 láb – kb. 30 méter. – Feje mintha agyagból lett volna. A kéziratokban megtalálható a „keramosz” és a „keramion” egyformán. A „keramosz” olvasási mód Dán

és kérleltem az Urat, hogy szabadítson meg tőle. Akkor eszembe jutott az imént hallott mondat: „Ne kételkedjél, Hermasz!” 8. Az Úrban vetett hitet öltöttem magamra testvéreim, és megemlékeztem azokról a nagy tettekről, amelyekre ő tanított meg engemet, ezáltal felbátorodva a vadállat felé közeledtem. A vadállat pedig akkora zúgással jött felém, hogy azzal még egy várost is képes lett volna elpusztítani. 9. Közelebb értem hozzá, és akkor az oly hatalmas cethal elnyúlt a földön³⁸⁶, csak a nyelvét dugta ki, de mozdulatlan maradt mindaddig, amíg elhaladtam mellette.³⁸⁷ 10. A vadállat feje négy színű volt: fekete, majd vörös és vérszínű, majd aranyszínű, majd fehér.³⁸⁸

23.

II. 1. Miután a vadállatot elkerültem, és már vagy harminc lépést megtettem, íme, szembe jött velem egy szűz, aki olyan ékes volt, mintha a nászágyáról szállt volna le (vö.: Zsolt 18,5; Jel. 21,2)³⁸⁹. Ruhája fehér volt, saruja is fehér, egészen a homlokáig lefátyolozva, fátyolát a mitrája fogta egybe, még a haja is fehér volt.³⁹⁰ 2. Felismertem az előző látomásaimból, mert az Egyház volt ő, és vidám lettem. Köszöntött engem: – Ember, üdvözöllek! Majd én is köszöntöttem őt: – Üdvözlégy, Úrnőm! 3. Senkivel sem találkoztál? – kérdezte tőlem. Úrnőm, egy olyan hatalmas vadállattal – válaszoltam rá –, amely képes lenne népeket elpusztítani, de az Úr erejéből és nagy irgalmából megmenekültem tőle. 4. Bizony megmenekültél – mondotta –, mert aggódásaidat az Istenre bízta (vö.: Zsolt 54,23), szívedet megnyitotta az Úr felé (vö.: Zsolt 61,9) és hitted, hogy senki másképpen nem képes megszabadítani téged, csakis a hatalmas és dicsőséges Név által. Ezért az Úr elküldötte angyalát, mely ezen vadállat felett áll – az ő neve Thegri³⁹¹ –, és becsukta annak száját, nehogy elnyeljen tégedet (vö.: Dán 6,23). Hited által nagy veszedelemtől szabadultál meg, mivel láttad a hatalmas vadállatot és mégsem kételkedtél. 5. Menj hát, és ennek nagyságát mondd el az Úr választottainak, mondd meg azt is nekik, hogy ez a vadállat az eljövendő szorongatás előképe. Ha felkészültök rá, és teljes szívetekből az Úrhoz fordultok, akkor képesek lesztek elmenekülni előle, ha a szívetek tiszta és szeplőtelen lesz, és ha éleetek hátralevő napjaiban az Úrnak szolgáltok szeplőtelenül. Aggódásaitokat pedig bízzátok az Úrra, mert ő az, aki orvosolja azokat 6. Higgyetek az Úrnak, ti, kételkedők, hogy minden lehetséges, vagy a haragját fordítja el tőletek, vagy az ostorcsapásait küldi reátok,

---

2,33-ra és 41-re támaszkodik, ebben az esetben a szörnyeteg gyengeségét akarja kifejezni a szerző, a latin fordítás azonban „urnale”-t hoz, vagy „leguana”-t (korsó, butykos), és ilyen értelemben fordítja az etióp szöveg is. A papirusz-töredékek viszont a „keramion”-t tartják.

³⁸⁶ „Az oly hatalmas cethal „elnyúlt” – a görögben „ekteinei” olvasható, a latin fordítás „volvebat se” kifejezéssel adja vissza, vagy „extendit se”-vel fordítja A latin változatok azt mutatják, hogy a görögben már korai időben kétféle olvasási mód volt, az „eklinen” és az „ekülindei”.

³⁸⁷ „csak a nyelvét dugta ki, de mozdulatlan maradt” – hasonlóan viselkedik a „drakón” a Perpetua és Felicitas szenvedése 4,4 és 7-ben (Óker. írók 7,77-80. old.).

³⁸⁸ A négy szín hagyományos az apokaliptikában (vö. Zak 1,8; 6,1; Jel 6,1 kk). A színek jelenthetik a különböző népeket, égtájakat, a bolygókat. Az árnyalatok az egyes szerzőknél eltérőek. Apuleius (Átváltozások XI,3) hasonlóan írja le Izisz ruháját. A szörnyeteg-látomás az egyetlen hely a Pásztorban, ahol Hermasz eszkatologikus-apokaliptikus ábrázoláshoz nyúl.

³⁸⁹ A szűz természetesen azonos az Úrnővel. Itt nemcsak a leginkább ifjú, hanem egyenesen menyasszony. A leírásban bibliai és római elemek keverednek, vö. 2Kor 11,2; Ef 5,25; Jel 21,2.

³⁹⁰ A fehér haj itt nem az ősz haj, hanem a „csillógó” haj, a latin versio szerint „capillos nitidos”.

³⁹¹ A Thegri nevű angyal a „vadállat”, azaz az üldözések fölött áll. Az apokaliptikusoknál az angyalok a föld egyes részeinek felügyelői (vö. Hénokh 20,2; 40,9; 60,16 kk). A Thegri név etimológiája bizonytalan. A Dán 6,23-ban Szegri zárja be az oroszlanok száját. Jeromos Habakuk-kommentárjában (PL 25; 1386) apokrifre hivatkozva Tyri nevű angyalról beszél, aki a csúszómászók felett uralkodik. A Pásztor latin verisója Hegrin-t vagy Egrin-t olvasott.

kétkedőkre. Jaj annak, aki hallja ezen ígéket és semmibe veszi; jobb lett volna neki, ha meg nem született volna!

24.

III. 1. Majd arról a négy színről kérdeztem őt, amely a vadállat fején volt. Ezt válaszolta: – Már megint olyan kíváncsi vagy ezekben a dolgokban. – Igen, Úrnőm, feleltem rá –, de mondd is el nékem ezeket! 2. Halljad hát – mondotta – a fekete szín jelöli ezt a világot, amelyben most laktok. 3. A tűzvörös és a vérvörös pedig azt, hogy ennek a világnak vérben és tűzben kell elpusztulnia. 4. Az aranyszínű rész ti vagytok³⁹², akik megmenekültetek ebből a világból (vö.: 2Pét 1,7). Ahogyan az aranyat tűzben próbálják meg (vö.: 1Pét 1,7; Préd 2,5; Péld 17,3; Jób 23,10), és ez a javára válik, ugyanúgy ti is ebben a világban élve kerültök próbára. Akik a tűzpróba után megmaradnak, azok megtisztulnak. Ahogyan az arany elveti salakját, úgy ti is vessétek el a szomorúságot és az aggodást, hogy így megtisztuljatok, és alkalmasak legyetek a torony épületébe. 5. A fehér rész pedig az eljövendő világot jelenti, amelyben az Isten választottai élnek. Az örök életben szeplőtelenek és tiszták lesznek majd az Isten választottai. 6. Ezért ne szűnjél meg a szentek fülébe mondani: Ez az eljövendő nagy szorongatás előképe, de ha ti is azon lesztek, semmi sem lesz belőle. 7. Emlékezzetek mindarra, ami előre megíratott. Amint kimondta ezeket a szavakat, eltávozott, de nem láttam, hogy hová ment, mivel nagy zúgás támadt mögöttem, én meg félve megfordultam, mert arra gondoltam, hogy a vadállat közeledik.

V. kinyilatkoztatás

25.³⁹³

1. Amikor otthon a fekhelyemen imádkoztam³⁹⁴, odajött hozzám egy ragyogó arcú ember. A pásztorok öltözetét viselte, fehér kecskebőrt, a vállán tarisznya és bot a kezében. Köszöntött engem, és én is köszöntöttem őt. 2. Majd hirtelen leült mellém és így szólt: – A legszentebb angyal küldött engem³⁹⁵, hogy veled együtt lakjam életed hátralevő napjaiban. 3. Én pedig azt hittem, hogy a kísértésemre jött, és így szóltam hozzá: – Ki vagy te, uram? Mert én ismerem azt, akire rábíztak engem³⁹⁶. – Hát nem ismered meg engem? – felelte rá. Nem – mondtam. – Én vagyok, folytatta, a Pásztor, akire téged bíztak. 4. Amíg beszéltem, alakjában egészen megváltozott³⁹⁷, és így már felismertem őt, hogy ő az, akire rábíztak engem. Hirtelen zavar támadt bennem, és félelem fogott el, majd pedig nagyon elszorodtam, hogy ilyen rosszul és ostobán válaszoltam neki. 5. Akkor ő így szólt: – Ne legyél zavarban, inkább erősödjél meg az én parancsolataimban, amelyeket parancsolni fogok! Mert azért küldtettem hozzád – mondotta –, hogy mindazt, amit már korábban láttál, ismét megmutassam neked; azokat az igen jelentős dolgokat, amelyek hasznosak számotokra. Mindenekelőtt a parancsolataimat és a példázataimat írd le. Mindazt ami ezután következik,

³⁹² Az arany szín itt a hagyományos sárgászöldet helyettesíti, mert a „csapás” tiszteletreméltó voltát akarja kifejezni.

³⁹³ V,25 kk. Ez a látomás már bevezetés a parancsolatokhoz.

³⁹⁴ Noha más látások (Hénokh 83,3 és IV. Ezdrás 3,1) fekvő is kapnak látomásokat, ezt Hermasz esetében nem kell feltételezni, ő ágyán ülve imádkozott, összeszedettsége a látomás előtt hasonló Hermész

Triszmegisztoszéhoz (Poimandréz 1,1).

³⁹⁵ A dicsőséges angyal a IX. Példázat I,3 szerint Mihály.

³⁹⁶ Hermasz bizalmatlankodása azt kívánja kifejezni: ő ismeri saját mennyei védőjét!

³⁹⁷ Az alakváltozás a felsőbbrendűség jele.

úgy írd meg, ahogyan azt megmutattam neked. Ezért megparancsolom – mondotta –, hogy előbb a parancsolataimat és példázataimat írd le, és ezeket mindjárt olvasd is fel saját kezedből, és őrizd meg mind! 6. Leírtam a parancsolatokat és példázatokot úgy, ahogyan ő azt nekem meghagyta. 7. Ha ezeket halljátok és meg is tartjátok, általuk előbbre juttok; ha tiszta szívvel megteszitek, megkapjátok az Úrtól mindazt, amit megígért. Ha pedig halljátok ezeket, de nem tértek meg, hanem még a bűneiteket is gyarapítjátok, az ellenkezőjét kapjátok az Úrtól is. Mindezt a Pásztor, a megtérés angyala parancsolta meg nekem, hogy leírjam.

I–XII. parancsolatok

I. parancsolat

26.

1. Mindenekelőtt hidd, hogy egy az Isten, aki mindent megteremtett és elrendezett (Ef 39), a nem létezőből alkotott meg minden létezőt (vö.: 2Makk 7,28; Bölcs 1,14), mindennek ő ad helyet, de ő az, aki helyhez nem köthető!³⁹⁸ 2. Higgyél hát benne, és féljed őt, őt félvén legyél önmegtartóztató!³⁹⁹ Ezeket pedig tartsd meg, akkor levetsz magadról minden rosszat, és felöltöd az igazság összes erényét! Istennek élsz, ha ezt a parancsolatot megtartod!

II. parancsolat

27.

1. Ezt mondta nekem: legyen meg benned az egyszerűség⁴⁰⁰, és legyél ártatlan, mert így olyan leszel, mint a kisgyermek, akik még nem ismerik a gonoszságot, amely az emberek életét tönkretesz. 2. Először is senkiről se mondjál rosszat, és ne is hallgasd szívesen a rágalmozókat (vö.: Jak 4,11), mert ha ezt megteszed, hallgatásoddal részese leszel a rágalmozó vétkének, hogyha a hallott rágalomnak hiszel. Ha hitelt adsz neki, akkor a te szívedben is megmarad valami a testvéred ellen, és így részese leszel a rágalmozó vétkének.⁴⁰¹ 3. A gonosz megszólás olyan, mint egy nyugtalan démon, sohasem lesz békés, hanem mindig a viszálykodásban lakozik. Tartsd távol tőle magad, és boldogan élsz mindenkor mindenkivel. 4. Öltsd magadra a megfontoltságot, mert ebben nincs semmiféle gonosz buktató, hanem mindenben egyenes és vidám. Tedd a jót, és a javaidból, amelyeket az Isten adott neked, adjál egyszerűségben minden szükölködőnek. Ne tegyél különbséget abban, hogy kinek adsz, és kinek nem adsz, adj mindenkinek, mert az Isten mindenkinek akar adni a maga adományából.⁴⁰² 5. Akik pedig megkapják, Istennek adnak számot, hogy miért kapják és milyen célra, mert akik szorongattatásaik miatt kapták meg, nem ítéltetnek el, de

³⁹⁸ Hasonlít a Semoah-imára. Hasonló megfogalmazás Philón, De op. mundi 81,19-ben, Róm 4,17-ben, 2 Kelemen-levél 1,8-ban, Clemens Alex., Strm VI,39,3 (Péter kérügmáját idézi).

³⁹⁹ A megtartóztatásnak itt nem a szigorú enkratita erény a tartalma, sokkal általánosabb: a rossztól való tartózkodást jelenti.

⁴⁰⁰ Az „egyszerűséget” (haplotész) az ártatlanság értelmében (akakosz) veszi, nem olyan értelemben, mint a Tamás-ev. szerzője (vö. 4., 21., 22., 37. logionok). Vö. Isszakár végrendelete III,3-4; Gád végrendelete III,3; V,4; Apocalypsis Baruchi graece VIII,13.

⁴⁰¹ Vö. Jak 4,11 kk; Róm 1,30; 2Kor 12,20; 1Pét 2,1; 1 Kelemen-levél XXX,3; XXXV,5; 2 Kelemen-levél IV,3; Barnabás-levél XX,2; Pol. Fil. II,2.

⁴⁰² Vö. Didakhé IV,7 és XII,3 kk; Barnabás-levél XIX,11.

akik képmutatásaik miatt kapták meg, azoknak ítéletben lesz részük.⁴⁰³ 6. Aki adja, az ártatlan marad, mert az Úrtól kapta ő is, és csak a szolgálatát teljesíti vele; de ezt egyszerűségben tegye, és ne döntse el, hogy kinek adjon és kinek ne. Isten előtt dicsőséges az ilyen egyszerűségben végzett szolgálat. Aki egyszerűségben szolgál, az Úrnak él. Tartsd meg tehát ezt a parancsolatot, amit most mondtam el neked, hogy a te megtérése, és házad megtérése őszintének, tisztának, ártatlannak és szeplőtelennek találtasson.

III. parancsolat

28.

1. Majd ezt mondotta: Szeresd az igazságot és szádat ne hagyja el más, csak az igazság, hogy a lélek, amelyet az Isten ott lakoztat ebben a testben, igaznak találtasson minden ember előtt, és ezáltal a bennetek lakozó Úr megdicsőüljön⁴⁰⁴; mert az Úr igaz minden szavában, és benne nincs semmiféle hazugság. 2. A hazugok elvetik maguktól az Urat, sőt még meg is rabolják őt, mert nem adják vissza neki a kölcsönt, amit tőle kaptak; ők ugyanis nem hazug lelket kaptak tőle, és a hazugok ezt adják vissza, beszennyezik az Úr parancsolatát, és így csalókká válnak. 3. Ezeket hallván nagy sírásra fakadtam, és amikor meglátta, hogy sírok, ezt mondotta: – Miért sírsz? – Mert nem tudom, Uram – válaszoltam –, hogy így egyáltalán üdvözülhetek-e. Miért? – kérdezte. Életemben sohasem az igazat mondtam, Uram – válaszoltam –, hanem mindig és mindenkiel szemben csalóként éltem⁴⁰⁵, és a hazugságaimat, mint igazat tüntettem fel minden ember előtt. Sohasem ellenkezett senki sem, hanem hittek a szavaimnak. Hogyan is tudnék élni, ha ezeket elkövettem? 4. Helyesen és az igazságnak megfelelően gondolkodol – mondotta –, neked, mint Isten szolgájának az igazságban kellett volna járnod, és nem közös lakhelyet adni az igazság lelkének és a rossz lelkiismeretnek, ezzel a tiszta és igaz lelket megszomorítani. Uram, sohasem hallottam ezeket a szavakat ilyen világosan – mondtam. 5. De most hallottad – válaszolta rá. Tartsd meg tehát mindezt, hogy a tetteid hamisságai, amelyeket az imént elmondtál, megtalálván ezen igazságokat, hihetővé váljanak, mert úgy még azok is hitelt érdemelnek! Ha megtartod ezeket és mostantól fogva az igazságnak megfelelően fogsz majd beszélni, megszerezheted magadnak az életet; mindaz, aki meghallja ezt a parancsolatot, és távol tartja magát a hazugságtól, ettől a legnagyobb rossztól, az Istennek fog élni.

IV. parancsolat

29.

1. Megparancsolom neked – mondotta –, hogy őrizd meg a tisztaságot, és a szívedben ne vágyódjál idegen asszony után, vagy valami ehhez hasonló gonoszság után, mert aki ezt teszi, nagy bünt követ el, de ha mindenkor a magad feleségére gondolsz, sohasem vétkezel. 2. Ha a szívedben ilyen vágyódás támad fel, bünt követsz el, ha pedig valami ehhez hasonló gonoszság, vétkezel, mert az ilyenfajta vágyódás nagy bűn Isten szolgáinak. Ha valaki megtenné ezeket, saját halálán munkálkodik. 3. Vigyázz hát, és óvakodjál ettől a

⁴⁰³ Vö. Didakhé I,5. Az egész szakasz a Didakhétól, vagy közös forrástól függ.

⁴⁰⁴ Itt nem sajátos keresztény pneumatológiáról van szó, hanem zsidó hagyományt követ Hermasz. A mondtak elsősorban a Tizenkét patriarka végrendeleteinek egyes részeire emlékeztetnek (vö. Ruben III,9; Dán II,1).

⁴⁰⁵ „Önéletrajzi elem”, eszerint Hermasz kereskedő volt, „csalásai” ezzel függnek össze. A kereskedelem megítélésben a késői zsidó hagyománytól függ.

vágyódástól! Ahol ugyanis a szentség lakik, ott a bűn nem férközhet az ember szívébe. 4. Mire ezt mondtam neki: – Engedd meg, Uram, hogy még egy keveset kérdezhessenek tőled. Beszélj hát – válaszolta. – Uram, ha egy Úrban hívőnek van felesége, és ha azt házasságtörésen érte, vétkezik-e a férje, ha továbbra is együtt él vele?⁴⁰⁶ 5. Amíg nem tud erről, nem vétkezik – mondotta –, de ha a férj megtudja bűnét, és az asszony nem bánja meg, hanem megmarad a paráznságban, ha így a férj együtt élne vele, bűnének részesévé válik, és a házasságtörésben a büntársa lesz. 6. Mit tegyen hát a férj, Uram – kérdeztem tőle –, ha az asszony megmarad ebben a szenvedélyében? Bocsássa el őt – válaszolta –, és a férfi maradjon magában; mert ha a feleségét elbocsátva más asszonyt venne el, akkor ő is házasságot tör (vö.: Mt 10,11; 5,32; 19,9; 1Kor 7,11). 7. Uram, ha az asszony az elbocsájtás után megbánná tettét, és szeretne visszatérni a férjéhez, már nem kell őt visszafogadni? – mondtam. 8. De igen – felelte ő –, ha nem fogadja vissza a férje, vétkezik, és nagy bünt szerez magának, mert a megtérő bűnöst vissza kell fogadni, de nem sokszor⁴⁰⁷. Az Isten szolgálói számára csak egy megtérés lehetséges, és ezen megtérés miatt a férfi nem házasodhat újra. Mindez a férjre és a feleségre egyaránt vonatkozik. 9. Nemcsak egyedül az a házasságtörés, ha valaki a testét beszennyezi – mondotta –, hanem az is, aki a pogányokhoz hasonlóan tesz, házasságot tör; és ha valaki megmaradna az ilyen tettében, és nem térne meg, tartsd távol magadat tőle, ne éljél együtt vele, mert ha nem így cselekszel, úgy bűnének részese vagy. 10. Ezért áll parancsként előttetek, akár a férjnek, akár a feleségnek, hogy megmaradjon magában, mert az ilyen állapotból még lehetséges a megtérés. 11. Én már nem adok lehetőséget ahhoz, hogy valaki az ilyen cselekedeteket folytassa, hogy senki ne vétkezhessen ezután, aki már bünt követett el. Ami pedig a korábbi vétkeket illeti, van aki képes megadni a gyógyulást, ő pedig az, aki a mindenképp feletti hatalom birtokosa.

30.

II. 1. Ismét megkérdeztem őt: – Mivel az Úr engem arra méltónak tartott, hogy te mindenkor nálam lakjál, engedd meg nekem még néhány szót, mert semmit sem értek meg, és a szívem is megkeményedett a korábbi tetteim miatt! Tegyé engemet értelmessé, mert nagyon ostoba vagyok és semmit sem értek meg! 2. Erre ő így válaszolt: – Én a megtérés felett állok, minden megtérőnek értelmességet adok. Vagy te nem úgy látod – folytatta –, hogy aki megtér, értelmes? A megtérés nagyon értelmes cselekedet – mondotta –, mivel a bűnös így felfogja azt, hogy vétkezett, hogy rosszat cselekedett az Úr előtt (vö.: Bir 2,11; 3,12; 4,10,6; 13,1; stb.), a szívében felmerül az a tette, amit elkövetett, majd pedig megtér, és már soha többé nem tesz rosszat, hanem mindenképpen a jót, majd pedig megalázza és gyötri a lelkét, mivel mindenképpen az vétkezett. Láthatod tehát, hogy a megtérés igen értelmes cselekedet. 3. Ezért kérdezek, Uram, mindenről olyan pontosan – vettem közbe. Legelőször is mivel bűnös vagyok, hadd tudjam meg, hogy mit kell tennem ahhoz, hogy éljek, mert sok és különféle bűnöm van. 4. Élni fogsz – válaszolt –, ha a parancsaimat megtartod, és azok szerint jársz el; és mindaz, aki meghallja ezeket a parancsolatokat, és meg is tartja azokat, az Istennek fog élni.

31.

III. 1. Hadd folytassam a kérdéseimet, Uram – kértem tőle. Beszélj hát – válaszolta. – Hallottam, Uram, néhány tanítótól, hogy nincsen más megtérés, csak az, amikor a vízbe

⁴⁰⁶ IV,29,4 kk. Fontos hely a házasság szentsége dogmatörténetének szempontjából!

⁴⁰⁷ Ezt a helyet támadta Tertullianus (De pudicitia X,12 és XX,2), mert túl engedékenynek ítélte.

leszállunk, és megkapjuk a korábbi bűneinkre a bocsánatot.⁴⁰⁸ 2. Jól hallottad – válaszolta –, így is van. Mert aki elnyerte vétkeire a bocsánatot, többé már nem vétkezhet, hanem tisztaságban kell élnie. 3. Mivel te mindent pontosan megkérdesz, én ezt is feltárom előtted, nehogy alkalmat adjak a bűnre azoknak, akik a jövőben hinni fognak, vagy azoknak, akik most hisznek az Úrban; mert azok számára, akik most hisznek, vagy majd hinni fognak, nincs már megtérés a bűneikből, mivel a régebben elkövetett bűneikre elnyerték a bocsánatot. 4. Ám azoknak, akik ezen napok előtt már meghívást nyertek, megadta az Úr a megtérést. Az Úr ugyanis ismeri szíveteket, és mindent előre tud, ismerte az emberek gyengeségét, az ördög csalárdságát, hogy ez ártani fog Isten szolgáinak, és gonoszat művel közöttük. 5. Ám az Úr irgalmas, megkönyörült teremtményein, megadta a megtérést, nekem pedig a megtérés feletti hatalmat adta. 6. Ezért én azt mondom neked, hogy ezen a nagy és szent meghíváson túl⁴⁰⁹, ha valaki az ördögtől megkísértetve vétkezne, de újra csak megtérne, ez már nem válik javára az ilyen embernek, és sohasem fog élni. 7. Újjáéleszt minket ez, amit ilyen pontosan megtudtam tőled. Tudom, ha többé már nem vétkezek, megmenekülök. – Megmenekülsz – mondotta –, meg mindazok, akik ugyanígy cselekednek.

32.

IV. 1. Majd megkérdesztem tőle: Uram, ha már egyszer megengedted nekem, még ezt tárd fel előttem! Mondd hát! – válaszolta. – Uram, ha vagy az asszony, vagy a férje, ha valamelyikük meghal, és a másik házasságot köt, vétkezik-e az, aki a házasságot megköti? 2. Nem vétkezik – mondotta –, de ha valaki megmarad egyedül, több tiszteletet és dicsőséget szerez magának az Isten előtt (vö.: 1Kor 7,38.40), de ha házasságot köt, akkor sem vétkezik. 3. Őrizd meg tehát a tisztaságot és a szentséget, így az Istennek fogsz élni. Mindazt pedig, amit mondani fogok és mondani akarok, mostantól kezdve tartsd meg, ezektől a napoktól fogva, amelyeken átadattál nekem, és a házadban veled együtt élek. 4. A korábbi vétkeidre van bocsánat, ha megtartod parancsolataimat; és mindenki számára van bűnbocsánat, akik csak megtartják ezeket a parancsolatokat, és megmaradnak ebben a tisztaságban.

V. parancsolat

33.

I. 1. Legyél türelmes és okos! Így majd uralkodni fogsz minden rossz felett, és a teljes igazságot munkáld! 2. Ha türelmes leszel, a benned lakozó szent lélek⁴¹⁰ tiszta marad, és nem árnyékol be az a másik lélek, amely gonosz; hanem tágas lakása lesz, örvendezni és vigadni fog azzal az edénnyel együtt, amelyben lakozik, így az Úrnak fog szolgálni teljes vidámságban, mivel ott boldog egyedül. 3. Ha pedig valamiféle harag költözik oda, a Szentlélek azonnal összeszorul, mivel érzékeny ő, és így nem lesz tiszta helye. Keresi majd, hogy hogyan távozhatna el erről a helyről, mivel a gonosz lélek fojtogatja őt, így nincs elég helye ahhoz, hogy úgy szolgálja az Urat, ahogyan szeretné, az indulatosság miatt beszenyezetté válik, mert az Úr a türelemben lakozik, az indulatosságban pedig az ördög. 4. Nem javára, sőt kárára lesz annak az embernek, akiben mind a két lélek lakást vesz. 5. Hogyha fogsz egy kevés ürmöt, és azt egy mézzel teli edénybe öntöd, ugye az egész méz

⁴⁰⁸ Ez a keresztségben kapott bűnbocsánat. Az itt említett tanítók nem eretnekek.

⁴⁰⁹ Vítás, hogy a „nagy és szent meghívás” a keresztségi bűnbánatra, vagy a Pásztor bűnbánati felhívására értendő.

⁴¹⁰ A „szent lélek” nem trinitarius értelemben veendő.

elvész, a sok mézet a kevés üröm elrontja, mert a méz édessége megszűnik, és az többé már nem lesz hasznára gazdájának, mivel az keserűvé vált, és elveszítette a használhatóságát; ha pedig nem vegyítesz ürömet a mézbe, édesnek találsz azt, a gazdája számára pedig hasznos.⁴¹¹ 6. Vedd észre, a türelem még a méznél is édesebb, az Úr előtt pedig hasznos, mivel benne lakozik az Úr; de az indulatosság keserű és hasznavehetetlen. Ha pedig az indulatosságot és a türelmet összekevered, a türelem beszennyeződik, és ez a keveredés nem lesz hasznos az Úr előtt. 7. Szeretném tudni, Uram – vettem közbe –, az indulatosság erejét, hogy magamat távol tartsam tőle! Ha nem tartod távol tőle magadat meg házad népét, minden reményt elveszítesz. Óvakodjál tehát tőle! Én veled maradok. Mindazok, akik tiszta szívből megtérnek, őrizkedjenek tőle! Velük leszek majd, és vigyázni fogok rájuk. Mindenkit a legszentebb angyal fog megigazulttá tenni.

34.

II. 1. Halljál hát az indulatosság erejéről – mondotta –, hogy milyen gonosz az, és hogyan téveszti meg az Isten szolgáit a maga erejével, és hogyan téríti el őket az igazságtól! Azokat nem tudja megtévesztetni, akik tökéletesek a hitben, erejét sem képes megmutatni velük szemben, mert az Úr ereje van velük; de tévedésbe viszi mindazokat, akik üresek és kételkedők. 2. Amikor szilárdan álló embereket lát, beférkőzik ezek szívébe, és minden ok nélkül megkeseríti őket, legyen az férfi vagy nő, – vagy a világ dolgai, étkezés, vagy valami csekélység, egy barát miatt, egy ajándék, vagy ajándékba kapott tárgy után, vagy valami más ostobaság miatt. Mert mindez Isten szolgálói előtt üres, haszontalan és ostoba.⁴¹² 3. A türelem ellenben nagy, maradandó és hatalmas ereje van, széles területen boldog, vidám, örömteli és gondtalan, minden időben dicsőíti az Urat (vö.: Tób 4,19; Zsolt 33,2), nincs benne semmiféle keserűség, mindig szelíd és nyugodt marad; és ez a türelem lakozik mindazokban, akikben a hit teljes. 4. Az indulatosság pedig elsősorban ostoba, könnyelmű és esztelen, az esztelenségből keserűvé válik, a keserűségből veszekedővé, a veszekedőből haragossá, s haragjában pedig engesztelhetetlen dühösség akkora mértékben lép fel, hogy nagy és gyógyíthatatlan bűnné válik.⁴¹³ 5. Ha mindezek a lelkek ugyanabban az edényben laknak, amelyben a szent lélek él, akkor nem fog megmaradni ott, hanem kiömlik belőle. 6. Mert érzékeny lélek ő, a gonosz lélekkel nem tud együtt élni, sem a keménységgel, eltávozik az ilyen embertől, és egy szelídebb, nyugodtabb lakhelyet keres magának. 7. Miután elhagyta azt az embert, akiben lakott, ez az ember az igazság lelkétől üressé válik, majd megtelik gonosz lélekkel, ingadozóvá lesz minden cselekedetében, így majd a gonosz lélek fogja irányítani, egészen elvakulttá válik a helyes gondolkodással szemben, és minden indulatosságában együtt él vele.⁴¹⁴ 8. Tartsd tehát távol magadat az indulatosságtól, a leggonoszabb lélektől; öltsd magadra a türelmet, az indulatosságtól és a keserűségtől óvakodjál, és az Isten előtt kedves, megszentelt életben találunk tégedet! Vigyázz, nehogy elhanyagold ezt a parancsolatot, mert ha ezen a parancsolaton uralkodni fogsz, a többi

⁴¹¹ A hasonlat gyakori a patrisztikus irodalomban. Vö. Fragmentum Muratorianum 67 (Kleine Texte 1,8 kk); Irenaeus, AH III,18,2 (Harvey II,93. old.); Tertullianus, De anima 3; Gregorius Naz., Or II,12 (PG 35; 421).

⁴¹² Hermasz szóhasználata filozófiai hatást tükröz, vö. Epiktetosz, Diss. IV,5,8 és 33.

⁴¹³ Vö. Diogenes Laert., VII,113; Stoicorum Veterorum Fragmenta III,397.

⁴¹⁴ Hermasz elképzelései materialista színezetűek. A lélek és tér fogalmát összekapcsolja. Gondolatmenetéhez a szentírási vonatkozások: Mt 12,43; Lk 11,24. Főleg a Tizenkét patriarka végrendeletei c. irat lélek-fogalmával mutat rokonságot (vö. Ruben végrendelete III,3; Simeon végrendelete III,5; Isszakár végrendelete VII,7; Nephtalim végrendelete VIII,6; Júda végrendelete XX,1; Lévi végrendelete V,6; Dán végrendelete VI,2). Hermasz azonban jobban hangsúlyozza, hogy az ember üressége szinte vonzza a démonokat. Hasonló demonológiát találunk a Ps-Clementinákban (Recognitiones IV,15 PG 1; 1336-37, Homília IX,911, Porphüriosnál, De abstinentia II,39 és 43).

parancsolatot is képes leszel megtartani, amelyeket parancsolni fogok neked. Erősödj meg tehát ezekben, és maradj meg szilárdan bennük! Erősödjének meg mindazok, akik ezek szerint akarnak járni.

VI. parancsolat

35.

I. 1. Az előbbi parancsolatban elrendeltem – mondotta –, hogy őrizd meg a hitet, a félelmet és az önmegtagadást. – Igen, Uram – feleltem rá. Most pedig azt akarom, hogy feltároljon előtted mindezeknek az ereje, hogy megismerjed, közülük melyiknek miben áll az ereje, és hogy mit is eredményeznek ezek. Kettős, amit művelnek bennünk⁴¹⁵, igazat vagy gonoszat. 2. Te az igaznak higgyél, és ne a gonosznak, mert az igaz útja egyenes, a gonoszé azonban görbe! Te az egyenes és sík úton járjál, a görbe úttól pedig tartsd távol magadat! 3. A görbe útnak nincsenek ösvényei, hanem úttalan és akadályokkal teli, durva és tövises. Szomorúságot okoz mindannak, aki azon halad. 4. Akik pedig az egyenes úton járnak, veszélyes helyen is akadályok nélkül juthatnak előbbre, mert az útjuk sem nem durva, sem nem tövises.⁴¹⁶ 5. Beláthatod, hogy hasznosabb ezen az úton járni. Én is azt látom jónak, Uram – mondtam –, ha ezen az úton járok. Ezen fogsz járni – válaszolta –, és mindenki, aki teljes szívéből az Úrhoz fordul, ezen az úton fog járni.

36.

II. 1. Most a hitről halljál – folytatta. – Az emberrel két angyal van együtt⁴¹⁷, az egyik az igazságosságé, a másik pedig a gonoszságé. 2. Hogyan ismerhetem meg ezeknek az erejét – vettem közbe –, mivel mindkét angyal velem lakik? 3. Halljad hát – válaszolta –, és értsd is meg ezeket! Az igazságosság angyala érzékeny, szemérmes, szelíd és nyugodt. Amikor ezek az érzelmek kélnek a szívedben, és az igazságról beszélget el veled, vagy a tisztaságról, a szentségről, az önuralomról, meg mindarról, ami igaz, vagy a dicsőséges erényről, ha ezek merülnek fel a szívedben, felismerheted, hogy az igazságosság angyala van veled, mert ezek az igazságosság angyalának a tettei. Higgyél neki és higgyél a tetteinek is! 4. Most pedig ismerd meg a gonoszság angyalának tevékenykedéseit. Mindenekelőtt indulatos, majd keserű és esztelen tettei gonoszak, tévútra viszik az Isten szolgálait; ha majd feltámad a szívedben, tetteiről felismerheted. 5. Hogyan is tudnám megkülönböztetni, Uram, ha még nem ismerem ennek tetteit? Halljad hát – mondotta –, ha valamiféle indulatosság vagy keserűség támadna fel benned, ebből megismerheted, hogy ő van veled; vagy ha sokféle foglalatosság utáni vágyódás⁴¹⁸, ételben, italban, részegeskedésben, különféle gyönyörökben és nem a szükségességben való bővelkedés, vagy az asszonyok utáni vágyódás, vagy fösვნység, gőg, nagyizolás, meg mindaz, ami ezekhez közelálló, vagy hasonló. Ha a szívedben ilyen érzések támadnak fel, tudd meg, hogy a gonoszság angyala van benned. 6. Te, aki ismered már tetteit, hagyd el őt, ne neki higgyél, mivel tettei gonoszak és Isten szolgálainak haszontalanok. Íme, ismered mindkét angyal erejét, ismerd fel ezeket, és higgyél az igazságosság angyalának! 7.

⁴¹⁵ A „kettős” hatáshoz vö. Ászer végrendelete I,3; Júda végrendelete XX,1.

⁴¹⁶ 3-4. A „két út” ismert téma a pogány irodalomban is, csak ott a gonoszság útja a könnyebb (vö. Mt 7,13 kk; Xenophon Memorabilia I 1,1 ,20 és 23; Ps-Clementina, Hom VII,7 – itt a hit és hitetlenség útjáról van szó).

⁴¹⁷ A két útról szóló tanítást a két angyalról szóló tanítással alakítja Hermasz. Hasonló gondolatokat találunk a Barnabás-levél XVIII. 1-ben; Júda végrendelete XX,1-ben.

⁴¹⁸ A „foglalatosság” kereskedelmi ügyleteket jelent. vö. Látomás III, III,1; Parancsolat III,3-5. A kapzsiság veszélye miatt rossz szemmel nézi a kereskedést Hermasz.

A gonoszság angyalától pedig tartsd távol magadat, mert minden tetteben valami rossz tanítás van. Ha még egy erőshítű ember szívében ettől az angyaltól eredő vágyódás lép fel, legyen az férfi, vagy nő, vétkezni fog valamiben. 8. Ha pedig a leggonoszabb ember szívében emelkedik fel a jó angyaltól eredő vágyódás, szükségképpen valami jót fog tenni. 9. Láthatod, jobb az igazság angyalára hallgatni, a gonoszság angyalát pedig elutasítani.⁴¹⁹ 10. Ez a parancsolat megvilágítja a hittel kapcsolatos dolgokat, hogy te az igazságosság angyalának tetteiben higgyél, és ha te is megteszed azokat, az Istennek fogsz élni, hidd el, a gonoszság angyalának tettei elszomorítóak, ha kerülöd ezeket, az Úrnak fogsz élni.

VII. parancsolat

37.

1. Féld az Urat – mondotta –, és tartsd meg a parancsolatait (vö.: Préd 12,13)! Ha az Isten parancsait megtartod minden tetteben erős leszel, és cselekedeteid páratlanul kiválóak lesznek. Ha az Urat féled, mindig helyesen jársz el. Ez az a félelem, amit félned kell ahhoz, hogy megmeneküljél. 2. Az ördögöt ne féld, mert ha az Urat féled, az ördög felett is uralkodni fogsz, mivel az erőtlen. Ahol pedig nincsen meg az erő, oda a félelem se jár; de ahol a dicsőséges erő megvan, azt a félelem is megilleti. Mindazt, akinek van ereje, megilleti a félelem is, akinek pedig nincsen ereje, azt mindenki megveti. 3. Az ördög tetteitől ellenben már féljete, mivel ezek gonoszak. Ha félitek az Urat, akkor az ördög tetteitől is félni fogtok, és nem követitek azokat, hanem távol tartjátok magatokat tőlük. 4. Mert kétféle félelem van; ha rosszat akarnál tenni, féld az Urat, és nem fogod megtenni; ha pedig a jót akarod tenni, féld az Urat és meg is teszed azt, és ezek miatt az Úr félelme erős és dicsőséges. Féljétek tehát az Urat és neki fogtok élni! Mindazok, akik félik őt, megtartják parancsolatait és az Istennek élnek.⁴²⁰ 5. Miért mondtad azt, Uram, hogy parancsolatainak megtartásával Istennek élnek? – Mert az egész teremtés féli az Urat, de a parancsolatait nem tartja meg. Azoknak, akik félik őt, és a parancsolatait is megtartják, élete az Istennél van; akik pedig nem tartják meg a parancsolatait, azokban élet nincsen.

VIII. parancsolat

38.

1. Mondottam neked, hogy az Isten teremtményei kétfélék⁴²¹, és így az önmegtartóztatás is kettős – mondotta –, van amiben szükséges az önmegtartóztatás, és van amiben nem. 2. Ismertesd meg velem Uram, hogy miben szükséges a megtartóztatás és miben nem! Halljad hát – válaszolta –, a rossztól tartsd távol magadat, de a jóban ne legyél önmegtartóztató, hanem inkább tedd meg azt, (ha önmegtartóztatásból nem teszed a jót, nagy bünt követsz el!), és ha önmegtagadásból nem teszed meg a rosszat, nagy igazságosságot művelsz. Tartsd távol magadat minden rossztól, és tedd meg a jót! 3. Mik lennének ezek a rossz dolgok – kérdeztem tőle –, amelyektől távol kell tartani magunkat? Halljad hát – válaszolta –: a

⁴¹⁹ Eszerint az angyalok nem determinálják az emberek cselekedeteit, mert sugallataikat el lehet utasítani. Az „elutasításra” az „apotasszeszthai” szót használja, ami a keresztségnél a Sátánnak való ellene mondást fejezi ki. Vö. 2 Kelemen-levél VI,4-5; XVI,2.

⁴²⁰ A szöveg a kéziratokban meglehetősen romlott.

⁴²¹ „Isten teremtményei kétfélék” – ez a kétféleség már az előző parancsolatokban is feltűnő fogalom volt. Valószínűleg a Sirák 36,15-re utal Hermasz.

házaságtöréstől és a paráznaságtól, a bűnös italozástól és a parázna gyönyöröktől, a mértéktelen étkezésektől, a fényűző gazdagságtól, dicsekvésektől, nagyozólástól, hazugságtól, rágalomtól és kétszínűségtől, a gyűlölködéstől meg minden káromlástól. 4. Ezek mindennél rosszabb cselekedetek az ember életében. Mindezekről Isten szolgáinak távol kell tartaniuk magukat! Aki pedig nem tartja távol magát ezektől, az nem lesz képes Istennek élni. Halljad most azokat is, amelyek ezeket követik. 5. Vannak még más gonosz cselekedetek is Uram? – Sok olyan van még, amelyektől Isten szolgáinak távol kell tartanok magukat; így a lopás, a csalás, a rablás, hamis tanúskodás, fösvényesség, gonosz vágyak, cselszövések, hiú dicsőségvágy, meg mindaz, ami ezekhez hasonló. 6. Te talán nem úgy látod, hogy mindezek rosszak? Nagyon is rosszak az Isten szolgáinak – feleltem. Mindezekről távol kell tartani magát annak, aki az Istennek szolgál. Őrizd meg tehát magadat mindezekről, hogy az Istennek éljél, és följegyezzenek téged is azok közé, akik távol tartják magukat ezektől! Mindezekkel szemben önmegtartóztatónak kell lenned! 7. Amelyektől pedig nem kell távol tartanod magadat, hanem inkább cselekedned, halljad! A jóban ne legyél önmegtartóztató, hanem tedd meg azt! 8. Tárd fel előttem a jó dolgok erejét – kértem tőle –, hogy azokban járjak, velük a szolgálatomat megtegyem, és ezeket elvégezvén, elnyerjem az üdvösséget! Halljad hát – válaszolta –, a jó dolgokat tenned kell, és nem távol tartani tőlük magadat! 9. Mindenekelőtt a hit, az Úr félelme, a szeretet, az egyetértés, az igazságosság szerinti beszéd, az igazság és a türelem. Az ember életében nincs jobb ezeknél, aki megérzi ezeket, és nem tartja magát távol tőlük, boldog lesz egész életén keresztül. 10. Halljad most azokat is, amelyek ezeket követik!⁴²² Az özvegyeknek, árváknak tett szolgálat, nélkülözők látogatása, Isten szolgáit szücségeiktől megszabadítani, vendégszeretőnek lenni (mert a vendégszeretben megtalálható a jócselekedet), senkivel sem ellenségeskedni, békességben élni, minden embernél szerényebbnek lenni, az idősebbek tisztelete, az igazság gyakorlása, a testvériség megőrzése, a dölly elvetése, türelmesnek lenni, az elszenvedett sértésekre nem gondolni, a lelkükben megfáradtatkat megvigasztalni, a hitben elesetteket el nem vetni, hanem visszatéríteni és jókká tenni, a vétkezőket meginteni, a nélkülözőket és szücségben szenvedőket nem szorongatni, meg mindaz, ami ezekhez hasonló. 11. Ugye te is úgy látod, hogy ezek jók? – mondotta. Mi is lehetne náluk jobb, Uram! – válaszoltam rá. Járjál hát ezeknek megfelelően, és ne tartsd távol magadat tőlük, így az Istennek fogsz élni! 12. Tartsd meg tehát ezt a parancsolatot, mert ha a jót teszed és nem tartod magadat távol tőle, Istennek élsz, és mindazok az Istennek élnek, akik ugyanígy cselekednek! Ha a rosszat kerülöd, és nem teszed meg azt, akkor az Istennek élsz; és mindazok az Istennek élnek, akik ezeket a parancsolatokat megtartják és ezek szerint járnak el.

IX. parancsolat

39.

1. Így szólt hozzám: Vesd el magadtól a kételkedést, és ne kételkedjél semmiben, ha az Úrtól kérsz valamit, azt hajtogatván magadban, hogyan is kérhetném én az Úrtól, és hogyan is kapnám meg azt én, aki olyan nagyon vétettem ellene. 2. Ne gondolkodjál ezen, hanem teljes szívedből fordulj az Úr felé (Jer 2,4,7; Joel 2,12), és kérjed őt kételkedés nélkül, akkor majd meg fogod ismerni az ő irgalmasságát, mert nem hagy el téged, hanem teljesíteni fogja lelked kérését. 3. Az Isten nem olyan, mint az emberek, akik emlékeznek a megbántásokra, ő megfeledkezik azokról, és irgalmasságot gyakorol teremtményeivel szemben. 4. De te is

⁴²² Vö. Barnabás-levél XX,2 (a két úttal kapcsolatosan). A vendégszeretet értékéről: Róm 12,13; 1Pét 4,2; 1Tim 3,2; Tit 1,8; Zsid 13,2; 1 Kelemen-levél I,2; Z,7-XII,8; Arisztidész Apológia XV,7 (Óker. írók 8,25. old.)

tisztítsd meg szívedet ennek a világnak minden hiábavalóságától, meg mindattól, ami az előbbieken elhangzott. Kérjed az Urat, és mindent meg fogsz kapni; és azokban, amit tőle kérni fogsz, nem lesz hiányosságod, ha az Urat kételkedés nélkül kéred!⁴²³ 5. Ha pedig kételkedni fogsz a szívedben, semmit sem kapsz meg abból, amit kértél, mert akik az Istenben kételkednek, kettős lelkűek, ezért nem kapnak meg semmit sem abból, amit kérnek. 6. Akik viszont tökéletesek a hitben, mindazt, amit csak kérnek az Úrtól, megkapják, mert aggódások nélkül kérték, és nem kételkedtek. Minden kételkedő ember, ha nem fog megváltozni, nehezen jut el az üdvösségre. 7. Tisztítsd meg tehát a szívedet a kételkedésektől, öltsd magadra a hitet, mivel erős az, és hidd el az Istennek, hogy mindazt, amit kérsz, megkapod. Ha pedig valamit kérnél az Úrtól, és amit kértél, csak később kapnád meg, ne kételkedjél azért, mert nem kaptad meg lelkednek ezt a kérését olyan hamar! Biztosan valamilyen kísértés vagy bűn miatt történt ez, amire már te nem is gondolsz, és azért kapod meg később azt, amit kértél. 8. Ezért ne szűnjél meg kérlelni az Urat mindazért, amit a lelked kíván, mert biztosan megkapod; de ha a kérésed közepette elbátortalanodsz és kétkedel, magadat okold, és ne azt, aki megadta volna néked! 9. Vedd hát fontolóra ezt a kételkedést! Rossz és ostoba dolog, sokakat elszakít a hittől, mégha oly erősen is hittek volna. A kételkedés ugyanis az ördög leánya, és sok rosszat tesz Isten szolgálóival. 10. Vesd el tehát a kételkedést, legyél úrrá rajta minden cselekedetedben! Öltsd magadra az erős és hatalmas hitet! A hit mindent ígér, és mindent teljesít is, a kételkedés pedig, amely még magában sem bíz, tönkretesz mindent, amihez csak hozzáfér. 11. Láthatod azt is, hogy a hit felülről, az Istentől van, és igen nagy az ereje, a kételkedés pedig földies lélek, az ördögtől jön, és neki semmiféle ereje sincsen. 12. Ezért szolgálj a hitnek, amelynek van ereje, a kételkedéstől pedig tartsd távol magadat, mert annak nincsen ereje. Így majd az Istennek fogsz élni, és Istennek élnek mindazok, akik ugyanígy gondolkodnak.

X. parancsolat

40.

I. 1. Vesd el magadtól a szomorúságot⁴²⁴, mert ez a kételkedés és az indulatosság nővére. 2. Hogyan lehet ő ezeknek a nővére? – kérdeztem tőle. Mert úgy tűnik, hogy más az indulatosság, más a kételkedés, és más a szomorúság is. Esztelen vagy, ember! – mondotta – nem érted meg, hogy a szomorúság minden léleknél gonoszabb és az Isten szolgálói számára rettenetes, mert minden léleknél jobban tönkretesz az embert, elűzi a Szentlelket, majd pedig újra megmenti. 3. Valóban ostoba vagyok, Uram, nem értem ezeket a példázatokat, mert hogyan is tudja elűzni, majd pedig újra megmenteni, ezt nem tudom felfogni! 4. Halljad hát – válaszolta –, akik sohasem kutatták az igazságot, és sohasem keresték az istenséget, úgy egyszerűen hívökké lettek, de a gazdagság ügyes-bajos dolgaiba, a pogány barátokba, vagy más, ennek a világnak az ügyeibe belebonyolódtak, mindazok tehát, akik ezek közé tartoznak, nem értik meg az istenség példázatait. Tetteik miatt elvakultakká váltak, romlottakká, meg haszontalanokká. 5. Ahogyan egy jó szőlőkertben, ha azt elhanyagolják, különféle tövisek meg gazok telepednek meg, ugyanígy azok az emberek is, akik hittek, de az előbb említett cselekedetekbe belegabalyodtak, az értelem útjáról eltévelyedtek, és ezért már semmit sem fognak fel az igazságból, és ha az istenségről, meg az igazsággal kapcsolatban

⁴²³ Vö. Sir 7,10; 32,21; Jak 5,17; Mk 11,23; Mt 21,21; Lk 17,5; Mt 17,20; 1Kor 13,2; Jn 14,13; 15,7; Barnabáslevél XIX,5; Didakhé IV,4.

⁴²⁴ A „szomorúság” ritka kifejezés az Újszövetségben (vö. Mt 5,4), Szent Pál megkülönbözteti az „Isten szerinti szomorkodást” (2Kor 7,10) és a „világ szomorúságát”. A szomorúság mint a „gonoszság része” a Corpus Hermeticumban (IV,1) fordul elő. Hasonló összefüggésben a Dán végrendelete IV,5-6-ban.

hallanak valamit, semmit sem értenek meg egészen, mert elméjük tevékenységük közepette megrekedt. 6. Akiben pedig megvan az istenfélelem, kutatja az istenséget és keresi az igazságot, szíve az Úrnál van, és mindazt amit mondanak neki, gyorsan felfogja és megérti, mert az Úr félelme van benne. (vö.: Zsolt 110,10; Péld 1,7; stb.) Ahol pedig az Úr lakozik, ott az értelem is gazdagon jelentkezik. Ragaszkodjál tehát az Úrhoz, akkor majd mindent felfogsz és megértesz!

41.

II. 1. Halljad hát, te ostoba, hogy miként űzi el a szent lelket a szomorúság, majd pedig hogyan menti meg azt (vö.: 2Kor 7,10). 2. Amikor egy kételkedő belefog valamiféle tevékenységbe, de kételkedései miatt ez nem sikerül neki, ezért a szomorúság beleköltözik ebbe az emberbe, ott a Szentlelket megszorítja, majd pedig elűzi. 3. Azután ismételten valamiféle indulatosság fogja el az embert valamely cselekedete miatt, és nagyon elkeseredik, majd ismét szomorúság költözik az indulatossá lett ember szívébe, ekkor már ezen a tettén szomorodott el, amit az utóbb elkövetett, majd pedig megbánja, hogy gonoszat művelt. 4. Ez a félelem már úgy mutatkozik, mint ami üdvösséget hordoz, mivel általa megbánta a gonosz tettét. Mindkét tette elszomorítja a lelket, a kételkedés azért, mert nem sikerült a munkája, de az indulatosság is elszomorítja a lelket, mivel rosszat cselekedett. Mind a kettő tehát, a kételkedés is és az indulatosság is elszomorítja a Szentlelket (vö.: Ef 4,30). 5. Vesd el tehát magadtól a szomorúságot, és ne gyötörd a benned lakozó Szentlelket, nehogy az Úr előtt ellened forduljon és elhagyjon téged! Az Isten Lelke, amely ebbe a testbe adatott, nem tudja elviselni a szomorúságot, az aggályosságot.

42.

III. 1. Inkább a vidámságot öltsd magadra, amely az Isten előtt mindig kedves, szívesen fogadott, és örvendezzél benne! Minden vidám ember a jót teszi, a jóra gondol, a szomorúságot pedig megveti. 2. A szomorkodó ember ezzel szemben mindenkor a rosszat teszi, először is azért, mert megszorítja a Szentlelket, amelyet még mint vidámat kapott meg az ember; másodsor pedig azzal, hogy a Szentlélek megszorításával bünt követ el és nem közeledik az Úrhoz, nem is vallja meg az Urat. A szomorú ember imájában nincs is erő, hogy felemelkedjen az Isten áldozati oltárára! Mert ha szívében a szomorúság ül – mondotta –, és a szomorúság összekeveredik az imádsággal, és így nem engedi azt tisztán felszállni az oltárra. Ahogyan az ecetnek és a bornak az összekeveredésekor nem marad meg ezeknek az íze, ugyanígy van a szomorúság és a Szentlélek összekeveredésekor is, a léleknek ekkor már nem lesz imája. 4. Tisztítsd meg tehát magadat ettől a rossztól, a szomorúságtól, és az Istennek fogsz élni; az Istennek élnek azok is, akik kivetik magukból a szomorúságot, és a vidámságot öltik magukra.

XI. parancsolat

43.

1. Padon ülő embereket mutatott nekem, és egy olyan embert is, aki katedrán ült.⁴²⁵ Majd így szólt hozzám: – Látod azokat, akik a padon ülnek? Látom, Uram – válaszoltam. – Ők

⁴²⁵ A padon ülők a keresztények, a katedrán ül a „tekintélyes” álpróféta! A Pásztor XI. parancsolata a II. századi keresztény irodalomban az egyetlen szövegtanú, amely ilyen részletesen írja le az ókeresztény proféciát.

hívők, de a katedrán ülő az álprófeta, ő az, aki megrontja Isten szolgáinak értelmét, de csak a kételkedőket rontja meg, a hívőket nem. 2. A kételkedők úgy mennek hozzá, mint a látnokhoz⁴²⁶, és kérdezzetnek tőle, hogy mi fog történni majd velük. Az álprófeta pedig kérdéseik és a gonoszság utáni vágyaik szerint szól hozzájuk, mivel nincs meg benne az Isten Lelkének ereje, így azzal tölti meg szívüket, amit azok éppen óhajtanak. 3. Mivelhogy ő is üres, üres dolgokat ad válaszul az üreseknek. Ha valaki kérdezi, a kérdező ember üressége szerint válaszol. Néha azonban az igazságnak megfelelő szavakat is mond, de maga az ördög tölti meg a lelkét, hátha az igazak közül valakit így meg tud téveszteni. 4. Ám azok, akik erősek az Úrba vetett hitben, és az igazságot öltötték magukra, nem kapcsolódnak az ilyen lelkekhez, hanem távol tartják magukat tőlük. Ezzel szemben, akik kételkedők, akik gyakran változtatják nézeteiket⁴²⁷, jószoltatnak maguknak úgy, mint a pogányok, így a bűnüket még bálványimádással is tetézik. Mert az, aki valamilyen ügyében megkérdez egy álprófétát, bálványimádó; az igazságtól üres, sőt még esztelen is. 5. Az Istentől adott lelkek közül egyik sem kérdezhető ki, mert az istenség ereje van velük, és maguktól is megmondanak mindent, mert felülről (vö.: Jak 3,15), az isteni Lélek erejétől valók. A lélek, amely kérdezhető, és az emberek vágyainak megfelelően beszél, földi és könnyű, erő nincsen benne, és nem is beszél máskor, csak ha kérdezik.⁴²⁸ 7. Hogyan lehet azt megtudni, Uram – kérdeztem tőle –, hogy ki közülük a prófeta és ki az álprófeta? – Halljál hát mind a két prófétáról – válaszolta –, mert amit mondani fogok neked, azzal próbára teheted a prófétát és az álprófétát egyaránt! Az életből tudod megítélni, hogy velem van-e az isteni Lélek.⁴²⁹ 8. Legelőször is, akivel a felülről való Lélek van, az szelíd, nyugodt, alázatos, és távol tartja magát mindenféle rossztól, ennek a világnak hiábavaló vágyakozásaitól, cselekedeteiben minden embernél szerényebb, senkinek semmiféle kérdésére nem felel, senkinek sem mond olyant, ami egyedül csak neki szól, és a Szentlélek olyanképpen sem beszél, ahogyan az emberek azt szeretnék, hogy beszéljen, hanem akkor, amikor az Isten akarja, hogy szóljon. 9. Amikor egy olyan ember, akivel az isteni Lélek van, az igaz emberek gyülekezetébe érkezik, olyanokéba, akik hisznek az isteni Lélekben, és az igaz emberek ezen gyülekezetének Istenhez való imádsága alatt a prófétai lélek angyala rajta nyugszik, betölti az egész embert, és ő a Szentlélekkel eltelve úgy beszél a sokasághoz, ahogyan azt az Úr akarja.⁴³⁰ 10. Így mutatkozik meg az istenség Lelke. Az istenség Lelkével kapcsolatosan ilyen nagy az Úr ereje. 11. Halljál hát arról a lélekről – folytatta –, amely földies és üres, a lélekről, melynek nincsen ereje, amely ostoba. 12. Először is az ilyen ember olyannak tünteti fel magát, mint akivel vele van a Lélek, felfuvalkodik, az első helyet követeli magának, a kezdet kezdetén szemtelenné válik, és sokat fecseg, sokféle élvezetből kiveszi a részét, meg sok cselszövésből is, bért fogad el a prófétálásért, ha pedig nem kap, akkor nem is prófétál. Vajon elfogadhat-e fizetséget az isteni Lélek, és prófétálhat-e ennek fejében? Az Isten prófétája ezt nem teheti meg, hanem csak az ilyenféle prófétának a földies lelke.⁴³¹ 13. De az ilyen nem is megy az igaz emberek gyülekezetébe, sőt elűzi

⁴²⁶ „látnokhoz” – azaz jóshoz. A görög szöveg azonban bizonytalan, mert a „magosz” és „mantisz” olvasási mód is lehetséges. A régi latin fordítás „divinum”-ot hoz. A „mágus”-hoz vö. ApCsel 13,6-tal, ApCsel 8,7-tel. A gnóosztikusok is jóstehetséget tulajdonítottak maguknak (vö. Irenaeus, AH I,16,2; I,7,3 = Harvey I,119 és 193. old. Didakhé XI-XIII.).

⁴²⁷ A „kételkedők”, akik gyakran változtatják nézeteiket, lehetnek gnóosztikusok.

⁴²⁸ 5-6. Plutarkhosz szerint a jóvendölés hiteléhez az is hozzátartozott, hogy néha nem érkezett válasz a kérdésre (De defectu oraculorum 51).

⁴²⁹ Egyezik a Didakhé IX,8 kritériumával. Úgy látszik, az álprófetaság súlyos nehézségeket jelentett a II. századi egyház számára, mert egyesíthette magában a gnózis és a mágia elemeit.

⁴³⁰ Hermasz szerint az igaz prófeta helye a keresztény közösségben van, a nyilvánosság előtt működik. Hermasz szerint a prófétai léleknek is – mint a bűnbánatnak – van „angyala”. Ez az angyal „rajta nyugszik”, jelenléte állandó. Nincs szó tehát eksztatikus prófétálásról, sem nyelveken szólásról!

⁴³¹ Vö.: Didakhé XI,9.

magától azokat. A kételkedőkhöz és az üresekhez kapcsolódik, a sarkon prófétál⁴³², és rászedi őket, mivel azok kívánságainak megfelelően mindig csak üres dolgokat mond, mert ez tetszik az üreseknek. Ha egy üres edényt másik üres edénnyel összeütsz, nem törik az össze, hanem összecsendül a másikkal. 14. Hogyha az ilyen imádságuk idején az istenség Lelkét birtokló igaz férfiakkal telt gyülekezetbe jön, megmutatkozik, hogy ebben az emberben nincsen semmi; a földies lélek ekkor megnémulva elmenekül tőle, az ember pedig megnémul, összerogy és még meg sem tud szólalni. 15. Hogyha a kamrádban bort vagy olajat töltögetsz, és ezek közé egy üres cserépedényt is teszel, amikor a kamrádat kiüríted, akkor azt az edényt, melyet üresen tettél be, üresen is fogod ott találni. Ugyanígy van ez az üres prófétákkal is, amikor az igazak lelkéhez eljönnek, ahogyan odajöttek, utána is ugyanazok maradnak. 16. Láthatod mind a két próféta életét. Cselekedetei és az élete alapján tedd próbára mindazt a prófétát, aki a lélek hordozójának tartja magát! 17. Te pedig annak a Léleknek higgyél, aki az Istentől jött, akinek van ereje. A földies és üres léleknek semmit se higgyél el, mert az ilyenben nincsen erő, az ördögtől származik ez. 18. Most pedig halljál egy példázatot, amit elmondok neked! Fogjál egy követ, és dobd fel az égre! Vajon eléred-e vele az eget? Vagy pedig vedd kézbe a vízszugarat, irányítsd azt az ég felé? Átfúrhatod-e ezzel az égboltot?⁴³³ 19. – Hogyha is tudnám ezeket megtenni, Uram, – feleltem rá –, mert mind a kettő, amit mondtál, lehetetlen. Ahogyan ezek lehetetlenek – folytatta ő –, ugyanúgy a földies lelkek is erőtlenek és tehetetlenek. 20. De most vedd szemügyre ezt az erőt, ami felülről jön! A jégszem egészen kicsi, de hogyha az az ember fejére esik, mekkora fájdalmat okoz; vagy a cseréptetőről lecsöpögő vízcsepp még a követ is kivájja.⁴³⁴ 21. Láthatod, mekkora ereje van annak, ami felülről esik lefelé, még ha az egészen kicsi is. Ennek a Léleknek higgyél, a másiktól pedig óvakodj!

XII. parancsolat

44.

I. 1. Így szólt hozzám: Űzz el magadtól minden rosszra irányuló vágyakozást, és öltsd magadra azokat a vágyakat, amelyek a jóra irányulnak! Ha majd ezekbe a vágyakba öltözöl, gyűlölni fogod a rosszra irányuló vágyódást, és azt úgy fékezed meg, ahogyan azt te akarod. 2. A rosszra irányuló vágyódás vad természete nehezen szelídíthető meg, mert rettenetes az; nagy vadságában tönkretesz az embereket; de kiváltképpen akkor, ha valaki az Isten szolgálói közül esik bele; ha nem lesz megfontolt, elképesztő módon tönkremegy. Tönkretesz mindazokat, akik nem öltötték magukra a jóra irányuló vágyakozást, akik mind ezen túl még ebbe a világba is belebonyolódtak, majd pedig a halálra adja át őket. 3. Uram, a rosszra irányuló vágyódásnak milyen következményei vannak – kérdeztem tőle –, amelyek az embereket a halálra juttatják? Ismertesd meg velem, hogy kerülni tudjam azokat! – Halljál hát a gonoszság utáni vágyódásról, hogy mely cselekedetekben öli meg az Isten szolgálóit!

45.

II. 1. Mindent megelőző a más asszonya vagy férje utáni vágyódás, majd fényűző gazdagság, a sokféle felesleges étkezés és italozás, és más különféle gyönyörök meg

⁴³² „a sarokban” (kata gónian) prófétál, a 8. szakaszban „rejtekekben”, „magánlakáson” (kata monasz) prófétál a hamis próféta. Mindkét esetben magán személyek előtt, vagy kisebb csoportoknak jövendöl. Minden ilyen „titkos” tevékenység gyanús Hermasz szemében.

⁴³³ Hermasz példái ismertek a pogány irodalomban is (vö. Plinius Ad Trajanum 33,2).

⁴³⁴ Ovidius, Ex Ponto IV,10,5.

örültségek; mert minden gyönyör örültség, és az Isten választottjai számára üres. 2. Ezek azok a gonoszság utáni vágyakozások, amelyek Isten szolgálói számára a halált hordozzák. A vágy, amely a rosszra irányul, az ördög leánya. Óvakodjatok tehát a rosszra irányuló vágyakozástól, hogy azokat elkerülve, az Istennek éljete! 3. Azok pedig, akikben ezek uralkodnak, mivel nem álltak ellent nekik, mindörökké halottak lesznek, mert az ilyen vágyódások a halált hordozzák. Ezzel szemben, te öltsd magadra az igazság utáni vágyakozást, és az Úr félelmében felfegyverkezve állj ellen a másoknak! (vö.: Ef 6,13).⁴³⁵ 4. A Jóra irányuló vágyódásban ugyanis az Úr félelme lakozik. Ha a rossz utáni vágyódás meglát téged fölfegyverkezve az Úr félelmében, és hogy így szállsz szembe vele, messzire elfut (vö.: Jak 4,7), és soha többé nem fogod látni, mivel fél a fegyverzetedtől. 5. Te meg mint győztes, és mint aki elnyerte a koszorút vele szemben, fordulj az igazság utáni vágyakozás felé, az elnyert győzelmedet neki tulajdonítsd, és szolgáljad úgy, ahogyan azt ő szeretné. Mert ha a jóra irányuló vágyakozást szolgálod, és neki aláveted magadat, így majd elég erőd lesz ahhoz, hogy a rosszra irányuló vágyakozás felett uralkodjál, és leigázzad azt úgy, ahogyan csak te akarod.

46.

III. 1. Szeretném megtudni, Uram, hogy hogyan szolgálhatok a jó utáni vágyakozásnak! Halljad hát – mondotta –, cselekedj az igazságosság (vö.: Zsolt 14,2; ApCsel 10,35), az erény, az igazság, az Úr félelme, a hit és a szerénység szerint, és tedd meg mindazt, ami hasonló ehhez! Ha megteszed mindezt, jó és hasznos szolgálója leszel az Istennek, neki fogsz élni, és mindaz, aki a jóra irányuló vágyódást szolgálja, az Istennek él. 2. Ezzel befejezte tizenkét parancsolatát, majd azt mondta nekem: – Ezek a parancsolatok most már a tiéd! Szerintük járjál, és vigasztald meg azokat, akik ezeket hallani fogják, hogy a megtérésük megmaradjon tisztának az életük hátralevő napjaiban! 3. Szorgalmasan végezd azt a szolgálatot, amit most átadtam neked, és fáradozzál érte sokat. Az eljövendő megtérés idején kegyelmet nyersz majd, mert követni fogják szavaidat. Én meg veled maradok, és ráveszem őket, hogy teljesítsék is azokat. 4. Azt mondtam neki: Ezek a parancsolatok, Uram, nagyok és jók, dicsőségesek és van erő bennük ahhoz, hogy vidámmá tegyék mindazoknak az embereknek a szívét (vö.: Zsolt 18,9; 103,15), akik ezeket a parancsolatokat képesek megtartani; de azt már nem tudom, hogy ezeket a parancsolatokat az ember egyáltalán képes-e megtartani, mivel igen kemények. 5. Erre ő így válaszolt: – Ha magadban felteszed, hogy mindez megtartható, akkor könnyen meg is tartod, és akkor már ezek nem is lesznek olyan kemények; de ha a szívedben már felmerült, hogy ezeket az embereknek nem is lehet megtartani, akkor nem is fogod megtartani azokat. 6. Most pedig ezt mondom neked, ha ezeket nem tartod meg, ha elveted, nem fogsz üdvözülni te sem, de még a gyermekeid és a házad népe sem, mivel már elítélted te magadat azzal, hogy ezeket a parancsolatokat az ember nem képes megtartani.⁴³⁶

47.

IV. 1. Mindezt nagyon haragosan mondta nékem, hogy egészen zavarba jöttem és nagyon féltem tőle. Úgy megváltozott ugyanis az alakja, hogy haragját ember nem képes elviselni. 2. Amikor ő meglátta, hogy egészen megrémültem és összezavarodtam, kedvesebben és vidámban kezdett hozzám beszélni, és azt mondta: Ostoba vagy, esztelen és kételkedő, és

⁴³⁵ Az erény küzdelmének mintája Philónnál Ábrahám (De Abr. 243-44).

⁴³⁶ Vö. Jak 4,7; Isszakár végrendelete VII,7; Dán végrendelete V; Naphtalim végrendelete VIII,4.

nem érted meg az Isten dicsőségét, hogy milyen nagy (vö.: Zsolt 20,6; 56,12; 107,6, stb.), erős és csodálatos az, mert megteremtette a világot az emberért (vö.: Zsolt 8,7), és az egész teremtését az embernek vetette alá, és minden hatalmat neki adott át, hogy uralkodjon minden felett, ami csak az ég alatt van. 3. Ha tehát az Isten minden teremtményének ura az ember, és minden felett ő uralkodik, akkor talán ezeken a parancsolatokon nem tudna uralkodni? Az az ember, akinek a szívében az Úr van, úrrá tud lenni minden felett, így minden parancsolat felett is. 4. Azoknak pedig, akiknek csak az ajkukon van az Úr, de a szívük keménnyé vált, és messze van tőle, ezek a parancsolatok kemények és járhatatlanok. 5. Vegyétek hát szívetekbe az Urat, ti, akik üresek vagytok és gyengék a hitben, és akkor majd megtudjátok, hogy az ő parancsainál semmi sem kedvesebb, semmi sem édesebb, és semmi sem szelídebb! 6. Térjete meg ti, akik az ördög terhes, keserű, szilaj és kéjsóvár parancsai szerint jártok, és ne féljete az ördögtől, mert annak nincs semmiféle ereje ellenünk! 7. Én, a megtérés angyala, aki legyőztem őt, veletek vagyok! Az ördög csak félelmet tud kelteni, de ereje már nincs. Ne féljete tehát tőle, mert elmenekül előletek!

48.

V. 1. Azt mondtam neki: – Uram, hallgasd meg néhány szavamat! Mondd hát, mit akarsz – válaszolta. Az ember készséges ugyan, Uram, Isten parancsolatainak megtartására, senki sincs, aki ne kérné az Urat, hogy a parancsolataiban megerősödjön, és azoknak ne engedelmeskedjen, de az ördög kemény, és uralkodik mindnyájunkon. 2. Nem képes legyőzni az Isten szolgálóit – mondotta –, azokat, akik benne teljes szívükből reménykednek, bár az ördög tud viaskodni ellenük, de legyőzni őket már nem. Ha pedig ti ellenálltok neki, legyőzve, megszegyenülten elmenekül előletek (vö.: Jak 4,7). Ám azok, akik üresek, az ördögtől úgy félnek, mintha annak volna ereje. 3. Ha egy ember arra alkalmas korsókat jó borral tölt meg, és ezek között a cserépedények között néhányat csak félig tölt meg, amikor majd újra eljön a korsókhoz, már nem nézi meg a tele levőket, mert tudja, hogy azok színültig vannak, de megvizsgálja a félig megtöltötteket, mert tart attól, hogy ezek megecetesedtek. Hamar ecetessé válik ugyanis a félig telt edényekben, és így a bor elveszti élvezhető ízét. 4. Isten minden szolgálójához hasonlóképpen közeledik az ördög is, hogy megkísértse őket (vö.: 1Pét 5,8). Ám azok, akik teljesek a hitben, határozottan ellenállnak neki, és az így eltávozik tőlük, mert nincsen náluk hely, ahová ő bejuthatna; majd felkeresi azokat, akik félig üresek, és ott már lesz hely, ahová ő bejuthat, és azt teszi bennük, amit csak akar, azok pedig neki alávetett szolgálókká lesznek.

49.

VI. 1. Én, a megtérés angyala mondom nektek: Ne féljete az ördögtől! Azért küldettem, hogy veletek legyek, veletek, akik teljes szívetekből megtértetek; és hogy megerősítelek benneteket a hitben. 2. Az Istenben higgyete ti, akik a bűneitek miatt már kétségbe estete az életetek felől, és a bűneiteket még csak tetéztétek, így megnehezítettétek az életeteket; ám ha teljes szívetekből visszatérte az Úrhoz (vö.: Jer 24,7; Joel 2,12), és az életetek többi napján az igazságot fogjátok tenni (vö.: Zsolt 14,2; ApCsel 10,35; Zsid 11,3), ha neki megfelelően, az ő akarata szerint szolgáltok, meggyógyít benneteket korábbi bűneitekből, és hatalmatok lesz majd az ördög tettein is uralkodni. Az ördög fenyegetéseitől pedig semmiképpen ne féljete, mert nincsen neki ereje, ahogyan a halott ember inainak sincs. 3. Hallgassatok rám, féljete a Mindenhatót, aki megmenthet és elveszíthet, tartásatok ezen parancsokat, és élni fogtok Istenben. 4. Így szóltam: Uram, most lettem erős az Úr rendeleteiben, mert velem vagy, tudom, hogy megtöröd a gonosz minden hatalmát, legyőzöd, erős vagy mesterkedéseivel szemben. Remélem, Uram, hogy már meg tudom tartani a

parancsokat, amelyeket adtál, mert az Úr erőt adott megtartásukhoz. 5. Meg fogod tartani azokat, mondta, ha szíved tiszta lesz az Úrnál és megtartják mindazok, akik megtisztították szívüket az evilági vágyaktól, és Istennek élnek.

I–X. példázatok

A példázatok, amelyeket nekem elmondott

I. példázat

50.

1. Így szólt hozzám: Tudjátok meg ti, az Isten szolgálói, hogy idegenben laktok⁴³⁷, mert a ti városotok messze van ettől a várostól. Ha pedig tudtok arról a városról, amelyben lakni fogtok, akkor miért szereztek magatoknak földet, nagyszerű fölszereléseket, épületeket és felesleges házakat?! 2. Mert aki ilyeneket szerez magának ebben a városban, az nem tud majd a saját városába visszatérni. 3. Esztelen, kételkedő és szárnalmas ember vagy, hát nem gondolsz arra, hogy mindez egy másik, egy idegen hatalma alatt áll?! Majd ezt fogja neked mondani annak a városnak az Ura: – Nem akarom, hogy itt lakjál az én városomban, menj el ebből a városból, mert te nem az én törvényeim szerint éltél! 4. Te, akinek földje van, ahol lakol, meg sok vagyonod is, számkivetett leszel, és akkor majd mit fogsz csinálni a földeddel, a házaddal, meg mindazzal, amit csak összeszedtél magadnak?! Ezt mondja neked majd, és helyesen is mondja, ennek a vidéknek az ura: – Vagy megtartod az én törvényeim, vagy távozz az én földemről!⁴³⁸ 5. Akkor majd mit fogsz tenni, mert a te városodban más törvények vannak?! Vigyázz, nem válik javadra, ha megtagadod saját törvényedet, mert ha vissza akarsz térni hazádba, már nem fogadnak be oda, mert te megtagadtad városod törvényeit, és ezért kizárnak téged onnan. 6. Vigyázz tehát, amíg idegenként élsz, semmi többet ne szerezzél magadnak, mint amennyi az életed fenntartásához szükséges; és legyél készen arra, ha a város ura ki akarna dobni téged, aki nem tartod meg az ő törvényeit, hogy elhagyván ezt a várost, bemehessél a saját városodba, és törvényeid szerint éljél ott, felfuvalkodás nélkül, örvendezve. 7. Vigyázzatok hát ti, akik az Úrnak szolgáltok, és akiknek az Úr a szívében van! Tegyétek meg az Isten tetteit parancsaira emlékezve (vö.: Zsolt 103,18), és az ígéretekre, amelyeket ő megígért, és higgyetek benne, hogy meg is teszi azokat, feltéve, ha ti a parancsolatait megtartjátok! 8. Földeitekért vásároljatok szorongatásban élő lelkeket, és hogyha módotok van rá, legyen gondotok az özvegyekre és az árvákra (vö.: Jak 1,27), és ne vessétek meg őket! Gazdagságtokat és minden vagyontokat ilyen földekre és házakra költsetek, mivel ezeket az Istentől kaptátok!⁴³⁹ 9. Ezekben az Úr fog majd gazdaggá tenni benneteket, hogyha ezt a szolgálatot ti megteszitek. Sokkal jobb ilyen földeket, birtokot meg házat vásárolni, amelyeket majd a magad városában is megtalálsz, hogyha majd hazatérsz. 10. Az ilyen gazdagság jó és örömteli, félelem nincs benne, sem rettegés, hanem csak öröm. A pogányok gazdagságára ne áhítozzatok, mert nektek Isten szolgálóinak ezek mind haszontalanok. 11. Törődjetek inkább a magatok gazdagodásával,

⁴³⁷ „idegenben laktok” – igen elterjedt gondolat az újszövetségi írásokban (1Pét 1,1; 1,17; 2,11; Jak 1,1; Zsid 11,13), de az apostoli atyák írásaiban is (2 Kelemen-levél V,1 és 5), a sztoikusok is ismerik (Epiktetosz, Dissz. III,22,38; Philón, De agricult., 65; Quest. in Gen., III,10; Levél Diognétoszhoz V,5; Ps. Clementina Hom., XV,7; Tamás-ev. 21. logion Óker. írók 2,300. old.).

⁴³⁸ 3-4. Talán az üldözések alatti esedékes vagyonek Kobzásra gondol.

⁴³⁹ Vö. Clemens Alex., Quis Dives salvetur? XXXIV,2.

amely örömtökre fog szolgálni. Ne legyetek álnokok, ne nyúljatok a másikéhoz, és ne is vágyódjatok azokra. A magad munkáját tedd meg, és megmenekülsz!

Egy másik példázat (II.)

51.

1. A szántóföldemen sétálgatván nézegettem a szőlőt és a szilfát.⁴⁴⁰ Elgondolkodtam magukon a fákon, és ezek gyümölcssein, majd megjelent ott a pásztor és így szólt: – Mire gondolsz most magadban a szőlővel és a szilfával kapcsolatban? Arra gondoltam, Uram – válaszoltam –, hogy az egyik fa a másiknak díszére és javára van. 2. Ez a két fa – folytatta ő – Isten szolgálait jelképezi. Szeretném megtudni, Uram, mennyire jelképesek a fák? Látod a szőlőt és a szilfát? – kérdezte tőlem. Látom, Uram – válaszoltam. 3. A szőlő az, amely a termést meghozza, a szilfa pedig termés nélküli fa. Ha ez a szőlő nem futna fel a szilfára, a földön elterülten nem tudna sok termést hozni, de még ha teremne is, elrothadna, mert nem a fán függeszkedik; ám ha a szőlő felkapaszkodik a szilfára, gyümölcsöt hoz még a szilfa is. 4. Láthatod, hogy a szilfa is sok gyümölcsöt ad és nem kevesebbet, mint a szőlő, sőt még többet is, és nagyobbat is. Hogyan lehet az Uram – vettem közbe –, hogy nagyobbat? – Mert a szőlő felkapaszkodva a szilfára sok és jó termést hoz, míg a földön elterülten keveset és rothadtat terem. Ez a példázat Isten szolgálaira vonatkozik, mégpedig a szegényekre és a gazdagokra. Hogy van ez Uram, ismertesd meg velem! 5. Halljad hát! – mondta –⁴⁴¹ a gazdagnak bár van vagyona, de az Úr előtt mégis szegénynek számít, mert a gazdagsága leköti figyelmét, és így igen keveset ér imádsága, az Úrnak tett vallomásai, mert ha meg is tenné ezeket, akkor is gyengén, keveset és erőtlenül; de ha a gazdag odamegy a szegényhez és a szükséges dolgokban segítségére van abban a hitben, ha ezt megteszi a szegényekkel, a fizetséget érte majd megtalálja az Úrnál, és ezért megad mindent a gazdag kételkedés nélkül a szegénynek,⁴⁴² 6. a szegény pedig, akit a gazdag megsegített, hálát adván az Istennek, közbenjár érte. A gazdag így újra meg újra gondoskodik a szegényről, nehogy az életében hiányt szenvedjen, mert tudja, hogy a szegény imája értékes és kedves az Isten előtt. 7. Mindketten megteszik a magukét, a szegény az imádságban munkálkodik, ő ebben gazdag, az Úrtól kapta ezt, és vissza is adja az Úrnak, ki őt megsegítette; hasonló módon a gazdag is vagyonát, amit az Úrtól kapott, fontolgatás nélkül odaadja a szegénynek, és ez a cselekedete az Úr előtt nagy és kedves, mivel a gazdag belátóvá lett, és a vagyonból, mint az Úr ajándékából a szegényről gondoskodott. Így helyesen végezte szolgálatát. 8. Az ember úgy látja, hogy a szilfa nem terem gyümölcsöt, mert nem tudja, és nem is érti meg, hogy amikor majd szárazság lesz, a szilfában akkor is lesz majd víz, és ezzel a szőlőt táplálja. Így a szőlő szünet nélkül vízhez jut, kétszeres termést ad, az egyik részt magáért, a másikat pedig a szilfa helyett. Hasonlóan tesznek a szegények is, akik a gazdagokért imádkoznak az Úrhoz, ezzel gyarapítják azoknak a vagyonát, a gazdagok pedig ismételten segíteni fogják a szegényeket a szükségességekkel, és ezáltal ők lélekben töltekeznek. 9. Ezzel mindketten egy igaz cselekedetnek a részesei lesznek. Aki így tesz, azt nem hagyja el az Úr, hanem a nevét beírják

⁴⁴⁰ A szőlő és a szilfa összeillése igen kézenfekvő példa Itáliában. vö. Horatius, Ep. I,16,3; Quintilianus, Szónoklattan VIII, III,8 (Budapest, 1921, II,99. old.).

⁴⁴¹ 5-6 A terméketlen szilfa és a termékeny szőlő összeillésének képe a szegényeket és gazdagokat magában foglaló egyház képévé alakul át (vö. a test és tagjai hasonlata 1Kor 12,12-ben, 1 Kelemen-levél XXXVII,4-ben). A szegényekre vonatkozó gondolatokhoz vö. Jak 1,9-11; 2,1 kk; 5,1 kk; Gád végrendelete VII,6; Clemens Alex., Quis dives salvetur? XI,3.

⁴⁴² A „kételkedés nélküli adakozás” a készséges, habozás nélküli segítségnyújtást jelenti, vö. Didakhé IV,7; 2 Kelemen-levél XVI,4; Barnabás-levél XIX,11.

az élők könyvébe. 10. Boldogok, akik megértik, hogy az Úr az, aki őket gazdaggá teszi. Mert aki ezt megérti, az képes lesz valami jó szolgálatra is.

III. példázat

52.

1. Igen sok fát mutatott nekem, de ezek közül egyiknek sem volt levele, egészen olyannak tűnt, mintha elszáradtak volna. Mindegyik hasonlított egymáshoz. Látod ezeket a fákat? – kérdezte tőlem. Látom Uram, hogy egyformán szárazak – feleltem rá. Ő pedig így válaszolt: Ezek a fák, amelyeket te itt látsz, mindazok, akik ebben a világban élnek. 2. Miért olyanok, Uram, mintha kiszáradt fák lennének? Mert sem az igazak, sem a bűnösök nem lesznek nyilvánvalóvá ebben az életben, hanem egymáshoz hasonlóak itt; mert ez a világ az igazak számára olyan, mintha tél lenne, és nem mutatkozik meg a különbség mindaddig, amíg a bűnösökkel együtt élnek. 3. Ahogyan a fák télen lehullatják leveleiket, és egymáshoz hasonlóak lesznek, és nem mutatkozik meg, hogy melyik közöttük a száraz és melyik az élő; ugyanúgy ebben a világban sem lesz nyilvánvalóvá az igazak és a bűnösök közötti különbség, mert mindnyájan hasonlóan egymáshoz.

IV. példázat

53.

1. Majd ismét sok fát mutatott nekem, de voltak közöttük már zöldellő fák is, míg mások ugyanúgy szárazak maradtak; és ezt mondta: – Látod ezeket a fákat? Látom, Uram, válaszoltam rá, a kizöldellteket is, meg a szárazakat is. 2. Azok a fák, amelyek kizöldelltek, az igazak, akik majd az eljövendő világban élni fognak. Az eljövendő világ az igazak számára nyár lesz, a bűnösöknek pedig tél. Amikor majd rájuk ragyog az Úr irgalmassága, megmutatkozik, hogy kik szolgálták az Urat, és mindnyájan nyilvánvalók lesznek. 3. Ahogy nyáron minden fa gyümölcsöket érlel, és meg lehet ismerni, hogy ezek milyenek, ugyanígy megmutatkozik majd az igazak gyümölcse is, és megismerhetővé lesz, mert ebben a világban mind ki fog zöldellni. 4. A pogányok és a bűnösök azok, amelyeket kiszáradtnak látsz, mert egész életükön át gonoszak voltak cselekedeteik. Így a bűnösök elégnak, mert a bűneikből nem tértek meg. A pogányok is elégnak, mivel nem ismerték fel teremtőjüket. 5. De te gyümölcsöt fogsz hozni, hogy ebben a nyárban felismerjék gyümölcsödöt. Tartsd távol magadat a sok mindenre irányuló foglalatosságtól, hogy semmiképpen ne vétkezzél; aki sok mindennel foglalkozik, az sokban vétkezik is, mert figyelmét elvonja a maga munkájától, és így nem az Urat szolgálja. 6. Hogyan is kérhet az ilyen ember valamit is az Úrtól, hogy megkapja? – Azok, akik neki szolgálnak, megkapják azt, amit kérnek; míg azok, akik nem az Úrnak szolgálnak, semmit sem kapnak. 7. Aki csak egyben munkálkodik, az képes lesz az Urat szolgálni, mivel az értelme nem lett romlottá elhagyván az Urat, hanem tiszta értelemmel szolgál neki. 8. Ha ezek szerint jársz el, akkor majd képes leszel arra, hogy az eljövendő világban gyümölcsöt teremjél; és mindazok, akik így cselekednek, gyümölcsöt fognak teremni.

V. példázat

54.

I. 1. Bőjtölésemben egy hegytetőn ültem, és hálát adtam az Úrnak mindenért, amit tett velem, majd a Pásztort láttam ott, hogy mellettem ült, és megszólított: Miért jöttél ki ide ilyen korán? Mert stációt tartok – válaszoltam rá. Mi az a stáció?⁴⁴³ 2. Bőjtölök, Uram, – mondtam. – Miben áll a te bőjtölésed, hogyan bőjtölsz? – Ahogyan szoktam, úgy bőjtölök, Uram. 3. – Nem tudok ti Istennek tetszően bőjtölni, mert ez a bőjtölés semmit sem ér; haszontalan az, ahogyan ti bőjtöltök. – Miért mondod ezeket, Uram? Azt mondom neked – folytatta –, nem bőjtölés az, ahogyan ti gondoljátok, de én megtanítalak tégedet arra, hogy milyen az Úr előtt kedves és tökéletes bőjtölés. Igen, Uram, – válaszoltam – jót teszel velem, ha megismerhetem az Istennek tetsző bőjtölést. Halljad hát – mondotta. 4. Az Isten nem akar ilyen hiábavaló bőjtöt, mert ezzel a bőjtöléssel semmi igazságosságot nem cselekedtek az Isten színe előtt. Az Úrnak tetszően így tudsz bőjtölni: 5. Életedben semmiféle rosszat ne tegyél, hanem tiszta lélekkel szolgáljál az Úrnak, tartsd meg a parancsolatait, járj az ő törvényei szerint, és semmiféle rosszra irányuló vágyódás ne merüljön fel a szívedben. Bízzál az Istenben, mert ha ezeket megteszed és féled őt, távol tartod magadat minden rossz cselekedettől, és így neki fogsz élni. Ha megteszed ezeket, nagy és Istennek tetsző bőjtöt tartasz.⁴⁴⁴

55.

II. 1. Halljad hát a példázatot, amit a bőjtöléssel kapcsolatban mondok el neked!⁴⁴⁵ 2. Egy ember, akinek sok szántóföldje és szolgálja volt, a földje egyik részébe szőlőt telepített. Majd kiválasztotta az egyik tiszteletben álló és megbízható szolgáját, útra kelés előtt magához hívatta és ezt mondotta neki: Vedd kézbe a szőlőt, amit ültettem! Visszatérésemig karózd meg, mást ne is tegyél vele. A parancsomat viszont tartsd meg, ennek fejében szabaddá teszlek! Ezek után útra kelt a szőlő ura. 3. Elutazása után a szolga fogta és megkarózta a szőlőt, amikor a karózást befejezte, látta, hogy tele van gyomnövényel. 4. Így gondolkodott magában: Az uram parancsát már megtettem, de most fölászom a szőlőt, felásottan jobban fog kinézni, és a gyomok nélkül több termést is ad, mert így a gaz nem tudja elfojtani. Fogta magát és felásotta a szőlőt. Kitépett minden gyomnövényt, ami csak ott volt a szőlőben. Így a szőlőskert szebb lett és fejlődött, mivel nem volt gyom között, ami elfojthatta volna. 5. Bizonyos idő elteltével visszatért a szántóföld és a szolga ura, és kijött a szőlőbe is. Amikor meglátta a szépen megkarózott szőlőtökéket és azt, hogy felásotta, meg a gyomnövényeket is kitépte közülük, hogy ezáltal a szőlő szépen fejlődött, igen megörült a szolga munkájának. 6. Odahívta szeretett fiát, aki az örököse volt, meg a barátait, akik a tanácsadói voltak, és elmondotta nekik, hogy mit parancsolt meg a szolgájának, és mennyit talált elvégezve ott. Azok a szolgálóval együtt örvendeztek, hogy ilyen tanúságot tett mellette a gazdája. 7. Elmondotta az nekik: – Ennek a szolgának megígértem, hogy szabaddá teszem, hogyha parancsaimat megtartja, amelyeket neki megparancsoltam. A parancsaimat megtartotta, sőt

⁴⁴³ „stációt tartok” – a statio latin kölcsön szó Hermasz Pásztorának görög szövegében. Jellegetes körülmények között bőjtöl; hegytetőn ül, hálát ad. Az ima és bőjt a későbbi ún. stationális napok (szerda, péntek) állandó vallási tartozékai. A „statio” a katonai szakszótárban fontosabb katonai posztot jelölt, de jelenthetett vámhatósági helyet is. A magaslaton ülés Hermasznál is a kép militáris jellegére enged következtetni.

⁴⁴⁴ Az Iz 58. fejezetre támaszkodik fejtegetéseiben. Vö. Barnabás-levél III,1 kk; Jusztinosz, Párbeszéd XV,1 kk; XL,4 (Óker. írók 8,152. és 182. old.).

⁴⁴⁵ 55,II,1 kk. A példázatban számos ó- és újszövetségi allegória elemeit szövi egybe Hermasz.

még többet is dolgozott a szőlőmben, és ezzel örömet szerzett nekem. Ezért a munkájáért én a fiam örökösársává akarom tenni, mivel helyesen gondolkodott, amikor nem hagyta azt (a gazban), hanem megmunkálta. 8. Ehhez az elhatározásához a tulajdonos fia is szívesen hozzájárult, hogy a szolga örökösársa legyen a fiúnak. 9. Néhány nap elteltével lakomát rendezett a ház ura, és a lakomáról ételt küldött a szolgának. Ő átvette az urától kapott ételeket, csak annyit tartott meg magának abból, amennyire szüksége volt, a többit pedig továbbadta szolgatársainak. 10. Szolgatársai az étel átvételekor igen megörültek, majd imádkozni kezdtek érte, hogy Ura még inkább kegyébe fogadja, és mert így bánt velük is. 11. Amikor a történetekről tudomást szerzett a szolga ura, ismételten örvendezett annak magatartásán. A ház ura újra összehívta barátait, és elmondta nekik a szolga tettét, amit a neki küldött ételekkel tett. Azok akkor még nagyobb örömmel hozzájárultak ahhoz, hogy a szolga az ő fiának örökösársa legyen.

56.

III. 1. Azt mondtam neki: Uram, nem értem én ezeket a példázatokat, és nem is tudom felfogni, ha nem tárod fel előttem. 2. Mindent fel fogok tární előtted – mondotta – mindazt, amit elmondok néked, meg is mutatom. Tartsd meg az Úr parancsolatait (vö.: Préd 12,13; Mt 19,17), akkor majd kedves leszel színe előtt, és nevedet felírják a parancsait megtartók sorába. 3. Ha pedig az Úr parancsain kívül még valami jót teszel, még nagyobb dicsőséget szerzel magadnak, és így dicsőséged nagyobb lesz az Istennél, mint ezek nélkül lenne. Ha tehát az Úr parancsolatait megtartván, még ezeket a jó tetteket is megteszed, örvendezni fogsz, mert megtetted azokat az én parancsolataim szerint. 4. Uram, amit te parancsoltál nekem – mondtam neki –, azt megtartom, mert tudom, te velem leszel. Veled leszek – válaszolta –, mivel te olyan készsége vagy arra, hogy a jót tedd; és mindenki vele leszek, akiben ez a készség megvan. 5. A böjt pedig az Úr parancsainak megtartásában áll, és ez nagyon jó. A böjtöd ilyen legyen: 6. Mindenekelőtt a gonosz beszédűtől és minden rossz utáni vágyakozástól óvakodjál, a szívedet pedig tisztítsd meg ennek a világnak minden hiábavalóságától! Ha mindezt megtartod, tökéletes lesz a böjtölésed. 7. Akkor majd ezeket fogod tenni: megtartasz mindent, ami eddig megíratott; és azon a napon, amelyiken böjtölsz, semmit se vegyél magadhoz, kenyéren és vízen kívül. Az ételeidből mindazt amit megettél volna, amit csak elköltöttél volna ezen a napon, add az özvegyeknek, meg az árváknak vagy pedig a szűkölködőknek, így gyakorold az alázatosságot, hogy azok, akik a te alázatosságod következtében kaptak valamit, ami a lelküket megtölti, könyörögjenek érted az Úrhoz.⁴⁴⁶ 8. Ha majd így végzed a böjtölésed, ahogyan azt most megparancsoltam, áldozatod kedves lesz az Isten előtt (vö.: Préd 35,9; Fil 4,18; Iz 56,7; Mt 5,24; 1Pét 2,5), és ez a böjt már fel lesz írva; az ilyenképpen végzett szolgálat jó, örvendeztető és szívesen fogadott az Úr előtt. 9. Gyermekeddél és egész házad-népével ilyenképpen tartsd meg! Ha ezeket megtartod, boldog leszel, és boldogok lesznek azok is, akik hallván ezt, megtartják, mert amit csak kérnek az Úrtól, megkapják Ők is.

57.

IV. 1. Sokáig kérleltem őt, hogy tárja fel előttem ezt a szántóföldről és a gazdájáról, a szőlőről és a szőlőt megkarózó szolgáról, a karókról és a szőlőből kitépett növényekről, a gazda fiáról meg a tanácsadó barátokról szóló példázatát; megértettem ugyanis, hogy mindez

⁴⁴⁶ Hasonló böjti követelmények találhatók a Ps-Clementina Hom., XV,7-ben; Recognitiones VII,6 (PG 1,1357-58); Acta Pauli et Theclae 25 (Lipsius 253. old.); Acta Thomae 20 (Bonnet 131. old.); a 2 Kelemen-levél XVI,4 a böjttel összeköti az alamizsnálkodást is.

valamiféle példázat. 2. Erre ő így válaszolt nekem: Kérdéseidben igen merész vagy, nem kell tenedek mindenről kérdeznem, mert ami szükséges, hogy feltáruljon előtted, az majd feltárul. Azt mondtam neki: Uram, ha te megmutatod nekem ezeket, de a jelentését nem tárod fel előttem, akkor hiába láttam mindezt, mert úgysem értem, hogy mi az. Hasonlóan, ha példázatokat mondasz nekem, de nem tárod fel előttem azok jelentését, hiába hallottam tőled. 3. Majd ismételten válaszolt nekem: Aki az Isten szolgája, annak szívében az Úr lakozik, értelmességet kér tőle, és ő megadja neki (vö.: Jak 1,5.6; Kr 3,11), feltárul előtte minden példázat és megérti az Úrnak azon szavait is, amelyeket példázatokban mond el; de azok, akik hanyagok és lusták az imádságban, mindent kételkedve kérnek az Úrtól; 4. pedig az Úr nagyirgalmú és mindenkinek ad, aki kételkedés nélkül kér tőle. Téged a dicsőséges angyal erősített meg, és oly nagy imádságot kaptál tőle, meg tétlen se vagy, akkor hát miért nem kérsz az Úrtól értelmességet, és megkaptad azt?! 5. Azt mondtam neki: Uram, te vagy itt velem, szükséges, hogy tőled kérjek, és tégedet kérdezzek, mivel mindent te mutatsz meg nekem, és te beszélsz velem; ha nélküled láttam, vagy hallottam volna ezeket, akkor az Urat kértem volna, hogy tárja fel előttem.

58.

V. 1. Már megmondtam neked – válaszolta –, hogy merész és ravasz vagy, ha a példázatok jelentésével kapcsolatban kérdezel. Mivel ilyen kitartó vagy, feltárom előtted a szántóföld példázatát, meg mindent, ami ide tartozik, hogy ezeket te majd mindenki előtt ismertté tegyed. Halljad tehát és értsd is meg! 2. A szántóföld jelenti ezt a világot (vö.: Mt 13,38), a szántóföld ura pedig az, aki mindent megteremtett (vö.: Ef 3,9; Jel 4,11; Zsid 3,4; Préd 18,1), elrendezett és megerősített (vö.: Zsolt 67,29). A fiú a Szentlélek, a szolgálta az Isten fia⁴⁴⁷, a szőlőtőkék az Isten népe, amit maga az Isten ültetett. 3. A karók az Úr szent angyalai, ők azok, akik népét összetartják, a szőlő közül kitépett gyomnövények pedig az Isten szolgáltainak a bűnei. Az ételek, amelyek a lakomáról származnak, a parancsolatoknak felelnek meg, melyeket Fia által adott a népének. Barátai és tanácsadói a szent angyalokat jelentik, azokat, akik az első teremtmények; az Úr elutazása pedig az az idő, ami még megjelenéséig hátra van. 4. Uram, mindez nagyszerű, csodálatos és dicsőséges – mondtam –, de vajon képes vagyok-e mindezt megérteni, még akkor sem, ha oly igen értelmes is lennék, Uram – folytattam tovább –, tárd fel előttem mindazt, amit csak kérdezek tőled! Mondd, hát mit akarsz? – válaszolta. –A példázatban miért volt az Isten Fia szolgálta alakjában?

59.

VI. 1. Halljad hát – mondotta – az Isten fia nem szolgálta alakban volt, hanem nagy hatalomban és uralkodásban. Hogyan lehetséges ez, nem értem, Uram! 2. A szőlőt az Isten ültette, ez azt jelenti, hogy megteremtette népét, és átadta a Fiának. A Fiú angyalokat állított melléjük⁴⁴⁸, hogy mindegyikre vigyázzanak, majd sok fáradozással megtisztította azokat bűneiktől, ezzel sok fáradozást szenvedett el, mert a szőlőt senki sem képes felásni fáradozás és küszködés nélkül. 3. Miután népét megtisztította bűneitől, megmutatta nekik az élet útját (vö.: Zsolt 15,11), és az Atyától kapott törvényeket átadta nekik (vö.: Ja 10,18; 12,49, stb.). 4. Láthatod – mondotta –, hogy ő a nép ura, és minden hatalmát az Atyától kapta (vö.: Mt

⁴⁴⁷ „A Fiú a Szentlélek, a szolgálta Isten fia” – a megfogalmazás meglepő, de a II. században nem ütköztek meg rajta. Jézus Krisztus isteni természete, preegzisztens valója szent „lélek” (vö. Jn 4,24 „lélek az Isten”), ugyanő szolgálta is, üdvörténetileg. A „lélek” Hermasznál nem jelenti legtöbbször a szentháromsági személyt. Későbbi korokban azonban ha azonosították a „lelket” a Szentlélek személyével, mindig nehézséget okozott.

⁴⁴⁸ A Fiú rendelkezik az angyalok felett, ami felsőbbrendűségének a jele.

28,18; Ef 1,20–23). A Fiától és a dicsőséges angyaloktól miért kért tanácsot az Úr a szolgálta örökségével kapcsolatban? Halljad! 5. Az Isten a Szentléleknek, az őslétezőnek, aki minden teremtményt megteremtett, egy testben adott lakást, amelyet ő választott ki. A test, amelyikben a Szentlélek lakozott, helyesen szolgálta a lelket, szentségben és tisztaságban járt, és így a lelket sohasem szennyezte be.⁴⁴⁹ 6. Tisztán és szépen élt együtt vele, együtt fáradozott a lélekkel, minden tetteiben vele volt, így erős és férfias munkával nevelte, és a Szentlélekkel való közösséget választotta. A test előbbre jutása tetszett az Úrnak, mert az nem szennyezte be magát itt a földön, amíg együtt élt a Szentlélekkel. 7. Fiától, meg a dicsőséges angyaloktól tanácsot kért, hogy ez a test, mely szeplőtelenül szolgált a léleknek, kapjon lakhelyül egy bizonyos területet (helyet), nehogy szolgálatának a bére pusztulásra adasson. Minden test meg fogja kapni bérét, amelyet tisztán és szeplőtelennek találnak, és amelyben a Szentlélek lakozott. 8. Íme, most már a tiéd ennek a példázatnak az értelme is.

60.

VII. 1. Nagy öröömre van az, Uram, hogy hallottam ennek a példázatnak is az értelmét. Figyelj most reám – mondotta –, ezt a testet őrizd meg tisztán és szeplőtelenül, mert a Szentlélek benne lakik, tanúságot tesz mellette, és testedet megigazulttá teszi! 2. Vigyázz, a szívedben semmi olyan ne kerekedjék fel, ami ennek a testnek a romlására van; és ne élj vissza vele, ne mocskold be! Ha testedet beszennyezed, nem fogsz élni. 3. Mi történik azzal az emberrel, Uram, aki a testét már beszennyezte, mielőtt még ezeket a szavakat hallotta volna? Erre a korábbi tudatlanságára egyedül Isten adhatja meg a gyógyulást, mivel csak neki van erre hatalma. 4. De te tartsd meg mindezt, és a mindenben nagyirgalmasságú Úr meggyógyítja azokat, ha a testedet – és vele együtt a lelket – a hátralevő időben nem fogod beszennyezni; ezek ugyanis közösségben vannak egymással, az egyik a másik nélkül nem válhat beszennyezetté, ezért mindkettőt őrizd meg tisztán, és így az Istennek élsz.

VI. példázat

61.

I. 1. Házamban ültem, dicsőítettem az Istent mindazért, amit csak láttam, mivel ezek nagyok és jók voltak, örvendeztetők és dicsőségesek, melyek az ember lelkét megmenthetik (vö.: Jak 1,21), majd ezt mondtam magamban: boldog leszek, ha ezen parancsolatok szerint járok, és mindenki boldog lesz, aki csak ezek szerint jár (vö.: Zsolt 1,1–2; 118,1). 2. Ahogy ezeket mondogattam, hirtelen megláttam őt, amint ott ül mellettem, és így szólt: Miért kételkedel azokban, amiket megparancsoltam, amit néked átadtam? Mindez jó, és egyáltalán ne kételkedjél bennük, hanem öltsd magadra az Úrban való hitet, és így a parancsolatok szerint fogsz járni, mert én megerősítelek tégedet azokban. 3. Ezen parancsolatok mindazoknak a javára válnak, akik megtérnek, de ha nem járnak ezek szerint, akkor a megtérésük is hiábavaló volt. Ti, akik már megtértetek, vessétek el ennek a világnak a gonoszságait, mert ezek elpusztítanak titeket! 4. Ha magatokra öltitek az igazság minden erényét, akkor megtudjátok tartani ezeket a parancsolatokat is, és többé már nem fogjátok tetézni bűneiteket. Ha pedig a bűneiteket már nem tetézték, így majd az előbbi bűneitek

⁴⁴⁹ Hermasz szerint Jézus szent Lélekkel azonosított isteni valósága testesült meg. A Pásztor szerzőjének nyelvezte sokszor nem egyértelmű, homályos. Ennek a szent Léleknek angyalokat felülmúló valóságnak kell lennie, különben teremtményi szellem testesült meg Jézusban. Ha a Szentlélekkel azonosítja ezt a szent Lelket, mint Krisztus isteni természetét, akkor vét a Szentháromságba vetett hit ellen. Nem marad más, mint feltételezni, hogy az isteni természet értelmében beszél itt szent Lélekről.

közül sokat elhagytok. Járjatok hát az én parancsaim szerint, és az Istennek fogtok élni! Íme ezeket is elmondottam néktek! 5. Miután mindezt elmondotta, így szólt hozzám: menjünk ki a szántóföldre, és ott megmutatom néked a bárányok pásztorait! Menjünk, Uram, válaszoltam. Kimentünk a mezőre és ott mutatott nekem egy sáfrányszínű ruhába öltözött ifjú pásztor. 6. Rengeteg bárányt legeltetett, a bárányok dúskáltak, és elmerültek az élvezetekbe, vidámak voltak, ide-oda ugráltak. Maga a pásztor is egészen vidám volt, még a bárányoknál is vidámabb. Örömteli látvány volt az, ahogyan a pásztor a nyája között járkált, de láttam olyan bárányokat is, amelyek csak egy helyben dúskáltak és lakmároztak, és nem ugrándoztak.

62.

II. 1. Így szólt hozzám: Látod ezt a pásztor? Látom, Uram, – válaszoltam. Ő a gyönyörök és a megtévesztés angyala. Ő az, aki elpusztítja Isten üressé vált szolgálóinak a lelkét, az igazságtól elfordítja ezeket, gonosz vágyaikon keresztül megtéveszti őket, és így a pusztulásba jutnak. 2. Az élő Isten parancsairól megfélemednek, tévelyegnek, és haszontalan gyönyörök közepette járnak, és így ez az angyal a pusztulásba viszi őket, egyeseket egészen a halálig, míg másokat a romlásba. 3. Azt mondtam neki: Uram, nem tudom, hogy kiket visz a halálba, és kiket a romlásba. Halljad hát – válaszolta –, azok a bárányok, amelyeket nagyon vidámaknak és ugrándozni látod, ők azok, akik végképp elfordultak az Istentől, magukat átadták ezen világ kívánságainak. Nincs már meg bennük az életet igénylő megtérés, sőt még az Úr nevét is káromolták; így övéké lesz a halál. 4. Azok, akiket úgy láttál, hogy nem ugrándoznak, hanem egy helyben legelésznek, ők bár átadták magukat a tévelygésre, meg a gyönyöröknek, de az Urat nem káromolták. Ezek az igazságtól eltávolodva jutottak a romlásba; van még reményük a megtérésre. A leromlottak van még reménye arra, hogy valamiképpen megújuljon; de a halál maga a teljes pusztulás.⁴⁵⁰ 5. Ezek után egy kissé előbbre mentünk, és mutatott nekem egy hatalmas termetű pásztor, megjelenésében olyan volt, mint a földi pásztorok, öltözete fehér kecskebőrből, vállán a táska, egy durva és göcsörtös bot a kezében, és ezen felül még egy ostor is. Tekintete olyan elkeseredett volt, hogy félelem fogott el. Ilyen volt a tekintete. 6. Ez a pásztor az ifjú pászortól olyan juhokat vett át, amelyek tévelygésben meg gyönyörökben éltek, de nem ugrándoztak; elvitte azokat egy meredek, tövises, és bogáncsos helyre, ahol a juhok nem tudtak kiszabadulni a tövises és bogáncsos közül, sőt inkább belegabalyodtak a tövises és a bogáncsosokba.⁴⁵¹ 7. A tövis és a bogáncsosok közé fonódva legeltek, a pásztoruk pedig nagy ütlegeléssel gyötörte őket, ide-oda kergette, megpihenni sem engedte azokat, a bárányoknak egy pillanatnyi nyugalomuk sem volt.

63.

III. 1. Amikor ezeket így megostorozottan és megkínzottan láttam, elszomorodtam, hogy ennyire gyötörik őket, és nincs egy pillanatnyi nyugalomuk sem. 2. A pásztorhoz – amelyik velem beszélgetett –, így szóltam: Uram, ki ez a kegyetlen és elkeseredett pásztor, aki nincs tekintettel ezekre a bárányokra? – A büntetés angyala ő, az igaz angyalok közül való, ő áll a büntetés felett. 3. Az Istentől eltévelyedetteket, meg azokat, akik ennek a világnak a vágyódásai szerint járnak, összefogja és megbünteti, rettenetes és sokféle büntetéssel, mivel

⁴⁵⁰ „A leromlottaknak ... de a halál maga a teljes pusztulás”. A fokozatos romlás is a halálba vezet, a kettő különbsége az, hogy a halál egyszer s mindenkorai pusztulás. A megkülönböztetéshez vö. Tabula Cebetis III,3.

⁴⁵¹ A büntetés helye – vö. Hénoch 18-19 és 27; Péter-apokalipszis 32; Lévi végrendelete III,2; a megbüntetett nyáj képe Hénoch 89-90-ben.

megérdemlik azt. 4. Szeretném megtudni Uram, melyek ezek a különféle büntetések! Halljal hát – mondotta – a különféle gyötrődésekről és szenvedésekről! Ezek a gyötrődések a mindennapi élethez kapcsolódnak. Egyeseket károk sújtanak, míg másokat nyomorúság, vagy különféle gyengeségek, betegségek; mindenben állhatatlanok ők, az alávaló emberektől gyalázatot szenvednek el, meg sok más ehhez hasonló. 5. A sok állhatatlan tanácsaival másokat sok mindenben megterhel, de azokat semmivel sem segítik előbbre. Egymás-közt pedig azt mondogatják, hogy cselekedeteikben nem jutnak előbbre, de a szívükben már nem merül fel az, hogy ők rosszat tettek, hanem e helyett az Urat okolják. 6. Akkor mindenféle gyötrődésekben megkínózzák őket, majd átadják nekem a jóban való fenyítésre, hogy az Úrba vetett hitükben megerősödjenek. (vö.: Zsolt 51,10), és így életük hátralevő napjaiban tiszta lélekkel szolgáljanak az Úrnak. Ha majd megtérnek, szívükben felmerülnek bűnös cselekedeteik, és ekkor dicsőíteni fogják az Istent, mert igazságos bíró ő (vö.: Zsolt 7,12; 2Mak 12,5; 2Tim 4,8), és méltán szenvedték el ezeket cselekedeteik miatt (vö.: Mt 16,27; Jel 2,23; Zsolt 61,13; stb.). Ezek után tiszta lélekkel fogják szolgálni az Urat, cselekedeteikben is a jó úton fognak haladni, és megkapják mindazt az Úrtól, amit csak kérnek tőle (vö.: Mt 21,22; stb.). Akkor majd dicsőíteni fogják az Urat, hogy átadta nekem őket, és többé már semmiféle rosszat sem fognak elszenvedni.

64.

IV. 1. Uram, még azt tárd fel előttem... Mit akarsz megtudni még? – Azt Uram, hogy mennyi ideig fognak gyötrődni azok, akik tévelygésekben és gyönyörökben éltek; talán addig, amíg a tévelygéseikben, meg a gyönyörökben elmerültek? 2. Azt válaszolta nekem: Annyi ideig fogják őket gyötrőzni. A gyötrődésük ideje rövid, Uram – jegyeztem meg –, mert azoknak, akik gyönyörökben éltek és elhagyták az Istent, hétszeresen kellene elszenvedni a gyötrődéseket. 3. Azt mondta nekem: Ostoba vagy, nem ismered a gyötrődés erejét. Ha ismerném, Uram, akkor nem kérném tőled, hogy tárd fel előttem. Halld hát – mondotta – mindkettőnek az erejét. A gyönyörök és a tévelygés ideje csak egy óra, de a gyötrődés ideje harminc napig tart.⁴⁵² 4. Ha valaki egy napot él a gyönyörökben, meg a tévelygésekben, ezért csak egy napig gyötrődik, de gyötrődésének ezen napja egy egész esztendőnek felel meg; ilyenképpen tehát: ahány napig a gyönyörökben él valaki, ugyanannyi esztendeig tart a gyötrődése. Láthatod – mondotta –, hogy a gyönyörökben és a tobzódásban való élet ideje rövid, míg a büntetésé és gyötrődése hosszú.

65.

V. 1. Még nem értem egészen, Uram – szoltam közbe a gyönyörök és a tévelygés meg a gyötrődés idejét, érthetőbben tárd fel előttem! 2. Erre ő így válaszolt: Az esztelenséged mindig megmarad, és a szívedet nem akarod megtisztítani, sem az Urat szolgálni. Vigyázz – mondotta –, nehogy az idő beteljen és te ostobának találtassál! Halljad tehát, amit szeretnél megérteni. 3. Aki egy napig él a tévelygésben és a gyönyörökben, azt csinál, amit jónak lát, sok ostobaságot követ el, és nem érti meg, hogy valóban mit is tett. Másnap már elhagyja mindazt, amit egy nappal azelőtt megtett. A tévelygésben és gyönyörökben való élet nem tud emlékezni a magára öltött ostobaság miatt, de ha gyötrődések és büntetések érik az ilyen embert csak egy napig is, egy éven át fogja érezni a gyötrődést meg a szenvedést, mert igen sokáig az emlékezetébe marad ez a gyötrődése és szenvedése. 4. Az egy évig tartó gyötrődés

⁴⁵² „a gyötrődés ideje harminc napig tart” – egy óra bűnös élvezetért egy nap jár (a napot 12 órával számítva), így egy napi élvezetért egy egész évi szenvedés jár. Azt nem tudjuk megmondani, hogy Hermasz számításai csak pszichológiai élményt tükröznek-e, vagy a bűnbánati fegyelem gyakorlatát tükrözik-e.

és bűnhődés alatt majd megemlékezik a gyönyörökről meg a tévelygéséről, akkor majd megtudja, hogy ezek miatt a gonoszságok miatt szenved. Minden tévelygő és gyönyörökben élő embernek ilyen szenvedésekben lesz része, mert bár volt bennük élet, mégis a halálnak adták át magukat. 5. Melyek az ártalmas gyönyörök Uram? – kérdeztem tőle. – Minden cselekedet gyönyör az ember számára, ha élvezettel csinálja azt. Aki indulatosságban szenved, a gyönyöröknek adja át magát. A házasságtörő, a részeges, a rágalmozó és a hazug, a kapzsi, a cselszövő, meg mindazok, akik hasonlóképpen cselekednek, saját betegségeiknek adnak helyet, mert átadják magukat ezen cselekedeteik által a gyönyöröknek. 6. Az ilyenfajta gyönyör ártalmas Isten szolgálójának. Ezek miatt, meg a tévelygéseik miatt szenvedik el a büntetéseket és a gyötrődéseket. 7. De vannak olyan gyönyörök is, amelyek az ember üdvösségét szolgálják. Sokan munkálják ezeket a jó gyönyöröket, de ez az örömükre szolgál. Ezek a gyönyörök már Isten szolgálójának a javára vannak, és az ember életét erősítik; az ártalmas gyönyörök pedig, amelyeket az előbbieken felsoroltam, a szenvedést és a büntetést mélyítik el. Akik ezekben megmaradnak és nem térnek meg, saját halálukon munkálkodnak.

VII. példázat

66.

1. Néhány nap elteltével azon a helyen láttam őt, ahol előtte a pásztorokat, és így szólt hozzám: – Mit keresel te itt? Azért vagyok itt, Uram – válaszoltam –, mert szeretnék megkérni tégedet, küldd el házamból azt a pásztorot, akinek a büntetést megparancsoltad, mert nagyon szorongat minket. Szükséged van arra, hogy gyötörjelek – válaszolta –, a dicsőséges angyal rendelkezett így felőled, mivel próbára akar tenni. Milyen gonoszsgot követtem én el, Uram, hogy átadott engemet ennek az angyalnak? 2. Halljad hát – mondotta –, bár sok bűnöd van, de azok nem olyanok, hogy ennek az angyalnak átadjanak érte; a házad népe követte el a nagy bűnöket, meg törvényszegéseket, az ő tetteik szomorították meg a dicsőséges angyalt, és ezért megparancsolta, hogy egy bizonyos ideig gyötörjenek téged, hogy ezáltal ők megtérjenek, és megtisztítsák magukat ennek a világnak minden vágyódásától. Ha majd megtérnek és megtisztulnak, a büntetés angyala eltávozik tőlük. 3. Uram, ha ők tettek olyant, amitől a dicsőség angyala elszomorodott – mondottam –, akkor én mit tettem? – Másképpen nem lehet őket szorongatni, ha te, a ház feje nem részesülsz a szorongattatásokban. A te szorongattatásod szükséges ahhoz, hogy ők is szorongattatásban részesüljenek, mert amikor neked jól megy sorod, akkor közülük egy sem szenved szorongattatást. 4. Uram, ők már megtértek teljes szívükből. Tudom, hogy teljes szívükből megtértek – válaszolta –, és te azt hiszed, hogy a megtérők azonnal elnyerik bűneik bocsánatát is? – Nem egészen. Ahhoz, hogy a megtért meggyötörje a lelkét, hogy minden tettében erősen megalázkodjon, majd sok és sokféle szorongattatásokban lesz része. Ha a kiszabott gyötrődéseket elviselte, mindenképpen irgalmat nyer attól, aki mindent megeremtett és megerősített (vö.: Ef 3,9; Zsolt 67,29), a gyógyulás módját is megadja neki; 5. és ez biztosan így lesz, ha látni fogja megtért szívedet, mely tiszta minden gonosz cselekedettől, így majd neked is, meg házad népének is javára válik a mostani gyötrődés. De miért is magyarázkodik neked olyan sokat? Gyötrődnöd kell, ahogyan az Úrnak ez az angyala rendelkezett felőled, ő az, aki átadott neked téged. Inkább adj hálát az Úrnak, mert méltónak talált arra, hogy előtted táruljon fel ez a szorongattatás, és így, hogy tudomást szereztél róla, megerősödve elviseljétek azt. 6. Uram, csak te velem legyél – mondottam neki –, és minden gyötrődést képes leszek elviselni! Veled leszek – mondotta –, és megkérem a büntetés angyalát is, hogy enyhébben szorongasson tégedet. Még rövid ideig részed lesz a szorongattatásokban, majd ismét a magad helyén fogsz állni. Maradjál meg alázatosnak, és tiszta szívvel szolgáljatok az Úrnak, te is, gyermekeid is, meg házad népe is! Járjál a

parancsolatok szerint, amelyeket megparancsoltam nektek, és így a megtérésed tiszta és erős marad! 7. Ha te ezeket a házáddal együtt megtartod, minden szorongattatás elhagy téged, és azokat is el fogja hagyni a szorongattatás, akik ezen parancsolataim szerint járnak.

VIII. példázat

67.

I. 1. Egy olyan fűzfát mutatott nekem, amely beborította a hegyeket meg a síkságokat, és a fűzfa árnyékában jöttek össze mindnyájan az Úr nevében kiválasztottak.⁴⁵³ 2. A fűzfa mellett ott állt az Úr dicsőséges angyalának hatalmas alakja, nagy sarlója volt, és a fűzfáról ágakat vagdosott le, majd ezeket kiosztotta a fűzfa árnyékában álló nép között. Egészen kicsi, mintegy könyöknyi ágakat adott át nekik. 3. Miután mindenki megkapta az ágot, az angyal letette a sarlóját; és úgy látszott, mintha a fa épségben maradt volna. 4. Elcsodálkoztam, és magamban ezt mondtam: Hogyan lehetséges az, hogy a fa épen maradt annak ellenére, hogy olyan sok ágot levagdostak róla?! Erre a pásztor így válaszolt: Ne csodálkozzál azon, hogy ez a fa épen maradt sok ágának levagdosása ellenére is. Hagyd el ezt most – mondotta –, mindent látni fogsz majd, és feltáru előtted, hogyan lehetséges mindez. 5. Az az angyal, aki az ágakat kiosztotta a nép között, most visszavette ezeket tőlük. Abban a sorrendben, ahogyan ezek megkapták, úgy hívta magához őket, s mindegyikük visszaadta az ágot.⁴⁵⁴ 6. Az Úr angyala pedig átvette és megvizsgálta azokat. Egyesektől száraz ágakat vett át, és ezek olyanok voltak, mintha féreg rágta volna meg. Az angyal megparancsolta azoknak, akik ilyen ágakat adtak át, hogy álljanak külön. 8. Voltak olyanok, akik félig száraz és hasadt ágakat adtak át, és ezeket is külön állította. 9. Voltak olyanok, akik félig elszáradt ágakat adtak át, és ezeket is külön állította. 10. Voltak olyanok, akik zöldellő ágakat adtak át, de azok hasadásosak voltak; ezeket is külön állította. 11. Voltak olyanok, akik félig zöld és félig száraz ágakat adtak át, ezeket is külön állította. 12. Voltak olyanok, akik két részben zöld, s harmadikban száraz ágakat adtak át, ezeket is külön állította. 14. Voltak olyanok, akik kevés kivételével teljesen zöld ágakat adtak át, az ágaiknak egy kis darabja száraz volt, és ezen a részen még hasadásos is volt; ezeket is külön állította. 15. Voltak olyanok is, akiknek az ága kis részben maradt meg zöldnek, nagyobb részében száraz volt; ezeket is külön állította. 16. Mások is jöttek oda, akik úgy hozták vissza az ágaikat, ahogyan azt az angyaltól megkapták. A tömeg nagyobbik része ilyen ágakat adott át, és az angyal igen megörült ezeknek, és külön állította őket. 17. Mások olyan zöldellő ágakat adtak át, amelyen még egy kis hajtás is volt, és ezeket is külön állította, az angyal pedig vidám volt miattuk. 18. Mások az ágakat zölden adták át, és az ágaikon volt még egy kis hajtás is, ezeken a hajtásokon pedig valamiféle gyümölcs. Nagyon vidámak voltak azok az emberek, akiknek ilyen ágak voltak a kezükben. Az angyal igen örvendezett nekik, és vele együtt a pásztor is nagyon vidám volt.

⁴⁵³ A fa a népeket, az egész emberiséget átfogó erőt szimbolizálja. Ez az erő az „Úr neve” (vö. MTörv 28,10; Ámosz 9,12; Jer 14,9; 2Krón 7,14; 2Makk 8,15; Iz 43,7).

⁴⁵⁴ A bűnbánathoz különféleképpen viszonyuló keresztények csoportjait mutatja be, a X. példázattal bezárólag. Az ágak kiosztásához és megvizsgálásához a mintát a Szám 17,7-8-ban leírt esemény szolgáltatta. Erre az 1. Kelemen-levél XLIII is hivatkozik. A kizöldellő ágak motívuma ismert pogány szerzőknél is (Pausanias II,31,10). A Szám 17,1 kk-kel (Áron vesszeje) szemben itt mindenki kézbe kapja az ágakat!

68.

II. 1. Akkor az Úr angyala⁴⁵⁵ megparancsolta, hogy hozzanak koszorúkat. Pálmaág koszorúkat hoztak oda, és ő megkoszorúzta azokat az embereket, akiknek az ágán hajtás is volt, és a hajtáson valamiféle gyümölcs; majd a toronyba küldte őket. 2. Azokat is a toronyba küldte, akiknek az ágain volt hajtás, de rajta gyümölcs már nem; de nekik egy pecsétet adott át. 3. Mindazoknak, akik a toronyba bejutottak, olyan fehér volt a ruhájuk, mint a hó.⁴⁵⁶ 4. Az ágak átvételekor azokat is bebocsátotta oda, akik zöldellő ágakat adtak át neki, de ezeknek előbb fehér ruhát és pecsétet adott át. 5. Miután az angyal mindezt befejezte, így szólt a pásztorhoz: Én most elmegyek, de te engedd őket a falakon belülre, annak mértéke szerint, ki mennyire méltó arra, hogy ott lakjon! Gondosan vizsgálj meg az ágákat, és úgy küldjed oda őket! Vigyázz, nehogy valaki is rászedjen téged, de ha valaki mégis rászedne, én azt az oltár felett fogom megpróbálni! Ezeket mondta a pásztor, majd eltávozott. 6. Az angyal eltávoztával így szólt hozzám a Pásztor: Vegyük vissza mindegyiktől az ágákat, és ültessük el azokat, vajon közülük melyik tud majd megéledni? Azt mondtam neki: Uram, a száraz ágak hogyan is tudnának megéledni? 7. Ezt válaszolta nekem: Ez a fa fűz, és ez az életet kedvelő fák közé tartozik. Ha elültetik, és egy kevés vizet kap, sok megéled majd közülük.⁴⁵⁷ Nagyon fogok örülni azoknak az ágaknak, amelyek ezek közül megélednek, de ha nem is élednek meg, akkor sem tarthatnak engemet gondatlannak. 8. Akkor a Pásztor megparancsolta nekem, hogy sorjában hívjam oda őket. Egymás után, a sorrendnek megfelelően jöttek oda, és ágákat átadták a Pásztornak. A Pásztor fogta az ágakat, és a sorrendnek megfelelően elültette azokat; sok vizet öntött rájuk, úgy hogy az ágak nem is látszottak ki a vízből. 9. Miután megöntözte az ágakat, így szólt hozzám: Most menjünk innét, de néhány nap múlva majd visszajövünk, és minden ágat meg fogunk vizsgálni, mert aki ezt a fát teremtette, azt akarja, hogy mindazoknak életük legyen, akik róla ágat kaptak. Remélem, hogy a megöntözött és a vizet magukba szívó ágak többsége majd megéled.

69.

III. 1. Így szóltam hozzá: Uram, mondd meg nékem, hogy mi valójában ez a fa? Bizonytalanságban vagyok felőle, mert ezeknek az ágaknak a levagdosása után is épen maradt, és egészen olyanak mutatkozik, mintha semmit sem vágtak volna le róla. 2. Halljad hát – válaszolta –, ez a nagy fa, amely a síkságokat, meg a hegyeket, meg az egész földet beárnyékolja, az Isten törvénye, melyet ő az egész világnak átadott; ez a Törvény az Isten Fia⁴⁵⁸, akit a föld határáig hirdetni fognak, akik pedig az árnyékban vannak, azok, akik hallgatták ezt az ő hirdetését, és hittek benne. 3. Az angyal pedig a nagy és dicsőséges Mihály, akinek hatalma van e nép felett, és irányítja is őket. Ő az, aki beleoltja a hívők szívébe a törvényt; majd megvizsgálja azokat, akiknek a törvényt átadta, hogy megtartották-e azt.⁴⁵⁹ 4. Mindegyikük kezében egy ágat látsz. Ez az ág a törvény. Az ágak közül sok olyant láthatsz, amelyek haszontalanokká váltak, tudd meg, hogy ők azok, akik nem tartották meg a törvényt, és lásd meg mindegyiküknek a lakhelyét is. 5. Uram, azokat miért engedték be a

⁴⁵⁵ „Az Úr angyala” azonos a népek angyalával, a zsidó hagyományban Izrael angyalával, Mihállal. A mennyei koszorú motívumát ismeri az Ascensio Isaiae IX,9-18, 25-26 is.

⁴⁵⁶ A mennyei öltözetről vö. Hénokh 62,15. 4. A „pecsét” itt nem a keresztséget jelenti, inkább az „ismertetőjelnek” (szümbolon), (belépőjegyek) felel meg.

⁴⁵⁷ A fűzfa különösen életképes, szívós fafajtának számított (vö. Hilarius in Ps., 136. cap. 7.).

⁴⁵⁸ A „nomosz kai logosz”, a törvény és az Ige azonosítása megvan már Péter kérésében (Clem. Alex., Strm I,182,3; II,68,2 idézi), vö. továbbá Barnabás-levél II,26.

⁴⁵⁹ A törvényadó itt tulajdonképpen Mihály. Alakja azért olvadhat össze sok korai keresztény írásban Krisztuséval, mert számos keresztény szerző a törvény kinyilatkoztatása közvetítőjének a Logoszot tartja.

toronyba, és ezeket meg miért hagyták itt neked? A megtérés miatt. Hatalmam alatt hagyták őket, akik a tőle kapott törvényt megszegték, míg azok, akik a törvénynek eleget tettek és megtartották azt, az ő hatalma alatt állnak. 6. Uram, kik azok – kérdeztem tőle –, akik megkoszorúzottan mentek be a toronyba? Ezt válaszolta nekem: A megkoszorúzottak azok, akiket az ördög megkísértett, de győztek felette; ők azok, akiknek szenvedéseket kellett elviselniük a törvény miatt. 7. A többiek pedig, akik olyan zöldellő ágakat adtak át, amelyeknek egy hajtása is volt, de termés azon már nem, ők azok, akiknek a törvény miatt szorongatásokat kellett elviselniük, de szenvedéseket már nem, és a törvényt nem árulták el. 8. Akik pedig úgy adták vissza az ágaikat, hogyan azt megkapták, ők azok, akik szentségben és igazságban éltek, tiszta szívvel jártak mindenkor, és az Úr parancsait is megtartották (vö.: Préd 2,13). A többit majd akkor fogod megtudni, amikor az elültetett és megöntözött ágakat majd megvizsgálom.

70.

IV. 1. Néhány nap elteltével kijöttem ugyanerre a helyre. A pásztor ott ült a nagy angyal helyén, én meg megálltam mellette. Így szólt hozzám: Végy magadra egy kötényt, és szolgálj nekem! Tiszta zsákvászon kötényt kötöttem magam elé. 2. Amikor meglátott engemet felővezve, szolgálatára készen, mondotta: Hívd ide az embereket, abban a sorrendben, ahogyan azok átadták az elültetett ágakat! Lementem a síkságra, és mindenkit odahívtam, majd mindnyájan rendben felálltak. 3. Ő meg így szólt hozzájuk: Mindegyiktek szakítsa ki a maga ágát, és hozza ide hozzám! 4. Elsőnek azok adták át, akiknek száraz és megrágott águk volt, de ezek most is száraz és megrágott ágaknak mutatkoztak; megparancsolta nekik, hogy álljanak külön. 5. Utánuk azok adták át, akiknek az ága száraz volt, de nem megrágott. Voltak közöttük, akik most zöldellő ágakat adtak át, míg mások szárazakat, és mintha a férgek is megrágták volna azokat. Azoknak, akik zöldellő ágakat adtak át, megparancsolta, hogy álljanak külön; és azoknak, akiké száraz és megrágott volt, hogy álljanak oda az előbbieket mellé. 6. Majd azok adták át, akiknek hasadásos és félig száraz ágaik voltak. Közülük sokan zöldellő, hasadás nélküli ágakat adtak át, egyeseknek a zöldellő ágán még gyümölcsöt termő hajtás is volt, ahogyan a toronyba megkoszorúzottan bejutottak ágain is. Mások száraz és megrágott ágakat adtak át, vagy száraz és megrágás nélkülit, és ismét mások félig száraz és hasadásos ágakat. Mindegyiküknek megparancsolta, hogy álljanak külön, ki-ki a maga csoportjához, míg mások külön csoportba.

71.

V. 1. Ezek után azok adták át, akiknek zöldellő és hasadásos ágaik voltak. Mindnyájan zölden adták vissza, és ehhez a csoporthoz is álltak oda. A Pásztor igen megörült annak, hogy mindnyájan így megváltoztak, hogy elvetették a hasadásokat. 2. Majd azok adták át, akiknek félig zöld és félig száraz águk volt, voltak olyanok, akiknek az ága most egészen zöldnek mutatkozott, míg másoké félig száraznak, vagy száraznak és megrágottnak, vagy pedig zöldellőnek, amelyen még egy hajtás is volt; majd mindegyiküket a saját csoportjához küldte. 3. Ezek után azok adták át neki, akiké két részben zöld volt, a harmadikban pedig száraz. Sokan közülük most zöldellő ágakat adtak vissza, sokan félig elszáradtakat, mások meg száraz és megrágott ágakat; mindegyiküket a saját csoportjához állította oda. 4. Mások úgy adták át az ágaikat, hogy azok két részben szárazak, a harmadikban pedig zöldek voltak. Sokan közülük most félig elszáradtan adták át, mások szárazon és megrágottan, ismét mások félig szárazon és hasadásokkal, és csak kevesen adták át zölden; majd mindegyikük a saját csoportja közé állt. 5. Majd azok adták át, akiknek az ága zöld volt, de egy kissé száraz és hasadt, közülük egyesek most zölden adták vissza, mások a zöldellő ágat hajtásával együtt;

mindegyikük a saját csoportja közé állt. 6. Ezek után azok adták át, akiknek ágaik egy kis részben zöldek voltak, de a többi részén szárazak. Többségüknek most zöldellő águk volt hajtással együtt, míg másoké csak zöldellő. A Pásztor igen örvendezett azon, hogy ilyeneknek találta ezeket, majd ők is a saját csoportjukhoz mentek oda.

72.

VI. 1. Miután a Pásztor mindenkinek az ágát megvizsgálta, így szólt hozzám: Mondtam neked, hogy ez a fa szereti az életet, láthatod, mennyien megtértek és üdvözültek? Látom, Uram, – válaszoltam. Vedd észre az Isten irgalmasságát – mondotta –, hogy milyen nagy és dicsőséges az, és a megtérés lelkét megadja mindazoknak, akik méltóak arra. 2. Hogyan lehetséges az Uram – vettem közbe –, hogy nem tértek meg mindnyájan? Az Úr látta – mondta – azoknak a szívét, akik tisztán megőrzik azt, akik egész szívükből szolgálni fogják őt, és megadta nekik a megtérést; azoknak pedig, akiknél látta, hogy a szívük cselszövő, gonosz, és csak képmutatásból tértek meg, az ilyeneknek nem adja meg a megtérést, nehogy ismételen káromolják az ő nevét. 3. Mondottam neki: Uram, most tárd fel előttem a visszaadott ágak jelentését is, hogy milyenek is ezek, hol van az ő helyük, hogy ezt a hívők mind meghallgassák, meg azok is, akik a pecsétet, noha már megkapták, de összetörték azt, és nem őrizték meg épségben, de később cselekedeteiket felismervén megtértek, majd újra pecsétet kaptak tőled, és dicsőítették az Istent, mivel megkönyörült rajtuk, és elküldött tégedet lelkük megújítására.⁴⁶⁰ 4. Halljad hát – mondotta –, akiknek az ága száraznak és férgectől megrágottnak találtatott, azok, akik elhagyták és elárulták az Egyházat, bűneikben még az Urat is káromolták, sőt még az Úr nevét is szégyellték, azt a nevet, amelyet lehívnak rájuk (ApCsel 15,17; Jak 2,7; Ter 48,16; stb.), ezek az Isten előtt végképp meghaltak. Láthatod, hogy közülük egy sem tért meg, bár az ígéket, amelyeket elmondottál nekik, hallották, amelyeket neked megparancsoltam. Ezekről az élet eltávozott. 5. Akik pedig száraz és rágás nélküli ágakat adtak át, közel állnak ezekhez. Képmutatók ők⁴⁶¹, más tanítást terjesztettek, és ezzel megtévesztették az Isten szolgálóit, de még inkább a bűnösöket, és nem hagyták, hogy ezek megtérjenek, hanem esztelen tanításaikhoz vezették őket. Ezek számára még van remény a megtérésre. Láthattad, sokan megtértek közülük mióta te elmondottad nekik a parancsolataimat, és még ezután is lesznek, akik megtérnek. Akik pedig nem térnek meg, az életüket veszítik el. Mindazok, akik megtérnek közülük, jókká lesznek, és az első falakban lesz a lakhelyük, de lesznek olyanok is, akik a toronyba bejutnak. Láthatod, hogy a bűnökből való megtérésben élet van, és a megrögzöttségben pedig halál.

73.

VII. 1. Most azokról halljál, akik az ágákat félig szárazon, hasadásokkal adták át! A kételkedők ők, akiknek az águk félig száraz volt. Ők nem élnek, de nem is haltak meg. 2. Akiké pedig félig száraz, és még hasadásos is volt, ezek a kételkedők és rágalmazók. Ők sohasem békességesek egymás között (vö.: 1Tesz 5,13), hanem mindig meghasonlanak – tette hozzá –, mégis van megtérés számukra. Láthatsz közöttük olyanokat is, akik már megtértek, vagy a megtérés reménye ott van bennük. 3. Mindazok, akik közülük megtérnek, a toronyban fognak lakni, de azok, akik csak később fognak megtérni, a külső falakban kapnak lakhelyet, azok pedig, akik nem térnek meg, hanem megrekednek cselekedeteiknél, halállal hálnak meg. 4. Akik az ágákat zölden és hasadással adták át, mindenkor hívők és jók voltak,

⁴⁶⁰ Itt a „pecsét” a keresztséget jelenti. A 2. Kelemen-levél VII,6-tal és VIII,6-tal együtt ez a hely a legkorábbi tanú erre a terminológiára. Az ismételen megkapott „pecsét” már a bűnbánat kegyelmi hatását jelenti.

⁴⁶¹ A képmutatók itt azok a színlelők, akik eltérő tanokat terjesztenek. Lehetnek gnósztikusok is.

de ott volt bennük az irigység is egymás iránt, valamiféle dicsőség, vagy az első helyek miatt. Ám azok mind esztelenek, akik egymás között az elsőbbség miatt irigykednek. 5. Ha meghallják a parancsaimat, megjavulnak és megtisztítják magukat, majd hamarosan megtérnek, így lakhelyük a toronyban lesz; de ha közülük valaki ismételten visszafordul a meghasonlásba, kivetik ezt a toronyból, sőt még az életét is elveszíti. 6. Mindazoknak életük lesz, akik megtartják az Úr parancsolatait (vö.: Préd 12,13). A parancsolatokban pedig nincsen szó az elsőbbségről, meg a hiú dicsőségvágytól, inkább a türelemről és az ember alázatosságáról. Az Úrnak szentelt élet ilyenekben van, a meghasonlásban meg a törvénszegésben pedig a halál.

74.

VIII. 1. Azok, akik félig zöld és félig száraz ágakat adtak át, ők cselekedeteikkel beszenyezték magukat, és a szentekhez sem csatlakoztak; ezért az ág egyik része élő, a másik pedig már elhalt. 2. Sokan közülük, amikor parancsolataimat meghallják, megtérnek; és azok, akik megtérnek, a toronyban fognak lakni; de néhányan közülük mindvégig távol maradnak, sohasem térnek meg, mert cselekedeteikben az Urat káromolták és megtagadták őt. Az elkövetett gonoszágaik miatt az életüket veszítették el. 3. Sokan közülük még kételkednek, számukra van még megtérés, és ha rövid időn belül megtérnek, lakásuk lesz a toronyban, de ha később fognak csak megtérni, akkor csak a falakban fognak lakni; azok pedig, akik nem térnek meg, az életüket veszítik el. 4. Akik két részben zöld és egy részben száraz ágakat adtak át, ők különféle tagadásokkal árulókká lettek. 5. Közülük sokan megtérnek és bejutnak a toronyba, de sokan lesznek azok is, akik mindvégig távol maradnak az Istentől, ezek örökre elveszítik az életet. Vannak közöttük olyanok is, akik kételkednek és meghasonlottak, számukra még van megtérés, ha rövid időn belül megtérnek, és nem maradnak meg az élvezetekben; de ha megmaradnak ezekben a cselekedeteikben, saját halálukon munkálkodnak.

75.

IX. 1. Azok pedig, akik két részben száraz és a harmadikban zöld ágakat adtak át, ők hívők voltak, de meggazdagodtak, és a pogányok szemében dicsőségesek lettek. Nagy gögöt öltöttek magukra, felfuvalkodottá váltak, elhagyták az igazságot, és az igazakhoz sem csatlakoztak, hanem a pogányokkal éltek együtt, mert ez az út kellemesebb volt nekik. Az Istentől nem távolodtak el, a hitben is megmaradtak, de a hitüknek megfelelő cselekedeteket már nem gyakorolták. 2. Sokan megtérnek közülük is, és a toronyban lesz lakásuk. 3. Mások a továbbiakban is együtt élnek a pogányokkal, a pogányok hiú dicsőségeiben elmerülve, távol maradnak az Istentől, és a pogányok tetteinek megfelelően fognak cselekedni ők is, azért majd a pogányok közé számítják őket. Közülük néhányan még kételkednek, de a tetteik miatt nem reménykednek már az üdvösségben. 4. Ismét mások kételkednek és szakadást támasztanak, ezen kételkedők tetteiből még van megtérés, de a megtérésük hamarosan következzen be, hogy a toronyban lakhelyük legyen. Azok számára pedig, akik nem térnek meg, akik megmaradnak az élvezetek közepette, továbbra is a halál vár.

76.

X. 1. Akik ágaikat úgy adták át, hogy az zöldellő volt, de a csúcán száraz és hasadásos, ők az Isten előtt mindenkor jók, hívők és dicsőségesek voltak, de valamiféle jelentéktelen vágyódás miatt vétkeztek, és valami egészen kevés ellenségességet megőriztek egymás ellen is, de amikor a szavaimat meghallották, többségük sietve megtért, és így lakásuk van a

toronyban. 2. Néhányan kételkedtek közülük, és egynéhány kételkedő sokban meghasonlott, de van reményük a megtérésre, mivel ők mindenkor jók voltak; nehéz a halálba jutni közülük valakinek is. 3. Akik pedig az ágaikat szárazan, de egy kis részében még zölden adták át, ők hívők voltak, cselekedeteikben azonban a törvényszegés szerint jártak, de az Istent sohasem hagyták el⁴⁶², az Ő nevét készségesen hordozták, az Isten szolgáit is szívesen befogadták a házaikba. Amikor majd erről a megtérésről hallani fognak, kételkedés nélkül megtérnek, és az igazságosság minden erényét gyakorolni fogják (ApCsel 10,15; Zsid 11,33). 4. Közülük némelyek még szenvednek is, a szorongatásokat szívesen tűrik el, mert megismerik tetteiket, amelyeket annak előtte elkövettek. Mindegyiküknek lakhelye a toronyban lesz.

77.

XI. 1. Miután befejezte a különböző ágak jelentésének magyarázatát, így szólt hozzám: Menj és mondd el mindenkinek, hogy mindnyájan megtérjenek, és az Istennek éljenek! Az Úr irgalmasságában elküldött engemet, hogy mindenkinek megadjam a megtérést (vö.: 2Pét 3,9), még ha a tettei miatt méltatlan is lenne az üdvösségre. Az Úr türelmes, és azt akarja, hogy a Fia által meghívottak üdvözüljenek. 2. Azt mondtam neki: Uram, remélem, hogy mindenki, aki csak hallja ezeket, bűnbánatot tart. Bízom abban, hogy mindenki ráismer saját cselekedeteire, és az Istent félve, bűnbánatot tart. 3. Erre ő így válaszolt: Azok, akik teljes szívükből megtérnek, és magukat is megtisztítják minden fent felsorolt gonoszságtól, és többé már sohasem vétkeznek, megkapják az Úrtól gyógyulásukat korábban elkövetett bűneikre, és ha nem kételkednek ezen parancsolatok felől, az Úrnak fognak élni. Akik pedig bűneiket még csak tetézik, és ennek a világnak a vágyódásai után járnak, magukat ítélik halálra. 4. Te azonban az én parancsolataim szerint járjál, és az Istennek fogsz élni, és mindazok az Istennek fognak élni, akik hasonlóképpen élnek, és helyesen cselekednek. 5. Miután ezeket megmutatta és mindent elmondott, így szólt hozzám: A többit majd néhány nap elteltével mutatom meg neked.

IX. példázat

78.

I. 1. Miután a Pásztornak, a megtérés angyalának a parancsolatait és példázatait lejegyeztem, eljött hozzám ő és így szólt hozzám: Még meg akarom mutatni néked azt, amit a Szentlélek már megmutatott neked, amikor az Egyház alakjában beszélt veled, és ez a Lélek pedig az Isten Fia. 2. Amikor még testedben gyengébb voltál, nem kaptál kinyilatkoztatást az angyaltól, de miután már a Lélek segítségével erőssé lettél, erőidben megerősödtél úgy, hogy az angyalt is megláthattad, majd az Egyháztól kinyilatkoztatást kaptál, amit a szűz mutatott meg neked. Most ezt a Szentlelke által az angyal mutatja meg néked; igen fontos, hogy ezzel kapcsolatban mindent pontosan megnézzél. 3. Ezért is küldött el házádba a dicsőséges angyal, hogy ott lakjam, és így mindent pontosan megtudhass, hogy semmitől se féljél, mint azelőtt tetted. 4. Majd elvitt engem Árkádiába, egy emlő-alakú hegyre, és ott a hegycsúcsra leültetett, és egy nagy síkságot mutatott nekem, a síkságot tizenkét hegy szegélyezte, és mindegyiknek az alakja más és más volt. 5. Az első oly fekete volt mint a korom; a második kopár, növényzet nem volt rajta; a harmadik tele volt tövissel meg bogáncsokkal. 6. A negyediken a növények félig elszáradtak, felső részükben zöld, míg a gyökereiknél szárazak voltak, és amikor a nap reájuk tűzött, egyes növények teljesen elszáradtak. 7. Az ötödik hegy

⁴⁶² Nehéz megmondani, mit jelenthet ezeknek a nem bukott keresztényeknek a törvényszegése.

igen durva felületű volt, de zöldellő növényzet volt rajta; a hatodik tele volt hasadásokkal, nagyokkal meg kicsinyekkel, még a növényzet is hasadásos volt itt, és nagyon fonnyadt. 8. A hetedik hegyen viruló növényzet volt, az egész hegy virágba borult, a madaraknak meg a barmoknak minden fajtája ott legelészett ezen a hegyen. A madarak meg a barmok minél inkább legelték a hegy növényeit, azok annál jobban virultak. A nyolcadik hegy forrásokkal volt tele, és az Úr mindenfajta teremtménye ivott a hegy forrásaiból. 9. A kilencedik hegyen ezzel szemben egyáltalán nem volt víz, egészen olyan volt mintegy pusztaság. A hegyen vadállatok, és halált hordozó csúszómászók voltak, akik elpusztítják az embereket. A tizedik hegyen nagy fákat lehetett látni, melyek az egész hegyet árnyékba borították. A fák árnyékában bárányok heverésztek, pihentek és kérődztek. 10. A tizenegyedik hegy sűrűn fásított volt, ezek a fák bő termést hoztak. Más-más gyümölcsökkel díszeltek, és aki ezt látta, szeretett volna a gyümölcsökből szakítani. A tizenkettedik hegy egészében fehér volt, látványa örömet ébresztett, egészen szép volt ez a hegy.

79.

II. 1. A mező közepén mutatott nekem egy nagy, fehér sziklát, ahogy az ott a síkságból kiemelkedett. Négyzetes szikla volt ez, és még a hegyeknél is magasabbra nyúlt, az egész világot képes lett volna befogadni.⁴⁶³ 2. A szikla igen ősi volt, rajta egy kaput vágtak, és úgy tűnt nekem, mintha a kapu vágása új lett volna.⁴⁶⁴ Ez a kapu a Napnál is jobban ragyogott, én igen csodálkoztam ezen a ragyogáson. 3. A kapu körül tizenkét szűz állott⁴⁶⁵, azt a négyet, akik a kapu sarkánál álltak, dicsőségesebbnek láttam a többinél, de azért a többi is dicsőséges volt. A kapu négy oldalán álltak ők, és fent középen kettő. 4. Öltözetük lenből szőtt khitón volt, az övük díszes, a jobb válluk pedig fedetlen volt, mintha valamilyen terhet hordani készültek volna. Így álltak ott munkára készen, nagyon vidámak és készségesek voltak. 5. Ezeket látván elcsodálkoztam magamban, hogy ilyen nagy és dicsőséges látványban volt részem. A szüzekre vonatkozóan ugyanúgy bizonytalanságban voltam, mert olyan nagy erőben álltak ott, mintha az egész égboltozatot ők akarnák hordozni. 6. És akkor így szólt hozzám a Pásztor: Miért töprengesz magadban, és miért bizonytalanodtál el, és miért lettél olyan szomorú? Mindezt te nem értheted, és ne úgy közelítsd meg ezt, mint hozzáértő ember, inkább kérjed az Urat, hogy tőle értelmezést nyerve felfoghasd ezeket! 7. Ami mögötted van, azt nem láthatod, de ami előtted van azt látod. Amit nem tudsz meglátni, hagyd azt, ne törd magad érte! Amit látsz, azt tedd egészen magadévá, a többivel meg ne törődj! Mindazt, amit neked megmutatok, annak jelentését fel is tárom előtted. Most lásd meg azt is, ami hátra van!

80.

III. 1. Akkor láttam, hogy hat magas, dicsőséges és egymáshoz igen hasonló férfi érkezett és nagy embertömeget hívtak oda magukhoz. Magas és szép férfi volt mind a hat, az embereket pedig a szikla fölé épülő torony megépítéséhez hívták össze. Nagy tolongás támadt akkor a torony építésére összegyűlt emberek között, ide-oda sűrögtek a kapu körül. 2. A szüzek a kapu körül álltak, és azt mondták a férfiaknak, hogy a torony építésével sietniük kell. Majd a szüzek kinyújtották a kezüket, úgy mintha valamit át akarnának venni az emberektől. 3. Akkor a hat férfi megparancsolta, hogy a mély vízből köveket emeljenek ki, és

⁴⁶³ A III. látomás számos eleme itt visszatér.

⁴⁶⁴ Az ősi sziklába vájt új kapu jelenti: Isten hegye, mely igen régi, a legújabb időkben vált megközelíthetővé mindenkinek.

⁴⁶⁵ Itt 12 szűz szerepel, a III. látomásban hét. A számuk hol a bolygók számának, hol a zodiakus számának felel meg.

vigyék azokat a toronyépítményhez. Tíz négyszögletű, munkálatlan követ emeltek ki. 4. A férfiak magukhoz hívták a szüzeket, és meghagyták nekik, minden követ, ami csak szükséges a torony megépítéséhez, hordjanak oda. A kapun át vigyék azokat, és adják át a tornyot építő férfiaknak. 5. A mélyből kiemelt első tíz követ a szüzek felsegítették egymásnak, és egyenként vitték oda ezeket a köveket.

81.

IV. 1. Ahogyan a kapu körül álltak elég erősnek mutatkoztak ahhoz, hogy a követ hordják, de még így is meggörnyedtek ezen sarokköveknél, de a többi is ugyanúgy az oldalköveknél; így cipelték a köveket mind együtt. Átvitték a kapun, amint ezt meghagyták nekik, majd átadták azokat a férfiaknak a torony építéséhez; ők fogták a köveket és építkeztek. 2. A torony a nagy sziklára épült a kapu fölé. Az építkezésnél felhasználták azt a tíz követ, és ez betöltötte a szikla egész felületét, ezekből a kövekből tevődött össze a torony alapzata, a szikla és a kapu tartotta az egész toronyépületet. 3. A tíz kő után másik huszonöt követ emeltek ki. Ezeket is belerakták a toronyba, ugyanúgy a szüzek hordták oda, mint az előzőeket. Majd harmincöt követ emeltek ki, és hasonló módon a toronyba rakták. Ezek után negyven követ emeltek ki, és ezeket is mind beépítették a toronyba. Így a torony alapzatának négy rétege lett. 4. Akik a köveket felhozták a mélyből, szünetet tartottak, maguk az építkezők is megpihentek egy rövid időre. Majd a hat férfi újból elrendelte a sokaságnak, hogy most a hegyekből hordjanak követ a torony építéséhez. 5. Az emberek mindegyik hegyről hoztak oda különböző színű, megmunkált köveket, és átadták azokat a szüzeknek. A szüzek pedig áthordták ezeket a kapun, és átadták a torony építéséhez. Amikor a különféle köveket belerakták az épületbe, akkor azok olyan fehérré lettek, mint az előző kövek, és így a korábbi színük megváltozott. Bizonyos kövek nem voltak fényesek, mikor a férfiak beépítették, és amikor az épületbe kerültek, akkor is ilyenek maradtak, mivel nem a szüzek adták át ezeket, és nem is a kapun át jutottak be oda, ezek a kövek nem is illettek bele az épületbe. 7. Amikor a hat férfi észrevette ezeket az épületbe nem illő köveket, megparancsolták, hogy fogják meg és vigyék vissza oda, ahonnan idehozták. 8. A köveket visszahordó emberek ezt mondták: Ne rakjatok be mindenféle köveket ebbe a toronyba, tegyétek le mind a torony mellé, hogy ezek a szüzek vigyék át a kapun, és ők is adják át a torony építéséhez, mert ha nem ezeknek a szüzeknek a keze viszi át a kapun, akkor a színük nem tud megváltozni. Ne fáradozzatok feleslegesen! – mondták.

82.

V. 1. Erre a napra a végéhez ért az építkezés, bár a torony nem lett befejezve, folytatni kellett még a torony építését, de az építkezésben most egyelőre szünet állt be. A hat férfi megparancsolta az építkezőknek, hogy vonuljanak vissza és pihenjenek; a szüzeknek azonban azt hagyták meg, hogy ne menjenek el onnan; én úgy láttam a szüzek a torony őreiként maradtak ott. 2. Miután mindenki visszavonult és elpihent, így szóltam a Pásztorhoz: Miért nem fejeződött be a torony építése, Uram?! – A tornyot nem lehet addig bevégezni, amíg annak Ura nem jön el – mondotta –, hogy megvizsgálja az épületet, mert ha egyes köveket romlottnak talál, kicseréli azokat. 3. A toronnyal kapcsolatosan szeretném megtudni, Uram, hogy valójában mit is jelöl az épület, vagy a kapu, a hegyek, meg a szüzek, a mélységből felhozott kövek, meg azok, amelyek megmunkálatlanul kerültek az épületbe, 4. és hogy elsőnek miért ezt a tíz követ tették le alapozásul, majd a huszonötöt, harmincötöt, meg a negyvenet, és mit jelent az, hogy bizonyos köveket odahoztak az építkezéshez, de újból kiemelték onnan azokat, és visszavitték az eredeti helyükre? Mindezekkel kapcsolatban nyugtasd meg lelkemet, Uram, és ismertesd meg velem ezeket! 5. Ha nem csupán hiú

kíváncsiskodónak találtatsz, mindent meg fogsz majd tudni; néhány nap múlva újra eljövünk ide, és mindent látni fogsz, ami ezzel a toronnyal még történni fog, és megérted részletesen az összes példázatot. 6. Néhány nap múlva újra eljöttünk erre a helyre, ahol azelőtt is ültünk, és ezt mondta nekem: Menjünk oda a toronyhoz! Megérkezett a torony ura, hogy megvizsgálja azt. Majd a toronyhoz mentünk, de még senki sem volt ott a szüzek kivételével. 7. A Pásztor megkérdezte a szüzeket, hogy megérkezett-e már a torony ura. Ők azt válaszolták, hogy még ezután fog jönni az épület megvizsgálására.

83.

VI. 1. Kevéssel ezután láttam, hogy egy csapat ember érkezett oda, közülük az egyik ember igen kimagasodott, úgy hogy még a tornyot is felülmúlta.⁴⁶⁶ 2. Vele volt az építkezést vezető hat férfi, jobbán és balján haladtak, és mindenki ott volt körülötte, akik az építkezésben részt vettek, és még más sok dicsőséges is volt vele. A toronyt őriző szüzek odafutottak hozzá és megcsókolták, azok meg közelebb jöttek, és körüljárták a tornyot. 3. Ez a férfi gondosan megvizsgálta az épületet, minden egyes követ szemügyre vett, és a kezében levő vesszővel minden kőre ráütött. 4. Amikor a kövekre ütött, közülük némelyek feketék lettek, mint a korom, mások érdesekké, némelyek hasadtakká, vagy csonkává. Voltak olyanok is, amelyek se fehérek, se feketék nem lettek, némelyek darabossá, és nem illettek oda a többi kő közé, míg mások piszkosakká lettek; ilyenek voltak az épületben talált romlott kövek. 5. Akkor megparancsolta, hogy szedjék ki ezeket a toronyból, rakják le a torony mellé, és hozzanak más köveket a helyükre, és azokat építsék be. 6. Az építkezők megkérdezték tőle, hogy melyik helyről hozzanak oda köveket ezeknek helyébe; nem azt parancsolta meg nekik, hogy a hegyekről hozzanak oda köveket, hanem a síkságról, amely közelebb van. 7. Ezek után felásták a síkságot, fényes négyszögletű köveket találtak ott, és még sok nagy kerek kő is volt ott a mezőn, majd mindet elhozták onnan, és a szüzek átvitték a kapun ezeket is. 8. A négyszögletű köveket megmunkálták, és a kiemelt kövek helyébe rakták. A kerek alakúakat nem építették be a toronyba, mert a megmunkálásra igen kemények voltak, és ez hosszadalmas lett volna. A torony mellé rakták le ezeket, hogy később majd megmunkálva az épületbe kerüljenek, mivel igen fényesek voltak.

84.

VII. 1. Amikor a dicsőséges férfi, a torony ura mindezt befejezte, magához hívta a pástort, és minden követ rábízott, ami ott feküdt a torony körül, és így szólt hozzá: 2. Tisztítsd meg gondosan ezeket a köveket, és azokat a köveket, amelyek odaillenek a többi közé, rakd be a toronyba; amelyek pedig nem illenek oda, dobd a toronytól messzire! 3. Miután ezt megparancsolta a Pásztornak, eltávozott a toronytól azokkal együtt, akik vele jöttek; a szüzek pedig körülállták a tornyot, és őrizték azt. 4. Én meg így szóltam a Pásztorhoz: hogyan juthatnak be a toronyba ezek a kövek a vizsgálat után? Ezt válaszolta nekem: minden kő, amely kicsinek találtatik, belülre kerül az épületbe, amelyek pedig nagynak, a külső részekbe, és ezek tartják össze a többieket. 6. Amikor mindezt elmondotta, így szólt hozzám: Most menjünk innen, majd két nap múlva visszajövünk, ekkor megtisztítjuk a köveket, és belerakjuk az épületbe. Meg kell tisztítani minden követ, ami csak a torony körül hever, nehogy az Úr váratlan visszatérésekor a torony környékét piszkosnak találja, és meg ne haragudjon, mert akkor ezek a kövek már nem kerülnek bele az épületbe,

⁴⁶⁶ A toronynál is magasabb férfi, a „torony Ura” Krisztus. Vö.: Péter-ev. X,39 (Óker. írók 2,266; IV. Ezdrás 1,2; V. Ezdrás 2,43; Perpetua és Felicitas szenvedése 4,8; 10,8 (Óker. írók 7,78 és 81. old.).

engemet pedig hanyagnak találna így az Úr. 7. Két nap elteltével visszajöttünk a toronyhoz, és így szólt hozzám: Vizsgáljunk át minden egyes követ, lássuk melyiket lehet még felhasználni az épülethez! Vizsgáljuk át, Uram! – mondtam.

85.

VIII. 1. Legelőször a fekete köveket kezdtük vizsgálni. Ahogyan az épülethől kiemelték azokat, most is ugyanolyanoknak találtattak. A Pásztor megparancsolta, hogy hordják el a toronytól ezeket, és távolítsák el. A megrongálódottakat gondosan megvizsgálta, sokat csiszolt rajtuk, s megparancsolta a szüzeknek, hogy vigyék a torony belsejébe azokat. A szüzek fogták, és a toronyépület belső részébe rakták; majd megparancsolta, hogy a többi meg rakják oda a fekete kövek közé, mert ezek is feketékké váltak. 3. Ezek után a hasadtakat vizsgálta át, közülük sokat megmunkált és elrendelte, hogy a szüzek által az épületbe vitessenek. A külső részébe rakták ezeket, mert épeknek találta őket. A visszamaradottakat a sok repedés miatt nem lehetett megmunkálni, ezért a toronytól messze dobálták őket. 4. Majd a megcsontított köveket vizsgálta át, közülük sokat feketének talált, némelyeken még nagy hasadások is voltak, és megparancsolta, hogy ezeket tegyék oda a repedtek közé. Ami ezeken felül megmaradt, azt mind megtisztította és megmunkálta, hogy a toronyba berakják őket. A szüzek megfogták ezeket, és az épület belső részeibe illesztették, mivel gyengék voltak. 5. Ezután a félig fényes és félig fekete köveket vizsgálta át. Közülük sokat feketének talált, megparancsolta, hogy ezeket rakják oda az elvetett kövek közé; a többi meg a szüzek vigyék el, fehér kövek voltak ezek, és a szüzek belerakták az épületbe; kívülre tették, mert egészségeseknek mutatkoztak, és képesek voltak összefogni azokat, amelyek belülrre kerültek; közülük egyiktől sem kellett valamit is levágni. 6. Utána a durva és kemény köveket vizsgálta át. Keveset tudott kiválasztani közülük, mert nem lehetett megmunkálni ezeket. Igen keményeknek találtattak. Amit lehetett, megmunkált, a szüzek pedig fogták, és a toronyépületben belülrre tették, mivel gyengék voltak ezek. 7. Majd a bepiszkolt köveket vizsgálta át. Közülük néhány már egészen megfeketedett. Ezeket eltávolította a többiétől, a hátramaradottakat pedig fényeseknek és egészségeseknek találta, a szüzek az épületbe rakták ezeket, kívülre tették, mivel igen erősek voltak.

86.

IX. 1. Ezután a fehér és kerek alakú köveket vizsgálta át, és így szólt hozzám: Mit tegyek ezekkel a kövekkel? Honnan tudnám én azt, Uram – válaszoltam. Semmi gondolatod sincs velük kapcsolatban? 2. Uram, nem ismerem én ezt a mesterséget – mondtam –, nem vagyok kőfaragó, így hát nem is tudhatom. Nem látod azt, hogy ezek egészen kerek alakúak, de ha négyszögletűvé akarnák tenni ezeket, akkor sokat kell lefaragni róluk, és az elengedhetetlen, hogy közülük néhányan bejussanak a toronyba. 3. Ha ez elengedhetetlen, Uram, akkor miért kínlódsz, miért nem választod ki azokat, amelyeket a toronyba akarod beilleszteni? A legnagyobbat és a legfényesebbet választom ki közülük, majd megmunkálom ezeket, a szüzek pedig fogják és beépítik a torony külső részeibe. 4. A többi, ami még ezeken felül volt, megfogták és visszavitték a mezőre, ahonnan hozták. Nem dobták el ezeket sem, azt mondta ugyanis, hogy még egy kissé elhúzódik a toronyépítés, és mindenféleképpen szeretné a toronyba rakatni az Úr ezeket a köveket, mivel nagyon fényesek. 5. Akkor tizenkét szép formájú asszonyt hívott oda, fekete ruhába voltak öltözve, a válluk fedetlen, a hajuk pedig kibontottan; úgy tűnt nekem, mintha kegyetlen asszonyok lennének. A pásztor megparancsolta nekik, hogy az elvetett köveket emeljék fel, és vigyék el az épülettől a hegyekbe, ahonnan hozták azokat. 6. Vidámak voltak ők, és minden követ elhordtak, visszavitték oda, ahonnan hozták azokat. A kövek eltávolítása után egyetlen egy sem maradt

már a torony körül. Akkor a Pásztor így szólt hozzám: – Járjuk most körbe a tornyot, és nézzük meg, nehogy egy kő is hiányozzon belőle! Én is vele együtt körbe mentem. 7. Látván a Pásztor, hogy a torony valóban épült, egészen vidám lett. Így épült meg a torony, ennek láttán magaménak szerettem volna ezt az építményt. Olyan volt az egész épület, mintha egyetlen kőből lett volna, mivel semmiféle illesztés nem látszott azon, olyannak tűnt a kő, mintha a sziklából faragták volna ki. Úgy láttam, mintha egyetlen kő lenne az egész.

87.

X. 1. Együtt sétálgattunk, igen vidám voltam, mivel ilyen szép dolgokat láthattam. Akkor így szólt hozzám a Pásztor: Menjél, és hozzád magaddal oltatlan meszet, meg egy cserépdarabot, hogy ezeket a köveket kiigazítsuk, és így majd az épületet befejezettnek láthatjuk; szükséges, hogy a torony körül minden rendben legyen! 2. Megtettem azt, amit parancsolt, és visszatértem hozzá. Segíts nekem – mondotta –, és így a munka előbb befejeződhet. Amikor befejezte a toronyba szánt kövek kiigazítását, elrendelte, hogy söpörjék fel a torony környékét, hogy mindenütt tisztaság legyen. 3. A szüzek fogták a seprőket és felseperték, minden szemetet elvittek a toronytól, majd vizet hintettek szét, így a torony környéke szép és üde lett. 4. Majd így szólt hozzám a Pásztor: Ha eljő majd a torony ura, nem fog szidalmazni bennünket, mert itt minden tisztává lett. Miután ezeket mondotta, el akart menni, 5. de én megragadtam a tarisznyáját, és kérleltem az Úrra, hogy tárja fel előttem mindazt, amit eddig mutatott. Egy rövid időre van valami elfoglaltságom – mondotta – utána mindent feltárok. Várjál itt rám addig, amíg vissza nem jövök! 6. Uram, mit tegyek én itt egyedül? – szóltam közbe. Nem vagy egyedül – válaszolta –, ezek a szüzek veled lesznek. Uram, bízzál rájuk engemet! A Pásztor magához intette őket és azt mondta nekik: Amíg vissza nem térek, rátok bízom őt. 7. Akkor én ott maradtam egymagam a szüzekkel, ők pedig örvendeztek, és jók voltak hozzám; főképpen azok, akik közülük dicsőségesek voltak.

88.

XI. 1. Így szóltak hozzám a szüzek⁴⁶⁷: A Pásztor ma már nem fog visszatérni. Mit tegyek hát? – mondtam. Várj itt rá estig, ha visszajön beszéljél vele, de ha nem jön, velünk maradsz mindaddig, amíg ő vissza nem tér. 2. Estélig várni fogok rá – mondtam nekik –, de ha nem jön vissza addig, haza megyek, és korán reggel majd visszatérek. Reánk bízott tégedet, így nem hagyhatok itt bennünket! – mondták. 3. Hol maradhatnék itt? – kérdeztem őket. Itt alszol velünk együtt, mint testvérünk, és nem úgy mint férfi, mert te a mi testvérünk vagy, és a továbbiakban is veled fogunk lakni, mivel nagyon szeretünk tégedet. Én pedig szégyeltem ottmaradni velük. 4. Közülük az, aki első lehetett, megcsókolt, és átölelt engem. Amikor a többi látta, hogy ez átkarolt, ők is megcsókoltak és körülvettek engem a torony körül, és közben játszottak velem. 5. A legfiatalabb közöttük én voltam, és én is együtt játszottam velük. Ők meg táncoltak, ugrándoztak és énekeltek. Hallgattam őket, a tornyot körbejártam velük, és igen vidám voltam közöttük. 6. Estefelé haza akartam menni, de ők nem engedtek, hanem visszatartottak. Éjszakára is közöttük maradtam, és ott a toronyban feküdtem le. 7. A szüzek leterítették a földre khitónjaikat, engem meg középre fektettek le, de nem tettek ők semmi mást, csak imádkoztak. Én is velük együtt szünet nélkül imádkoztam, és nem is kevesebbet mint ők. A szüzek igen megörültek annak, hogy én is ott imádkozom velük. Másnap egészen két óráig együtt voltam a szüzekkel. 8. Akkor megérkezett a Pásztor,

⁴⁶⁷ 88,XI,1 kk. A közbeiktatott történet a szüzekkel nem nagyon érthető, mert nincs különösebb jelentősége, ha fel nem tételezzük, hogy Hermasz a virgines subintroductaera akar célozni vele. Az is lehet, hogy a későókori szerelmi regénymotívumot kölcsönzött a szerző, ezért hat idegen testként a részlet a mű egészében.

és így szólt a szüzekhez: Nem követtetek el rajta valamiféle erőszakosságot? Kérdezd meg őt! – válaszolták. Azt mondtam neki: Uram, örömmel voltam együtt velük. Mit tettél? – kérdezte tőlem. Egész éjszaka az Úr igéjével táplálkoztam, Uram. Jól bántak veled? – kérdezte. Igen, Uram, válaszoltam. 9. Most pedig miről akarsz először hallani? Uram, az elejétől fogva, ahogyan mindezt megmutattad nekem. Ahogyan kérdezgetni foglak, Uram, kérlek, úgy tárd fel előttem mindezeket! Úgy lesz, ahogy te akarod – válaszolta, – mindent feltárok, és semmit sem rejtek el előled.

89.

XII. 1. Mindenekelőtt azt tárd fel előttem, Uram, – mondtam –, hogy a szikla és a kapu kit jelöl? A szikla és a kapu az Isten Fia — Hogyan lehet az, hogy a szikla olyan öreg, a kapu pedig új? Halljad hát! – mondotta és értsd is meg, te ostoba! 2. Mert az Isten Fia még az egész teremtés előtt született, így Atyjának tanácsadója volt a teremtésben (vö.: Péld 8,27–30), ezért olyan öreg a szikla. De a kapu miért új, Uram? 3. Mert Ő a beteljesedés végső napjaiban jelent meg, és ezért új ez a kapu, és azok, akik üdvözülni fognak, általa jutnak az Isten országába (vö.: Jn 3,5; Mk 9,47 stb.). 4. Láthattad, hogy a köveket a kapun keresztül vitték oda a toronyépületbe és azokat, amelyeket nem vittek át rajta, visszakerültek a saját helyükre? Láttam, Uram – válaszoltam. Így az Isten országába sem juthat be az, aki nem viseli az ő szent Nevét. 5. Ha egy városba be akarsz jutni, mely fallal van körülveve, és azon csak egy kapu van, nem tudsz másképpen bejutni oda, csak ezen a kapun keresztül, úgy az Isten országába sem juthat be másképpen az ember, csak a szeretett Fia neve által.⁴⁶⁸ 6. Láttad a toronyépítők sokaságát? Láttam, Uram, – válaszoltam. Ők mind a dicsőséges angyalok, velük, mint egy fallal van körülveve az Úr, és ennek kapuzata az Isten Fia. Ő az egyetlen út, amely az Úrhoz vezet, és másképpen senki sem járulhat az Úr elé, csak Fia által (vö.: Jn 14,6).⁴⁶⁹ 7. Láttad azt a hat dicsőséges férfit közöttük, meg azt a hatalmas férfit is, aki körüljárta a várost, és megvizsgálta a köveket, némelyeket kiemelt az épületből? Láttam, Uram, válaszoltam. 8. Ez a dicsőséges férfi az Isten Fia, és az a hat dicsőséges férfi pedig az Isten hat dicsőséges angyala, akik jobb és bal oldalról körülfozták őt. Nélküle a dicsőséges angyalok közül sem járulhat senki az Isten elé; mindaz, aki nem veszi magára az ő nevét, nem juthat be az Isten országába.

90.

XIII. 1. És a torony kinek felel meg? – kérdeztem tőle. – Ez a torony az Egyház – válaszolta. 2. És a szüzek kik lennének? Ők a szent lelkek, az Isten országára nem találhat rá másképpen az ember, mint magára ölti ezek ruháit. Ha csak magát a nevet veszed fel, de ezek ruháit nem öltöd magadra, mit sem használ neked. Ezek a szüzek Isten Fiának az erői. Ha a nevet magadra veszed, de az öltözetet már nem viseled, akkor hiába vetted magadra a nevet. 3. Mindazok a kövek, amelyeket eldobva láttál, csupán csak a nevet viselték, de a szüzek ruháját már nem öltötték magukra. Melyek ezek az öltözékek, Uram? Neveik egyben az öltözetük is. Aki az Isten fia nevét viseli, annak javára van az, ha az ő neveiket is hordozza, mert maga az Isten fia is hordozza ezeknek a szüzeknek a nevét. 4. A köveket pedig, amelyeket a toronyépületbe rakva láttál, az ő kezük adta át, és ezek ott is maradtak az épületben; ők magukra vették a szüzek erejét. 5. Ezért látod azt, hogy ez a torony egyetlen kő

⁴⁶⁸ Jézus a „szeretett Fiú”, a címet Hermasz a liturgikus nyelvből kölcsönözte már (vö. I Kelemen-levél LIX, 2-3; Ignác Smr. felirata).

⁴⁶⁹ Képeket halmoz egymásra. A kapu képe újszövetségi és kortárs írásokban megtalálható (vö. Jn 10,7; Ignác, Filad. IX,1; Ps-Clementina Hom, 111,52.).

a szikla alapjával együtt. – Mert azok, akik a Fia által hittek az Úrban, és magukra öltötték ezeket a lelkeket, egy testben, egy lélekben élnek, és a ruhájuk színe is egy lesz. Mindazoknak, akik ezen szüzeknek a nevét hordozzák, lakhelye a toronyban van. 6. Az eldobott köveket miért dobták el, Uram, annak ellenére, hogy ők is a kapun át jutottak be oda, és a szüzek által rakták be a toronyépületbe? Mivel te mindent ismerni akarsz, és olyan részletesen kérdezel, halljál hát ezekről a kövekről is. Magukra öltvén ezeket a lelkeket, megerősödtek, és együtt éltek az Isten szolgálóival, mindnyájan egy lélek, egy test és egy öltözet voltak, mert mindezt magukra öltötték és az igazságosság szerint cselekedtek. 8. Bizonyos idő elteltével megtévesztették őket azok az asszonyok, akiket fekete ruhában láttál, a vállukat pedig fedetlenül, a hajukat kibontottan, ... és szépségeseknek. Amikor ők meglátták ezeket az asszonyokat, vágyódás fogta el őket, és ezeknek erejét öltötték magukra, de a szüzek ruháját és erejét levetették. 9. Ezért kivették őket az Isten házából, és átadták ezeknek az asszonyoknak; akiket pedig nem tévesztett meg ezeknek az asszonyoknak a szépsége, az Isten házában maradtak. Ime feltárult előtted az elvetett kövek jelentése is.

91.

XIV. 1. Mi lesz velük Uram, ha azok az emberek, akik így jártak, megtérnek, és kivetik magukból ezen asszonyok utáni vágyódásaikat, visszatérvén a szüzekhez, azok erején munkálkodnak, ők már nem juthatnak be az Isten házába? 2. Bejuthatnak – válaszolta –, ha valóban elvetik maguktól ezeknek az asszonyoknak a cselekedeteit, ha magukra öltik a szüzek erejét, és ezeknek megfelelően járnak. Ezért tartottak szünetet az építkezés közben, ha ők megtérnek, még bejuthassanak a toronyépületbe; de ha nem térnek meg, elvetik őket, mivel mások is jönnek még oda. 3. Adj hálát az Úrnak, mert megkönyörült mindazokon, akik segítségül hívják az ő nevét; és elküldötte a megtérés angyalát hozzánk, akik vétkesünk ellene, hogy megújítsa lelkünket, mely már a romlásban volt, és nem reménykedett abban, hogy még megújíthatja az életünket! 4. Most, Uram – mondtam –, tárd fel előttem, hogy miért nem a földre épült ez a torony, hanem a sziklára, a kapu fölé! – Még mindig ostoba és esztelen vagy? – Szükséges Uram, hogy mindent megkérdezzek tőled, mivel magamtól semmire sem tudok rájönni, és ezek olyan nagy és dicsőséges dolgok, hogy az ember nehezen érti meg. 5. Halljad hát – mondtotta. Az Isten Fiának a neve nagy, határtalan és az egész világot hordozza. Ha pedig az egész teremést az Isten Fia hordozza, akkor mit gondolsz azokról, akiket ő maga hívott meg, és az Isten Fiának a nevét viselik, és megtartják az ő parancsait? 6. Láthatod most, hogy hogyan hordozza őket, azokat, akik teljes szívükből hordozzák az ő nevét. Számukra ő lett az alapzat, szívesen hordozza őket, mert nem hoztak szégyent a nevére, mikor viselték azt.

92.

XV. 1. Tárd fel előttem, Uram, ezeknek a szüzeknek, meg a fekete ruhába öltözött asszonyoknak a nevét is! Halljad hát az erősebb szüzek neveit, azokét, akik a sarkokon álltak! 2. Az első közöttük a Hit, második az Önmegtartóztatás, harmadik az Erősség, negyedik a Türelem. A többi pedig, akik közöttük álltak, ezeket a neveket viselik: Egyszerűség, Ártatlanság, Tisztaság, Vidámság, Igazságosság, Értelem, Egyetértés és Szeretet.⁴⁷⁰ Aki ezeket a neveket is viseli, az az Isten Fiáét is hordozza, és így bejuthat az Isten országába (Jn 3,5). 3. Most pedig halljad a fekete ruhába öltözött asszonyok neveit is! Közülük négyen

⁴⁷⁰ Az erénykatalógus részben egyezik a Barnabás-levél II,2-vel, részben pogány minták hatását mutatja (vö. Tabula Cebetis 20,3; Corpus Hermeticum XIII,8).

hatalmasabbak: az első a Hirtelenség, második a Mértéktelenség, harmadik az Engedetlenség, negyedik a Tévelygés. Ezeket követi a Szomorúság, a Gonoszság, a Kicsapongás, az Indulatosság, a Hazugság, az Ostobaság, a Rágalom és a Gyűlölet. Ha az Isten szolgálói ezeket a neveket viselik, nem látják meg az Isten országát, és nem is juthatnak be oda. 4. Azok a kövek, melyek a mélyből valók, és az épületbe raktak, kik lennének Uram? Az első tíz, amelyeket az alapba raktak – mondotta –, az első nemzedék. Az a huszonöt a második nemzedék, az igaz férfiak; az a harmincöt pedig az Isten prófétái és diákónusai, a negyven kö meg az apostolokat és az Isten Fia tanításának hirdetőit jelöli. 5. Uram, miért a kapun keresztül átvive adták oda a szüzek ezeket a köveket az építkezéshez? 6. Mert elsőként ők hordozták ezeket a lelkeket, és a lelkek velük maradtak egészen a halálukig, nem hagyták el egymást, sem ezek az emberek a lelkeket, és a lelkek az embereket, ha pedig nem ezek a lelkek lettek volna velük, akkor most alkalmatlanok lennének ebbe a toronyépületbe.⁴⁷¹

93.

XVI. 1. Még azt tárd fel előttem, Uram... Mire vagy még kíváncsi? – kérdezte tőlem. Miért a mélyből hozták a köveket, és miért ezek a lelkek vitték azokat, majd pedig a toronyépületbe rakták? 2. Elengedhetetlen az, hogy a vízből emeljék ki őket, mert ezáltal lesz bennük élet. Nem képesek másként bejutni az Isten országába, ha csak nem halnak meg az előbbi életük számára.⁴⁷² 3. Akik pedig meghaltak, elnyerik az Isten Fiának pecsétjét, és így az Isten országába jutnak. Előbb halottnak számít az az ember, aki az Isten Fia nevét viseli, de amikor a pecsétet megkapja, leveti magáról a halált, és az életet ölti fel. 4. A víz maga a pecsét, akik nem szállnak le a vízbe, azok halottak, akik pedig leszállnak oda, ők élnek. Hirdették nekik ezt a pecsétet⁴⁷³, és ezzel vele jár, hogy az Isten országába jutnak. 5. Miért volt meg ez a pecsét annál a negyven kőnél, akik velük együtt emelkedtek fel a mélyből? Mert az apostolok, a tanítók, meg azok ők, akik hirdették az Isten Fiának a nevét, erőben hunytak el, és az Isten Fiának a hitével prédikáltak a halottaknak is, és ők adták át ezeknek is a tanítás pecsétjét. 6. Velük együtt szálltak le a vízbe, majd pedig felemelkedtek, ezek mint élők szálltak le, és mint élők is emelkedtek fel, azok pedig, akik halottak voltak, mint halottak szálltak alá, és mint élők emelkedtek fel. 7. Így életre keltek ők, és megismerték az Isten Fiának a nevét. Ezért azokkal együtt vitték őket is; a toronyépületben egymás mellé kerültek, és ezek megmunkálás nélkül egybeillettek, mert igazságosságban és igen nagy tisztaságban hunytak el, egyedül csak ezt a pecsétet nem kapták meg. Íme ez is feltárult előtted. Igen, Uram – válaszoltam.

94.

XVII. 1. Most a hegyek jelentését magyarázd el nekem! Miért van az, hogy mindegyik más és más? Halljad hát! – mondotta. Ezek a hegyek azt a tizenkét törzset jelentik, akik a világot lakják. Az apostolok közöttük hirdették az Isten Fiát. 2. Miért különböznek egymástól, miért más és más alakúak ezek a hegyek? Tárd fel ezt előttem, Uram! Halljad hát!

⁴⁷¹ 4-6. Az első tíz kő jelentheti a Ter 5,1-32-ben felsorolt tíz nemzedéket, az igazak nemzedékét Ádám és Noé kora között, a huszonöt nemzedék Szettől Dávidig tart. Nehezen azonosítható a harmincöt nemzedék. Mindenesetre Hermasz hetven nemzedéket tart számon a három csoportban (10+25+35). Hénokh 89,59-ben hetven idegen pásztor áll Izrael fölött, és ennek a fele lenne a harmincöt?

⁴⁷² A „mélység”, „víz”, „halál”, „alámerülés” fogalmakat párosítja, a vízbe merülés a halál, a belőle való felmerülés az életet jelenti (vö. Róm 4,19; 2Kor 4,10).

⁴⁷³ Vö. 1Pét 4,6; 3,20; Clemens Alex., Strm II,44,1; VI,46,4-5 szerint az apostolok haláluk után az alvilágban prédikáltak és kereszteltek.

– mondotta. Ez a tizenkét törzs, amely az egész világot lakja, a tizenkét pogány nép. Gondolkodásukban és felfogásukban különböznek egymástól. Ahogyan a hegyeket különféleképpen látod, ugyanolyan különféleképpen ezek a népek is gondolkodásukban és felfogásukban. Megmutatom neked minden hegy jellemzőjét. 3. De előbb azt tárd fel előttem, Uram, hogy miért van az, hogy bár különböznek ezek a hegyek, de ha köveiket belerakják az épületbe, azok egyformái fehérek lesznek, olyanokká, mint a mélységből felhozott kövek? 4. Minden nemzet, aki csak az ég alatt található, akik csak hallottak az Isten Fiának nevééről, és akik hittek benne, meghívást nyertek. Megkapták a pecsétet, és így egy lett a gondolkodásuk és a felfogásuk (vö.: Ef 4,4), ugyanígy a hitük és szeretetük a Névvvel együtt még a szüzek lelkeit is hordozzák. Ezért lett egyenlőképpen fényessé a torony épülete, olyanná mint a Nap. 5. Miután ezeket egybeépítették, és egy testté lettek, azokat pedig, akik ezután beszennyezték magukat, kivetették az igazak nemzedékéből, és ismét olyanokká váltak, mint amilyenek azelőtt voltak, vagy talán még annál is gonoszabbak.

95.

XVIII. 1. Hogyan válhatott az gonosszá uram, aki megismerte az Istent? – kérdeztem tőle. Nem ismerték meg ők az Istent, gonoszat cselekedtek akkor is, amikor a vétkeik miatt büntetést róttak rájuk, mert az, aki megismerte az Istent, többé már nem vétkezik, hanem a jót teszi. 2. Amikor egy olyan ember vétkezik, akinek jót kellene tennie, te talán nem úgy látod, hogy ő így nagyobb gonoszságot művel, mint az, aki nem ismeri az Istent? Ha pedig ilyenek miatt az Istent nem ismerő embert halálra ítélik bűnei miatt, akkor azokat, akik az Istent ismerik, és látták annak nagy tetteit is, és mégis vétkeznek, kétszeresen fogják őket megbüntetni, és örökre meghalnak. Így tisztul meg az Isten Egyháza. 3. Ahogyan azt láttad, a toronyból köveket emeltek ki, és ezeket a gonosz lelkeknek adták át, ezzel kivették onnan, majd a megtisztultak újra egy testté lettek, mintha egyetlen kőből épült volna a torony; úgy lesz majd Isten Egyházával is, annak megtisztítása után. Kivetik belőle a gonoszakat, a képmutatókat, a káromlókat, a kételkedőket és a különféle gonoszságok művelőit. 4. Ezeknek kivétele után az Isten Egyháza egy lesz gondolkodásban, a hitben és a szeretetben. Az Isten Fia ekkor majd örvendezni fog, hogy a népét tisztán kapja meg. Uram, mindez nagy és dicsőséges! 5. Még a hegyekről, meg ezeknek az erejéről adjál külön-külön kinyilatkoztatást Uram! – kértem őt, hogy minden lélek az Úrban bízson és ezeket hallván, dicsőítse az ő nagy, csodálatos és dicsőséges nevét (vö.: Zsolt 8,2; 85,9; stb.). Halljál hát mostan a hegyeknek, azaz a tizenkét pogány népnek a különbözőségéről! ...

96.

XIX. 1. Az első, a fekete hegyről való hívők ilyenek: Az Úr káromlóit ők, és azok, akik az Isten szolgálait elárulták. Ezek számára nincs megtérés, de halál, az igen, és ezért feketék ők, mivel a törvényt elvetették. 2. A második, kopár hegyről való hívők ilyenek: képmutatók és a hazugság tanítói, hasonlítanak az előzőekhez, és nem hozzák meg az igazság gyümölcseit (Fil 1,11; Zsid 12,11; Jak 3,8).⁴⁷⁴ Ahogyan ez a hegy terméketlen, úgy ezek az emberek is csak a nevet viselték, de a hitben üresek. Nincs meg bennük az igazság gyümölcse. Van még megtérés számukra, ha hamarosan megtérnek, de ha késlekednek megtenni, akkor az előbbiekkal együtt a halál lesz az övéké. 3. Miért van az, Uram, hogy ezek számára van még megtérés, de az előbbiek számára már nincs? Tetteikben közel állnak egymáshoz. Azért van így – válaszolta –, hogy számukra van megtérés, mivel ők nem káromolták az Urat, és nem

⁴⁷⁴ Ezek a gnóosztikusok, vö. Példázat VIII, VI,5.

árulták el az Isten szolgálait sem, de a nyereségvágy miatt kétszínűvé lettek, és az emberek bűnös vágyainak megfelelően tanított mindegyikük. De meg is bűnhődnek ezért valamiképpen. Van még számukra megtérés, mert nem váltak sem káromlókká, sem árulókká.

97.

XX. 1. A harmadik, tövises és bogáncsos hegyről való hívők ilyenek: Vannak közöttük gazdagok, meg olyanok, akik különféle cselekedetekkel bemocskolták magukat, 2. ezek nem kapcsolódnak az Isten szolgálóihoz, hanem eltévelyedve megfulladtak saját cselekedeteik miatt, mert a gazdagnak nehéz az Isten szolgálóihoz kapcsolódni, mivel tartanak attól, hogy mások kérnek tőlük valamit, és ezért nehéz nekik az Isten országába jutni. 3. Ahogyan a bogáncsok között nehéz mezítláb járni, ugyanolyan nehéz nekik is az Isten országába eljutni. 4. De mindegyikük számára van megtérés, és mielőbb tegyék meg ezt, amit az előző időkben nem gyakoroltak, ezekben a napokban már legyenek azon, hogy valami jót is tudjanak tenni. Ha megtérnek ők, és valami jót is tesznek, az Istenben fognak élni; de ha megmaradnak a cselekedeteikben, azoknak az asszonyoknak adják át őket, akik majd a halálukat okozzák.

98.

XXI. 1. A negyedik hegyről – ahol a növényzet felső része zöld, alul pedig a gyökérnél száraz, és a Nap hevétől egészen elszáradnak – a hívők ilyenek: kételkedők és olyanok, akiknek az Úr az ajkán van, de nem a szívükben. 2. Azért szárazak a tövüknél, mert nincsen bennük erő, egyedül csak a beszédük él, de a cselekedeteik halottak. Nem élnek ők, és nem is halottak, olyanok mint a kételkedők, mert a kételkedők sem nem zöldek, sem nem szárazak, nem is élnek, de nem is haltak meg. 3. Ahogyan ezek a növények elszáradnak, ha Napot látnak, ugyanúgy a kételkedők is, ha az üldözésről hallanak, gyávaságuk miatt bálványimádásba sodródnak, és ezzel meggyalázzák az Úr nevét. 4. Nem élők ők, de nem is haltak meg. Ha rövid időn belül megtérnek, akkor még képesek lesznek élni, de ha nem térnek meg, átadják őket azoknak az asszonyoknak, akik még az életet is elveszik tőlük.

99.

XXII. 1. Az ötödik hegyről – ahol a növényzet zöld volt, de maga a hegy durva felületű –, a hívők ilyenek: vakmerőek, nehezen taníthatók; kevélyek, olyanok, akik megelégedettek magukkal, mindent tudni akarnak, de semmit nem ismernek valójában. 2. Kevélységükben elvetik maguktól az értelmességet, és az örült esztelenség költözik beléjük. Egymást dicsőítik, mintha valóban bölcssek lennének, tökéletes tanítóknak akarnak mutatkozni, de valójában esztelenek. 3. Sokan nagyképességük miatt üressé válnak. Olyanok, akik felfújják magukat. Hatalmas démon a kevélység, de a cselekedetei üresek, ezért közülük sokakat elvetnek, míg azok, akik megtérnek és hívőkké lesznek, alávetik magukat az értelmességnek, így majd megismerik saját ostobaságukat. 4. Számukra van még megtérés, mert nem annyira gonoszak, mint inkább értetlenek és ostobák, ha megtérnek, az Istennek fognak élni, ha pedig nem térnek meg, akkor majd azokkal az asszonyokkal élnek együtt, akik ebbe a rosszba belesodorták őket.

100.

XXIII. 1. A hatodik hegyről – amelyen kisebb és nagyobb hasadások voltak, meg a növények is ugyanúgy hasadásosak és fonnyadtak voltak –, a hívők ilyenek: Amelyiken kis

hasadás van, azokat jelentik, akik megőriztek magukban valamit a másik ellen, rágalmaikkal elsorvasztják egymást a hitben, de közülük sokan megtérnek majd, ha meghallják az én parancsolataimat. A rágalmaik kicsik, és ezért hamarosan megtérnek. 3. Amelyeken pedig nagy hasadások vannak, azok, akik megmaradtak a rágalmaikban, emlékeznek a rosszra, és haragszanak egymásra. Az ilyeneket messzire dobják a toronytól, az épület megvizsgálása után. Nehezen fognak élni ők. 4. Az Isten a mi Urunk, aki a mindenség felett uralkodik, akinek minden teremtménye felett hatalma van, nem emlékezik a bűneit megvalló gonoszágaira, hanem irgalmasságot gyakorol vele; a halandó ember pedig, aki tele van bűnökkel, megemlékezik a másik gonoszágáról, és ha módjában van, elpusztítja, vagy felmenti őt (vö.: Jak 4,12)?! 5. Azért én, a megtérés angyala, azt mondom nektek: ha megvan bennetek ez a részrehajlás, akkor vessétek ki magatokból, és térjete meg, így majd meggyógyít benneteket előbbi vétkeitekből az Úr, ha megtisztítjátok magatokat ettől a démontól. Ha pedig nem, akkor titeket adnak át neki a halálra.

101.

XXIV. 1. A hetedik hegyről – ahol viruló növényzet volt, és az egész hegy virágba borult, a barmok meg a madarak, az ég minden fajtája legelte a növényeket ezen a hegyen, és a növények, melyeket ezek legeltek, még inkább virultak – a hívők ilyenek: 2. Mindig egyszerűek, ártatlanok és boldogok, nem őriznek magukban semmit sem egymás ellen, az Isten szolgálóinak mindenkor örvendeznek, magukra öltötték a szüzek Szentlelkét, mindig és mindenben könnyőretek, és a fáradozásaik által minden embernek juttattak valamit szemrehányás és válogatás nélkül. 3. Az Úr látva egyszerűségüket és egészen gyermeki lelkületüket, segíti őket kezük fáradozásában, és kegyelmével elhalmozza őket minden cselekedetükben. 4. Én, a megtérés angyala mondom nektek, akik ilyenek vagytok, maradjatok meg mindig ilyeneknek, és magvatok nem fog kipusztulni sohasem! Az Úr megpróbált benneteket, neveteket felírta a mi sorainkba, minden ivadékokot együtt fog lakni az Isten Fiával, mert mindezt az ő lelkétől kapjátok.

102.

XXV. 1. A nyolcadik hegyről – ahol sok forrás volt, és az Úr minden teremtménye ivott a forrásból – a hívők ilyenek: 2. Az apostolok és a tanítók ők, akik az egész világon hirdetik és tanítják az Úr igéjét, szentségben és tisztaságban. A gonoszság utáni vágyakozást elvetették, mindenkor az igazságban és az igazságosság szerint jártak, mivel a Szentlelket magukba fogadták. Az ilyenek útja közös az angyalokéval.

103.

XXVI. 1. A kilencedik hegyről – mely hasonló volt a pusztasághoz; és halált hozó csúsómászók és vadállatok voltak rajta –, a hívők ilyenek: 2. A bepiskolt kövek azok a diakónusok, akik beszennyezték magukat. Rosszul végezték szolgálatukat, az özvegyek és árvák életében kárt tettek, és a szolgálatot, amit kaptak, a saját javukra használták ki.⁴⁷⁵ Ha megmaradnak ezekben a vágyaikban, meghalnak, és még reményük sem lesz az életre; de ha megtérnek, és a szolgálatukat tisztán végzik, élni fognak. 3. Az érdesek pedig azok, akik árulókká lettek, és nem is tértek vissza az Úrhoz, hanem kiszáradtak és pusztává lettek; az Úr

⁴⁷⁵ Hermasznál a diakónusok gondozzák az árvákat és özvegyeket (vö. Didakhé XV,1 Jusztinosz 1 Apológia LXVII,6 Öker. írók 8,118.. old.).

szolgáihoz sem csatlakoztak, hanem egyedül maradtak, és ezzel a lelküket elveszejtették. 4. Ahogyan egy szőlőskert is tönkremegy, ha azt elhanyagolják, a gyomnövények elfojtják, majd fokozatosan az egész parlaggá lesz, és így a gazdája számára hasznavehetetlenné válik; ugyanúgy ezek az emberek is a kétségbeesésük miatt parlaggá lesznek, az Úr számára haszontalanokká. 5. Számukra még van megtérés, ha nem szívük szerint lettek árulókká, de ha valaki a szívében lett áruló, nem tudom, egyáltalán alkalmas-e az életre. 6. Azt, hogy egy áruló számára még van megtérés, nem azokra a napokra értem – mert lehetetlen annak az üdvösségre eljutni –, aki ma elárulja jövődő Urát; ez a megtérés azok számára van, akik a korábbi napokban lettek árulókká. Ha valakinek szándékában áll megtérni, mielőbb tegye meg azt, amíg a torony építése be nem fejeződik! Ha ezt nem teszik meg, az asszonyok a halálba döntenek őket is. 7. A megcsonkított kövek a csalókat, meg rágalmazókat jelölik, ezek azok a vadállatok, melyeket a hegyen látsz, mert ahogyan a vadállatok mérgeikkel tönkreteszik az embereket, és elpusztítják, ugyanúgy pusztítja el a másik embert ezeknek a beszéde is. 8. A hitük miatt lettek ők csonkává, és a cselekedeteik, amelyeket egymás között műveltek, tette őket ilyenekké. Néhányan majd megtérnek és ezek üdvözülni is fognak. Akik megtérnek, élni fognak, de ha nem térnek meg, azoktól az asszonyoktól, akiknek az erejéből tevékenykedtek, a halálra adják magukat.

104.

XXVII. 1. A tizedik hegyről – ahol a juhokat beárnyékolta a fák –, a hívők ilyenek: 2. a püspökök és a vendégszeretet gyakorlói, akik képmutatás nélkül, szívesen a házukba fogadták az Isten szolgáit. A püspökök mindenkor, szünet nélkül szolgálataikkal oltalmazták az özvegyeket meg a szűkölködőket, és mindig tisztaságban jártak. 3. Őket maga az Úr fogja oltalmazni minden időben, mert akik ezeket cselekszik, dicsőségesek az Úr színe előtt, és már most megvan a helyük az angyalok között, feltéve, ha mindvégig megmaradnak az Úr szolgálatában.

105.

XXVIII. 1. A tizenegyedik hegyről – ahol gyümölcsökkel teli fák voltak, és azoknak gyümölcse más és más volt – a hívők ilyenek: 2. Ők azok, akik az Isten Fiának a nevéért szenvedtek, teljes szívükből, készségesen szenvedtek érte, és lelküket (életüket) reá hagyták (vö.: ApCsel 15,26). 3. Miért van az, Uram, hogy bár minden fa hoz termést, de néhánynak mégis szebb gyümölcse van? Halljad hát – mondotta –, akik szenvedtek az ő nevéért, dicsőségesek lettek az Isten előtt, és mindegyiküknek a bűne elvétellett, mivel az Isten Fia nevéért szenvedtek; hogy a gyümölcseik mégis miért különbözőek, és egyeseké mégis miért kiválóbb, halljad!⁴⁷⁶ 4. Mindazok, akiket hatalmasságok elé vezettek, kikérdezték őket, de nem lettek árulókká, hanem készségesen szenvedtek, azok az Úr előtt dicsőségesebbek; ezeknek kiválóbb a gyümölcse is, azok pedig, akik félnékek voltak, és ezért szívükben elbizonytalanodtak, mérlegeltek, előbb megtagadták, majd megvallották, és később még szenvedtek is; ezért gyümölcseik kisebbek, mert ez a latolgtatás felmerült a szívükben. Gonosz dolog ez a fontolgtatás, mert miatta a szolga elárulja az urát. 5. Vigyázzatok hát, ti, akik így gondolkodtok, nehogy ez a fontolgtatás megmaradjon a szívetekben, mert az Úr előtt halottak lesztek! Nektek pedig, akik az ő nevéért szenvedtek, dicsőítenetek kell az Istent (vö.: 1Pét 4,12), hogy erre méltónak talált benneteket, mivel a nevét hordozzátok, és hogy minden

⁴⁷⁶ A Pásztor azon kevés helyei közé tartozik, ahol beszél a vértanúkról (vö. Látomás III, 1,9; V,II; Példázat VIII,III,6). Kifejezi meggyőződését, hogy a vértanúk tanúságtételükkel eltörölték vétkeiket. A vértanúkat sem tartotta Hermasz büntetlen embereknek, de a vértanúhalálnak büntörlő erőt tulajdonított.

vétkeket meggyógyítsa. 6. Boldognak mondjátok magatokat, mert nagy dolgot művel az, aki közületek az Istenért szenved, életet ajándékoz néktek az Úr, és ezt ti nem értitek meg, a vétkeiteket is elveszi; de ha bűneitek miatt nem szenvedtek az ő nevéért, halottak lesztek az Isten előtt. 7. Ezeket nektek mondom, akik a tagadás, vagy a megvallás között ingadoztok. Valljátok meg, hogy van nektek Uratok, és soha meg ne tagadjátok őt, nehogy a börtönbe adjanak benneteket! 8. Ha még a pogányok is megbüntetik azokat a szolgálókat, akik elárulják urukat, mit gondoltok, akkor mit fog tenni a ti Uratok, akinek hatalma van minden felett?! Vessétek ki tehát a szívetekből ezt a fontolgatást, hogy mindenkor az Istennek tudjatok élni!

106.

XXIX. 1. A tizenkettedik hegyről – amely fehér volt –, a hívők ilyenek: a kisdedekhez hasonlóak, szívében nem merül fel semmiféle gonoszság, hanem mindig gyermekiek ök; nem is ismerik, hogy mi a gonoszság.⁴⁷⁷ 2. Ők minden kétséget kizárva az Isten országban fognak élni, mert egyetlen cselekedetükkel sem szegték meg az Isten törvényeit, hanem egész életükben és gondolkodásukban gyermekiek voltak. 3. Maradjatok is meg ilyeneknek – mondotta –, és olyanok lesztek, mint a gyermekek (vö.: Mt 18,3), akikben nincs meg a gonoszság, és az előbb említettekben dicsőségesek voltak, mert minden gyermek dicsőséges az Úr előtt, és ök az elsők nála. Boldogok vagytok, ha elvetitek magatoktól a gonoszságot, és magatokra öltitek az ártatlanságot, így mindenkit megelőzve, az Istennek éltek. 4. Miután ő befejezte a hegyek példabeszédét, így szóltam hozzá: Uram, most a mezőről kiemelt kövek jelentését tárd fel előttem, azokét, amelyeket az épületből kiszedett kövek helyébe beraktak, meg az épületben felhasznált kerek kövek jelentését, majd pedig azoknak a jelentését, amelyek ezek után is kerek alakúak maradtak!

107.

XXX. 1. Halljál hát mindezekről! Azok a kövek, melyeket a mezőről emeltek ki, és a toronyépületben az onnan kiemelt kövek helyébe beraktak, a fehér hegy gyökerei. 2. Akik ebből a fehér hegyből valók, azok mind ártatlanok, a torony ura megparancsolta, hogy ennek a hegynek a gyökereiből kiemelt köveket rakják be a toronyba. Tudta azt ugyanis, hogy ha ezeket a köveket a toronyba rakják, ott is fényesek maradnak, és egy sem fog megfeketedni közülük. 3. Ha pedig más hegyekből hoztak volna oda, akkor ismételen szükséges lenne újra megvizsgálni és megtisztítani a toronyépületet, de ezek mind fehérek, hívők ök, és a jövőben is hinni fognak; boldog ez a nemzedék, mivel ártatlan. 4. Halljál most a kerek alakú, fehér színű kövekről is! Ezek mind a fehér hegyből származnak. Most tudd meg azt is, miért kerek alakúak! A gazdagság egy kicsit elvakította és elámította őket az igazsággal szemben, de az Istentől sohasem távolodtak el, és egyetlen rossz szó sem hagyta el a szájukat (vö.: Ef 4,29), hanem mindig csak a méltányos és az igazságnak megfelelő. 5. Az Úr látta lelküket, hogy ök még képesek az igazságnak megfelelően cselekedni, és hogy megmaradjanak a jóban, ezért rendelte el, hogy faragják körbe az ilyeneket, hogy így még valami jót is tudjanak tenni azzal, ami megmaradt nekik, és ezáltal ök az Istennek fognak élni, mivel eredetüknél fogva jók. Ezeket egy kissé megfaragják, majd berakják a toronyba.

⁴⁷⁷ Az ártatlan gyermekekhez hasonlítja a büntelen keresztényeket, akik sohasem szegik meg Isten törvényét, bizonyosan Isten országába is jutnak. Mégis csak a vértanúk után említi őket! Ezek a büntelen keresztények nem azonosak-e vajon a Tamás-evangélium ártatlan gyermekekhez hasonlított aszkétáival, akiket Hermasz mint enkratita keresztényeket mégis a vértanúk után rangsorol?

108.

XXXI. 1. Azok pedig, amelyek még ezek után is gömbölyűek maradnak, és így az épületbe már alkalmatlanok, mivel a pecsétet még nem kapták meg, visszarakják mindet a maguk helyére, mert egészen kerek alakúak maradtak. 2. Szükséges az, hogy még ebben a világban lefaragják róluk haszontalan tetteiket, így megfelelőkké válnak Isten országára, és szükséges az is, hogy bejussanak az Isten országába, mert ezt az egyszerű nemzedéket megáldotta az Úr. Ezen nemzedékből senki sem pusztulhat el; lehet, hogy közülük néhányat megkísért a leggonoszabb sátán, egyesek el is pártolhatnak, de hamarosan vissza fognak térni az Úrhoz. 3. Én, a megtérés angyala mondom nektek: Boldogok vagytok ti, akik oly ártatlanul éltek, mint a gyermekek, mert a ti részetek becsben áll az Isten előtt! 4. Ezért azt mondom mindnyájatoknak, akik a pecsétet elnyertétek, maradjatok meg egyszerűeknek, a megbántásokra ne emlékezzetek, és ne éljetez gonoszásban, meg a megbántásokra való keserű emlékezésekben, lélekben egyek legyetek, a szakadást vessétek el, és gyógyítsátok meg, hogy a bárányok gazdája örömét találja mindezekben! 5. Örvendezzen annak, hogy mindet egészségben találja, és senki sem esett el közülük, de ha egy is elesik közülük, jaj lesz a pásztoroknak! 6. Ha pedig magukat a pásztorokat találja elesetteknek, mit mondanak akkora nyáj urának? Hogy a nyáj miatt estek ők el? Szavuk nem talál hitelre, mert elfogadhatatlan, hogy egy pásztor a bárányok bántsanak, ezért a hazugságukért még több büntetést mérnek rájuk. A Pásztor én vagyok. Nekem kell leginkább számot adnom rólatok.

109.

XXXII. 1. Gyógyítsátok tehát magatokat, amíg a torony még épül! 2. Az Úr a békességet kedvelő emberekben lakik, ezért a béke igen kedves, távol áll tőle minden veszekedés vagy gonoszság. Lelketeket egészen úgy adjátok vissza az Úrnak, ahogyan azt tőle kaptátok. 3. Ha valaki egy ványolónak új és épségben levő ruhát ad át, azt visszavételekor is épen akarja; ha a ványoló darabokban adná vissza, vajon elfogadnád-e? Nem, hanem tüstént felháborodnál, és szidalmakkal árasztanád el őt, ilyen szavakkal: Épségben adtam oda neked a ruhámat, miért szaggattad szét, a szakadozásokkal hasznavehetetlenné tetted, úgy elbántál vele, hogy többé semmire sem lehet már használni! Nemde, ezeket mondanád a ványolónak, ha elszaggatná a ruhádat?! 4. Ha te a ruhád miatt így bosszankodol, és siránkozol azon, hogy nem épségben kaptad vissza, mit gondolsz, akkor mit fog tenni veled az Úr, aki neked a lelket épségben adta át, te meg egészen hasznavehetetlenül adod vissza azt, úgy hogy már semmire sem használhatja az Úr?! Hasznavehetetlenül veszi át, mert te tönkretetted. Nemde, ezért a tettedért halálra ad tégedet a lélek Ura?! 5. Elsősorban azokat, akiket a sértésekre való emlékezésben talál – tette hozzá. Ne vessétek meg az ő jóságát – mondotta, inkább áldjátok őt, mivel olyan türelmes vétkeitekkel szemben, és nem úgy, ahogyan ti. Tartsatok bünbánatot, mert ez a javatokra válik!

110.

XXXIII. 1. Én, a Pásztor, a megtérés angyala, elmondtam és megmutattam Isten szolgálóinak mindazt, ami a fentiekben írva van. Ha van bennetek hit, meghallgatjátok igéimet, és azok szerint fogtok járni, utaitokat megjavíttátok, és így majd képesek lesztek élni; de ha megmaradtok a rosszban, a sértésekre való emlékezésben, senki sem él így Istennek. Mindezt, amit nekem el kellett mondanom, elmondtam. 2. Majd így szólt hozzám a Pásztor: Mindent megkérdeztél tőlem? Azt mondtam neki: Igen, Uram. Az épületbe visszarakott kövek alakjáról miért nem kérdeztél meg, azokról, amelyeknek alakját kiegészítettük? Elfelejtettem, Uram, – válaszoltam. 3. Halljál hát most ezekről is! – mondotta. – Ők azok,

akik meghallgatták parancsolataimat, és egész szívükből bűnbánatot tartottak. Amikor az Úr látta, hogy megtérésük tiszta, és hogy meg is maradnak ilyenek, elrendelte korábbi bűneik eltörlését. Nekik a bűnösökhöz hasonló formájuk volt, de a többihez hasonlóak lettek, és már nem különböznek tőlük.

X. példázat

111.

I. 1. Miután mindent megírtam ebben a könyvben, a követ, aki átadott engemet ennek a pásztornak, bejött abba a házba, ahol voltam, leült az ágyra, a Pásztor pedig ott állt a jobbján. Majd odaintett magához engem, és így szólt: 2. Téged és egész házadnépét átadlak ennek a Pásztornak, hogy benne támaszt találjatok. Igen, Uram – válaszoltam. Ha akarod, folytattam, megvédlek téged minden szenvedéstől és minden kegyetlenkedéstől, hogy minden szavadban és cselekedetedben megmaradjál jónak a hozzánk méltó összes erényekben is, a tőlem kapott parancsolatok megtartásában, hogy ezáltal uralkodni tudjál minden gonoszság felett. 3. Aki ezeket a parancsolatokat megtartja, felülkerekedik ennek a világnak minden vágyódásán és gyönyörein, és ezek minden tettében ott lesznek vele. A tökéletességét és szerénységét fogadd magadba, és mondd el mindenkinek, hogy ő nagy tiszteletben és megbecsülésben áll az Isten előtt, és nagy hatalmat kapott kötelességének teljesítésében! Az egész világon egyedül neki adatott át a bűnbocsánat feletti hatalom. Ugye, te is hatalmasnak látod őt? Ám ti megvetitek az ő tökéletességét és szerénységét, amellyel megtölt benneteket!

112.

II. 1. Ezt mondtam neki: Kérdezd meg őt, Uram, hogy amióta csak a házamban van, mivel sértettem meg, és miben vétettem ellene! 2. Én tudom, hogy nem tettél semmit sem ellene, és nem is akarsz ilyesmit tenni. Ezért azt mondom neked, hogy maradjál meg továbbra is ilyenek. Ő meg jó véleménnyel van rólad, ahogyan azt nekem elmondta. Te pedig ezeket az igéket mondd el másoknak is, hogy azok, akik megtérnek, vagy ezt megtenni szándékoznak, ugyanazt érezzék, amit te, és a Pásztor őket is mint jókat mutassa be nekem, én pedig az Úrnál teszem ezt. 3. Én meg, Uram – mondtam –, hirdetni fogom mindenkinek az Úr nagy tetteit, és remélem, hogy azok, akik korábban vétkeztek, ezeket meghallván, szívesen tartanak bűnbánatot, és visszakapják az életet. 4. Maradj meg hát ebben a szolgálatban – mondotta –, és végezd is azt be! Élete lesz mindannak, aki elfogadja az ő parancsolatait, s az ilyen nagy tiszteletben áll az Úr előtt. Akik nem fogadják el ezeket a parancsolatokat, a saját életüktől futnak az ilyenek, és maguk ellenségei lesznek; az Istennél megvan nekik is a megfelelő értékelésük. Mindaz, aki ellene van, és a parancsolatait sem kötetli, a halálnak adja át magát, és a saját vérük fogja vádolni őket. Neked pedig azt mondom: kövesd ezeket a parancsolatokat, mert megtalálod bennük az orvosságot bűneidre.

113.

III. 1. Elküldöm hozzád ezeket a szüzeket is, hogy nálad maradjanak, mert láttam, hogy kedvesek neked. Segítségre találsz bennük arra, hogy ezeket a parancsolatokat még jobban tudd szolgálni, mert nem lehetséges az, hogy valaki is ezen szüzek nélkül a parancsolatokat szolgálni tudná. Láttam azt is, hogy ők is szívesen voltak együtt veled, ezért megparancsoltam, egyikük sem hagyhatja el a házad. 2. Tisztítsd meg tehát a házadat, mert a tiszta házban szívesen ott maradnak, mivel tiszták ők, ártatlanok és szorgalmasok, és mindegyikük kegyelmet talált az Úrnál. Ha megtisztul a házad, ott maradnak, de ha egy kevés

szemetet is találnak benne, késelem nélkül elhagyják házat, mert ezek a szüzek egyáltalán nem szeretnek semmiféle szennyet. 3. Remélem, Uram – mondtam neki –, hogy házam tetszésükre lesz, és szívesen lakoznak ott mindenkor, és te tőlük semmi panaszt nem fogsz hallani rám, amit ők felhánytorgathatnának. 4. A Pásztornak pedig ezeket mondotta: Tudom, Isten szolgája azt akarja, hogy éljen, hogy a parancsolatokat megőrizze, hogy a szüzek tiszta házban lakjanak együtt vele. 5. Amikor mindezt elmondotta, ismételten átadott engem a Pásztornak, majd odahívta a szüzeket is ... Így szólt hozzájuk: Mivel láttam azt, hogy ti szívesen élnétek az ő házában, ajánlom nektek őt és egész házanépét, sohase hagyjátok el! A szüzek örömmel hallották mindezeket a szavakat.

114.

IV. 1. Majd ezt mondta nekem: Derekasan végezd ezt a szolgálatot! Hirdesd minden embernek az Isten nagy tetteit, hogy így a szolgálattal kegyelmet nyerjél! Mert mindaz, aki ezen parancsok szerint jár, élni fog, és egész életén át boldog lesz; aki pedig megveti ezeket, nem fog élni, és itt a földön szerencsétlenné válik! 2. Mondd el hát mindenkinek: Senki el ne csüggedjen! Aki csak teheti a jót, gyakorolja azt, mert az javára fog válni. De azt is megmondom nektek, hogy minden ember, aki haszontalanná lett, elvetett lesz! Aki így cselekszik, a mindennapi életben nehézségekbe ütközik, és nagy kínlódásokban meg szücségekben lesz része. 3. Aki megment egy lelket ezekből a szücségektől, nagy öröme talál, aki pedig hasznavehetetlensége miatt hányódik, az ugyanúgy szenved, mintha fogoly lenne. Sokan a gyötrődések miatt a halálnak adják át magukat, mert nem tudják ezeket elviselni⁴⁷⁸; aki még fokozza az ilyen emberek kínlódásait, és nem ragadja ki őket a veszélyből, nagy bűnt követ el, és a saját vére fogja vádolni az ilyet. 4. Tegyétek a jót, ahogyan ezt az Úrtól tanultátok, és ne késlekedjetez megtenni, mert közben befejeződik a torony építése! Miattatok állt be szünet az építkezés közben. Ha nem igyekeztek tenni a jót, befejeződik a toronyépítés, titeket pedig kirekesztenek onnan. Beszélgetésünk után felkelt az ágyról, a Pásztorral és a szüzekkel együtt elment, de meghagyta nekem, hogy a Pásztort és a szüzeket vissza fogja küldeni a házamba. (Mindörökre, Ámen.)

---

⁴⁷⁸ Idegen anyagot dolgozott be művébe Hermasz, mert a keresztények irtóztak az öngyilkosság gondolatától. A sztoikusok elfogadhatónak tartották.